

TÁRGYJEGYZŐK-TANTÁRGYLEÍRÁSOK

Készítés időpontja: 2018. június

Tantárgy neve: Bevezetés a történettudományba	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN101, BTREGL101 Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet Tantárgyelem:
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): nincs	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: Néhány fontosabb, a történelem egyetemi tanulása során használt segédtudomány alapjainak ismerete, azok gyakorlati alkalmazása, legfontosabb segédkönyveinek, elektromos segédleteinek ismerete. Az oktatás gyakorlatias: a heraldika, a kronológia és a diplomatika esetében azok egyes elemeit az órán gyakorolják a hallgatók. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti muzeológia módszereit és feladatkörét. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeivel.	
Tantárgy tematikus leírása: gyakorlat: 1. Mik a segédtudományok? Művelésük története Európában és Magyarországon. 2. Írástan 3. A könyv: a kódex és a nyomtatott könyv 4. Oklevéltan 5. Irattan 6. Címertan 1. 7. Címertan 2. 8. Pecséttan 9. Éremtan 10. A számírás története, a számolás és a könyvelés 11. A térképrajzolás története 12. Régi időszámítási módszerek 1. 13. Régi időszámítási módszerek 2. 14. Mértéktan	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Két írásbeli zárthelyi az órán szóba került anyagból + egy címer leírása, egy oklevél részeinek felismerése, egy magyar nyelvű dátum feloldása. A zárthelyik ponthatárai: 91-100%= 5, 81-90% = 4, 71-80%= 3, 61-70% = 2 Kollokvium értékelése: Kollokviumon az éves anyagból két tételt húznak a hallgatók, melyre szóban válaszolnak. Az oktató röviden értékeli	

Kötelező irodalom:

Borsa Iván, Bottló Béla, Illa Bálint: Történeti segédtudományi alapismeretek. Bp. 1963.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_LevSzakTov_Felsofok_05/?pg=140&layout=s
Bertényi Iván Kis magyar címtan. Bp. Gondolat, 1983.
Arno von Brandt: Werkzeug des Historikers. Mainz, Kohlhammer, 1958.
 A történelem segédtudományai Szerk.: Kállay István, Bp., ELTE, 1986.

Ajánlott irodalom:

Clavis mediaevalis. Harrassowitz, Wiesbaden, 1962.
Meisner Heinrich Otto: Ujkori oklevél-és irattan. Bp. 1954.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_LevSzakTov_Felsofok_05/?pg=140&layout=s
Jakó Zsigmond- Radu Manolescu: A latin írás története. Bp. Európa, 1987.
Heinz Quirin Einführung in das Studium der mittelalterlichen Geschichte. Stuttgart, Steiner, 1985.
Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan Bp. Hatágú Síp, 1995 (reprint)
Szentpétery Imre: A kronológia kézikönyve. Bp. Könyvértékesítő, 1985.

Tantárgy neve: Könyvtárismeret/bibliográfiai gyakorlat	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN102 BTREGL102 Tárgyfelelős intézet: Östörténeti és Régészeti Tanszék Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Kunt Gergely, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Kunt Gergely, egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: két óra hetente/10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A hallgatók elsajátítják a hazai és külföldi könyvtárak katalogizálásának a típusait, a vezető nemzetközi folyóirat adatbázisok (EBSCO, JSTOR) használatát, valamint megismerik a különféle folyóiratokhoz kötődő bibliográfia készítési elvárásokat. Az órák egy része az egyetemi, illetve a megyei könyvtárban kerül megtartásra. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: - Ismeri a magyar és európai kultúrák jellemző írásbeli és szóbeli, tudományos és közéleti, népszerűsítő műfajait és azok szabályrendszerét. - Átlátja a magyar szakmai szövegek és kulturális jelenségek befogadásának bevett eljárásait, az értelmezés szakmailag elfogadott kontextusait. képesség: - képes elektronikus adatbázisokban eligazodni és ismeri a könyvtári adatbázisok főbb fajtáit. - képes a szakirodalom önálló kutatására - képes szakszerűen jegyzetelt önálló munka elkészítésére attitűd: - Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. - Igénye van az Európán kívüli társadalmak történelmének és kultúrájának megismerésére. autonómia és felelősség: - Felelősséget vállal anyanyelvű és idegen nyelvű szakmai szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek. - A történelem és régészet területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat:

A tárgy féléves programjának kifejtése, 14 téma félévente. A bontás egyértelműen és azonosítható módon mutassa be az elsajátítandó ismeretek körét.	(az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)
Félévközi számonkérés módja és értékelése: 1. A tudományos kommunikáció alapjai 2. A tudományos ismeretterjesztésről 3. A tudományos folyóiratok főbb ismertetőjegyei 4. Konferencián - a tudományos előadás 5. Egy tudományos cikk felépítése 6. A bibliográfia típusai 7. A szakirodalom keresése 8. A szakirodalom feldolgozásának módszerei 9. Könyvtári adatbázisok 10. A régészeti dokumentálás sajátosságai 11. Könyvtári gyakorlat 12. Könyvtári gyakorlat 13. Múzeumlátogatás 14. A tanév zárása	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Aktív órai részvétel.	
Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: Önálló könyvtári szakirodalomkutatási és bibliográfiakészítési gyakorlat a hallgató által választott régészethez kötődő témákból. Ezen legalább 50%-ot kell teljesíteni, 51-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.	
Kötelező irodalom: <i>Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve.</i> Budapest, 2000, Osiris. <i>Könyvtárosok kézikönyve.</i> Budapest, Osiris 1999. Ajánlott irodalom: <i>Csermely Péter – Gergely Pál – Koltay Tibor - Tóth János: Kutatás és közlés a természettudományokban.</i> Budapest: Osiris, 1999.	

Tantárgy neve: Latin nyelv I.	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN103 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Nagy Gábor egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 1. félév / ősz	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / hét	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: segíteni a hallgatót abban, hogy képes legyen valamelyest rendszerben látni a latin leíró nyelvtant. Az egyetlen terminus alatt heti 2*45 percben elsajátítható ismeretanyag nem terjedhet túl a morfológián, valamint a syntaxis alapjain (ide értve az alárendelő összetett mondatok fő fajtaát is). Optimális esetben a hallgató képessé válik latin kifejezések, szerkezetek, egyszerűbb mondatok felismerésére, nyelvtani jellegük azonosítására, majd (alkalmasint szótár segítségével) értelmezésükre. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató - ismerkedik a latin nyelv alapjaival - ismerkedik európai kulturális jelenségek nyelvi beágyazottságával képesség: a hallgató - gyakorolja a hatékonyabb kommunikálást írásban és szóban attitűd: a hallgató - mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét - önképzésre törekedik autonómia és felelősség:	

- nyitottabbá válik addig kevésbé ismert kultúra megismerésére	
Tantárgy tematikus leírása:	
Gyakorlat: 1. Bevezetés; az igeragozás rendszere; coniugatio imperfecta indicativi activi 2. coniugatio imperfecta indicativi passivi; a létige 3. coniugatio perfecta; a participiumról 4. declinatio (singularis) 5. declinatio (pluralis) 6. comparatio 7. pronomina 8. gerundium, supinum 9. infinitivusos szerkezetek 10. participiális szerkezetek 11. egyszerű mondatok 12. mellérendelő összetételek 13. alárendelő összetételek, a consecutio temporum alapjai 14. a kurzus lezárása	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Minden óra elején rövid zh az előző óra anyagából. 50%-tól elégséges, 65%-tól közepes, 80%-tól jó, 90%-tól jeles.	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A gyakorlati jegy az óra eleji zh-k eredményéből, valamint az órai munkából áll össze. Háromnál több hiányzás esetén nincs aláírás.	
Kötelező irodalom: Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: Latin nyelvtan a középiskolák számára. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996. (https://www.scribd.com/document/147306642/Nagy-Kovats-Peter-Latin-nyelvtan) P. Mayer Erika–Tegyei Imre: Gradus ad Parnassum. Tankönyvkiadó, Bp, 1989.	
Ajánlott irodalom: Catulli Veronensis liber. (Auctores Latini XV.) Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. Finály Henrik: A latin nyelv szótára. Franklin Társulat, Bp., 1884. (http://latin.oszk.hu/cgi-bin3/index.cgi)	

Tantárgy neve: Dolgozat és esszéírás	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN104, BTREGL104 Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet
	Tantárgylevel: kötelező
Tárgyfelelős: Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Sziszkoszné dr. Halász Dorottya, egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: 1. félév / ősz	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 óra/hét, gyakorlat / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy célja, hogy segítse a hallgatókat a jól strukturált, szabatosan és szakszerűen megfogalmazott tudományos írásművek (szemináriumi dolgozat, záródolgozat, tanulmány, recenzió stb.) elkészítéséhez szükséges készségek elsajátításában. A kurzus során az elméleti ismeretek (pl. forrástípusok, jegyzetelési és bibliográfiakészítési szabályok) megszerzése mellett nagy hangsúlyt kap azok gyakorlati alkalmazása.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a hallgató – ismeri a tudományos műfajokat és a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit – átlátja a szakmai szövegek befogadásának bevett eljárásait, az értelmezés szakmailag elfogadott kontextusait – ismeri a történettudomány/régészet alapvető szakkifejezéseit képesség: a hallgató képes	

- az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére, a történeti jelenségek értelmezésére
- hatékonyan kommunikálni írásban és szóban, valamint megérteni a történettudományhoz/régészethez kapcsolódó szakmai szövegeket
- az adott tudományos műfaj szabályrendszerének megfelelően közérthetően, választékos stílusban írni és beszélni

attitűd:

a hallgató

- ismeri és alkalmazza a régészet és társterületei szaknyelvi és kommunikációs normáit
- törekszik a problémák sokoldalú módszertani megközelítésére
- törekszik az információk kritikus elemzésére és feldolgozására

autonómia és felelősség:

a hallgató

- felelősséget vállal az általa írt szakmai szövegekért
- megszerzett ismereteit alkalmazza önművelésében és önismeretében
- tudatosan képviseli a történettudomány/régészet módszereit

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat:**

1. Követelmények ismertetése, bevezetés
2. A történelem forrásai I.: forráskritikai alapfogalmak, módszerek
3. A történelem forrásai II.: szóbeli és írásbeli források
4. A kutatómunka tervezése, folyamata
5. Könyvtárismeret
6. Levéltárhasználat
7. Az Internet előnyei és hátrányai
8. Jegyzetelési szabályok, a hivatkozások rendszere
9. A bibliográfiakészítés szabályai
10. Stílus és struktúra
11. Hallgatói tudományos munkák: szemináriumi dolgozat, záródolgozat, TDK-dolgozat
12. Tudományos műfajok: tanulmány, recenzió, monográfia, szócikk
13. A tudományos előadás (prezentáció) sajátosságai
14. Írásbeli munkák értékelése, összegzés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Minden hallgató három írásbeli munkát készít a félév folyamán: egy bibliográfiát, egy recenziót és egy szemináriumi dolgozatot.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A hallgatói írások értékelése 1-től 5-ig terjedő skálán történik. Mindegyik beadandó esetében a megszerezhető maximális pontszámnak legalább a felét el kell érni az elégtelen eredmény elkerüléséhez, így az osztályzás a következők szerint alakul: 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles. A gyakorlati jegy az órai teljesítmény és a beadott munkák jegyeinek átlagából képződik.

Javításra a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint van lehetőség.

Kötelező irodalom:

Adamik Tamás – A. Jászó Anna – Aczél Petra: Retorika. Osiris, Bp. 2004. 509-542, 551-562. o.
Eco, Umberto: Hogyan írjunk szakdolgozatot? Kairosz, Bp. 1996.
Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Osiris, Bp. 2000.
Majoros Pál: Kutatásmódszertan avagy: hogyan írjunk könnyen, gyorsan jó diplomamunkát? Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1997.
Thonney, Teresa: Academic Writing. Concepts and Connections with Readings. Oxford UP, Oxford 2015.
 Writing a Good History Paper. History Department, Hamilton College, 2008.
<https://www.hamilton.edu/documents/writing-center/WritingGoodHistoryPaper.pdf>

Ajánlott irodalom:

A könyvtár kezelése. Szerk. Katsányi Sándor. KMK, Bp. 1990.
 Informatikai alapismeretek történelem szakos hallgatóknak. Szerk. Forisek Péter. Bölcsész Konzorcium, Bp. 2006. http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Tortenelem/27Forisek/informatika_hefop.pdf
Kőfalvi Tamás – Makk Ferenc: Forrástani alapismeretek történelemből. Segédkönyv a történelem forrásközpontú tanításához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2007.
 Könyvtárosok kézikönyve. 2–3. köt. Szerk. Horváth Tibor – Papp István. Osiris, Bp. 2001.

Mawdsley, Evan – Munck, Thomas: Computing for Historians. An Introductory Guide. Manchester UP, 1993.
 Ungváry Rudolf – Vajda Erik: Könyvtári információkeresés. Typotex, Bp. 2002.

Tantárgy neve: Bevezetés a Kárpát medence régészetébe 1	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN105, BTREGL105 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy tanulása során a hallgató megismerkedik az alapvető régészeti módszertani segédfogalmakkal, módszerekkel, társtudományokkal és a Kárpát-medence régészetének vázlatos történetével az ember megjelenésétől a vaskor végéig. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1-2, A régészet fogalma, módszerei 3-4, Társtudományok és módszereik 5-6, Paleolitikum 7-8, Neolitikum 9-10, Rézkor 11-12, Bronzkor 13-14, Vaskor	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése:	
Gyakorlati jegy / <u>kollokvium</u> teljesítésének módja, értékelése:	
írásbeli vizsga a leadott tananyag alapján	
5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom:	
7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 – megfelelő fejezetek	
Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003 – megfelelő fejezete	
Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Felelős kiadó: Jankovich-Bésán Dénes, Budapest 2011.	
http://regeszet.org.hu/regeszeti-kezikonyv/	
Colin Renfrew, Paul Bahn: Régészet; Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999.	
Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)	
Siklósi Zsuzsanna: A régészeti kultúra fogalmának változása és az etnikai identitás azonosítása az ősrégészeti kutatásokban.: KORALL: TÁRSADALOMTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT 7 (24-25), 73-88 (2006).	
Határtalan régészet folyóirat tematikus számai	
Hodder, I.: Theory and Practice in Archaeology, London: Routeldge 1992	

Tantárgy neve: Bevezetés az archeometriába/ Természettudományi alapoó ismeretek	Tantárgy Neptun kódja: MFFATREGN106 MFFATREGL106 Tárgyfelelős intézet: MAK <u>Fémtani</u> <u>Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet</u> Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Kristály Ferenc, tudományos munkatárs	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: -.
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A kurzus célja, hogy az archeometria, mint komplex, interdiszciplináris kutatási terület és tudományág kialakulását, fejlődését, céljait, kategóriáit bemutassa. Bevezető jellegű alapismereteket nyújt, alapdefiníciókat közöl a régészeti lelőhelyek, objektumok, leletek műszaki és természettudományos vizsgálatairól, csoportosítva azokat a vizsgálandó anyagok (szerves, szervetlen, az utóbbin belül kőzetek, fémek, kerámiák, üvegek) és a vizsgálati módszerek fő jellege szerint. Bemutatja a különböző jellegű archeometriai vizsgálatok alapvető vizsgálati stratégiáját, lehetőségeit, illetve az egyes vizsgálati módszerek műszaki alapelveit. Mindezekkel párhuzamosan ásványtani, kőzettani, kémiai-fizikai és fémtani tudásukat bevezető jelleggel megteremtik és az alapvető szaknyelvezettel is megismerkednek. A kurzus által a hallgatók alapvető elméleti ismereteket szereznek a régészetet segítő archeometriai tevékenységekről, illetve az azzal összefüggő természettudományos alapösszefüggésekről és műszaki háttérrel. Ezen ismeretanyag szükséges és hasznosítható attól függetlenül, hogy a hallgató később az Archeometria szakirányt választja-e, vagy sem. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület (anyagismeret, kémia, fémtan, ásványtan, stb.) szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre. autonómia és felelősség: Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: (TB+KF) Az archeometria fogalma, tárgya, fejlődése, mai felosztása. Szakirodalom. Tantárgyi követelmények. (TB): Természettudományi alapoó ismeretek: Kémia, általános anyagszerkezet. (KF): Természettudományi alapoó ismeretek: ásvány- és kőzettan, kerámiák, üvegek (alapvető technológiák is) (TB): Természettudományi alapoó ismeretek: fémtan (alapfogalmak, technológiai alapismeretek) (KF): Leleőhelyek (előzetes) vizsgálati módszerei – geofizikai mérések (TB): Kémiai analitika az archeometriában (XRF, PGAA, PIXE) (TB): Kémiai analitika az archeometriában (AAS, ICP-AES, GD-OES, EDS, nedves kémia) (KF): Ásványtani vizsgálatok (SEM+EDS, XRF, XRD) (KF): Ásványtani vizsgálatok (Raman, FTIR, UV-VIS)	Gyakorlat: nincs külön gyakorlati foglalkozás

10. (TB): Anyagszerkezeti vizsgálatok, általános mikroszkópia. 11. (TB): Anyagszerkezeti vizsgálatok, metallográfia. 12. (TB): Laborlátogatások (mikroszkópia, metallográfia) 13. (KF): Laborlátogatások (ásványtan) 14. Ismétlés, elővizsga	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Beadandó félévközi dolgozat, valamely anyagfajta (kőzet, kerámia, fém, üveg) kapcsolódó szakirodalom, kutatások feldolgozása 5-8 oldalban, szakirodalmi hivatkozásokkal. A dolgozathoz 10 perces prezentáció készítése és előadása. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félévközi dolgozatra megajánlott jegy (jó és jeles) adható. Szóbeli vizsga, egy bizonyos anyagfajta tartozó alapvető természettudományi ismeretekről, illetve a kapcsolódó archeometriai vizsgálati módszerekről. Az érdemjegy meghatározása: elégtelen: alapvető fogalmakkal sincs tisztában a vizsgázó, elégséges: alapvető fogalmakat ismeri a vizsgázó, de a gyakorlati alkalmazással kapcsolatban még vannak esetenként nagyobb tévedései a kérdések több, mint 50%-ában, közepes: alapvető fogalmakkal tisztában van a vizsgázó, a gyakorlati alkalmazásukat kisebb tévedésekkel már ismeri, de a konkrét esetek bizonyos részében vannak még tárgyi tévedései, jó: jól ismeri a tananyagot, ismeri az összefüggéseket, de nagyobb ívű rálátással, önálló konklúziók meghozatalához szükséges kreativitással a kérdések, esetek többségében még nem rendelkezik. . jeles: jól ismeri a tananyagot, ismeri és alkalmazza az összefüggéseket, képes mélyebb konklúziók felismerésére is.	
Kötelező irodalom: Renfrew, C. – Bahn, P.: Régészet – Elmélet, módszer, gyakorlat, Osiris kiadó, Budapest, 2005. ISBN 963-389-809-9 Olsen S.L.: Scanning Electron Microscopy in Archaeology. British Archaeological Reports International Series 452. 1988. Mikroszkóppal a régészet szolgálatában. Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest, 2010. ISBN 978-963-88584-3-6 Rapp G.: Archaeomineralogy. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2009 (DOI 10.1007/978-3-540-78594-1) Uda M. – Demortier G. – Nakai I.: X-rays for Archaeology. Springer-Verlag Dordrecht 2005, ISBN-13 978-1-4020-3581-4 (e-book) Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Pollard, A. M. (ed.) 1999. Geoarchaeology. exploration, environments, resources. Geological Society, London, Special Publications, 165. M. Pollard - C. Heron: Archaeological Chemistry. Cambridge, 1996. Archeometriai Műhely publikációi: http://www.ace.hu/am/	

Tantárgy neve: Kronológiai módszerek a régészetben	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN107 BTREGL107 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A kurzus célja megismertetni a hallgatókat a régészetben használt korhatározási módszerekkel. Ebben relatív és abszolút eljárásokról és mintavételi protokolljukról tanulnak, amelyek segítik a régész munkáját a	

régészeti leletek és lelőhelyek datálásában. A hallgatók a kurzus végeztével képesek lesznek önállóan eldönteni, hogy a terepen feltárt leletek, jelenségek és geológiai formációk milyen módszerekkel korszakolhatók.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

A régészeti leletek korhatározásának lehetőségei, módszerei, legfontosabb szakkifejezései és szakirodalma.

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.

Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

Gyakorlat:

- 1, Bevezetés
- 2, Rétegtan
- 3, Tipológia és szeriáció
- 4, Éves növekedésű minták datálása
- 5, Radiokarbon kormeghatározás I
- 6, Radiokarbon kormeghatározás II
- 7, OSL
- 8, TL
- 9, ESR
- 10, U/Th
- 11, Berillium
- 12, Kalibráció
- 13, Kronológia készítése
- 14, Beszámoló

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Beszámoló: egy relatív és egy abszolút korhatározási módszer ismertetése, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Aitken M.J.: Fizika és régészet. Akadémiai kiadó. 1982.

Müller R. (Főszerk.). Régészeti kézikönyv. 4.9-11. fejezetek. 2011.

Ilon G. (szerk.): Panniculus 6. V. fejezet. 2002.

Renfrew, C., Bahn, P.: Régészet. Elmélet, módszer, gyakorlat. I.4. fejezet, 1999.

Sümei P.: A régészeti geológia és a történeti ökológia alapjai Szeged : JATEPress, 3.6. fejezet. 2003

Walker, M.: Quaternary Dating Methods, John Wiley and Sons LTD, 2005.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Rink, J.W et al ed.. Encyclopedia of scientific dating methods. Springer, 2015.

Svingor É.: A C-14 kormeghatározás alapjai és problémái. Archeometriai Műhely 3, 2012, 135-146.

Tantárgy neve: Általános földtan	Tantárgy Neptun kódja: MFFTTREGN108 MFFTTREGL108 Tárgyfelelős intézet: MFK-ÁFI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Németh Norbert, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Kristály Ferenc, tudományos főmunkatárs	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: szóbeli/írásbeli vizsga

Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tárgy célja megalapozni a régész hallgatók anyagismereti tudását az archeometriában szükséges földtani és ásványtani vizsgálatok megértéséhez. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására autonómia és felelősség: Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek	
Tantárgy tematikus leírása: A tantárgy keretében megismerkedünk a Föld felépítésével, földtani folyamatokkal és kőzetekkel, azok összetételével és keletkezésükkel (rövid áttekintés a fontosabb részekről). Célunk egy alapozó, átfogó de nem túl részletes ismereti anyagot kialakítani, amely a későbbi természettudományos tantárgyak elsajátítását segíti. Betekintést nyerünk az ásványtanba, kőzet- és geokémiába (kőzetek képződése, fejlődése, osztályozása), valamint a földfelszíni átalakulási folyamatokba is (mállás, üledékes kőzetek, talajképződés).	
Előadás: 1. Szilárd anyagok szerkezete, kristálytan, ásványtan, kőzettan 2. Föld felépítése, kőzetövek, kőzetlemezek, lemeztectonika, kőzetek képződése 3. Fontosabb kőzetalkotó ásványok, kőzetkémia 4. Kőzetfelismerés alapjai 5. Kőzetfelismerés gyakorlatban 6. Magmás és metamorf kőzetek rendszere, petrográfiája 7. Üledékes kőzettan 8. Földtani térképek és szelvények ismerete, földtani dokumentáció 9. Kőzetlepusztulás, üledék felhalmozódás, üledékes fáciesek 10. Rétegtan, őslénytan-fosszilizáció 11. Földtörténeti korok 12. Radiometrikus és rétegtani kormeghatározás 13. Negyedidőszaki felszínformáló folyamatok (neotektonika) 14. Ismeretek összefoglalása	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése: 1 beadvány az első 5 előadás anyagához kapcsolódóan	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli/írásbeli vizsga (2: 50%, 3: 51-70%, 4: 70-85%, 5: 85-100%)	
Kötelező irodalom: <i>Hartai É.</i> (2009): A változó föld. Well-Press Kiadó (Miskolc), 192 o. <i>Pollard, A. M.</i> (ed.) (1999): Geoarchaeology. exploration, environments, resources. Geological Society, London, Special Publications, 165 o. Ajánlott irodalom: <i>Török Á.</i> (2007): Geológia mérnököknek. Műegyetemi Kiadó (Budapest), 384 o. <i>Pápay L.</i> (2006): Kristálytan, ásvány-, kőzettan. JATEPress (Szeged), 420 o. <i>Putnis, A.</i> (2008): Introduction to mineral sciences. Cambridge University Press, 479 o. <i>Szakáll S.</i> (2007): Ásványrendszertan. Miskolci Egyetemi Kiadó (Miskolc), 356 o.	

Tantárgy neve: Alkalmazott anatómia elmélet	Tantárgy Neptun kódja: ETKRT6068R, ETKRT6068RL Tárgyfelelős intézet: ME EK Alkalmazott Egészségtudományok Intézete
---	--

	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Patkó Zsófia, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Juhász Eleonóra, tanársegéd	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: heti 2 óra elmélet/ 10óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelezős
Tantárgy feladata és célja: A hallgató általános és részletes anatómiai ismeretek elsajátítása mentén megismeri a történeti embertani leletanyagot, valamint a nem és életkor meghatározásának módszereit. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik más tudományterület, az embertan szakmai problémáiról. A hallgató ismeri az orvosi latin kiejtési szabályait. Ismeri az emberi test részeit, síkok és tengelyek mentén tud azon tájékozódni. Ismeri az általános csonttanból a csontok makroszkópos szerkezetét, fejlődését, növekedését, alak szerinti csoportosítását. Részletes csonttani ismeretei vannak az emberi csontok makroszkópos képéről, fontosabb képleteiről. Tudja elhelyezni az adott csontot a teljes vázban. Ismeri az emberi fogazat jellemzőit. Az emberi csontmaradványokat el tudja különíteni az állattól. Ismeri az embertani nem és életkorbecslő módszerek markereit. képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. Felismer teljes, vagy töredékes emberi csontokat. Képes azt latinul és magyarul megnevezi, a dokumentációban szövegesen és rajzban rögzíteni. Az állati csontokkal kevert emberi maradványokat képes elkülöníteni. Képes a váz egészét értékelni a nem és életkorbecsléshez szükséges csontok megtartottsága alapján. attitűd: Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. Törekszik az értékek feltárására és megtartására. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
1. Latin nyelvi alapok. Tájékozódás az emberi testen, síkok, tengelyek, testtájak. 2. Csontok szerkezete. Csontok alak szerinti csoportosítása. Csontok összeköttetései. 3. A törzs csontjai. 4. Írásbeli beszámoló. 5. A felső végtag csontjai I. 6. A felső végtag csontjai II. 7. Az alsó végtag csontjai I. 8. Az alsó végtag csontjai II. 9. Írásbeli beszámoló. 10. A medence csontjai. A medence egészben. 11. A koponya. 12. Fogak. 13. Emberi és állati csontok elkülönítése. Töredékes vázak. 14. Nem és életkorbecslő módszerek.	
Az ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: - elméleti részek oktatása projektoros előadások formájában - makroszkópos csontfelismerés oktatása csontvázak, különféle szerkesztésű anatómiai atlaszok segítségével Félévközi számonkérés módja és értékelése: - írásbeli beszámoló a 4. és a 9. héten (első és második anyagrészből) - Az értékelés %-os formában történik. Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Írásbeli beszámoló a harmadik anyagrészből. A három írásbeli %-os eredményének átlaga adja az érdemjegyet. Elégséges 61%-tól. Elégtelen érdemjegy javítása szóbeli beszámolóval történik. Értékelés főbb szempontjai: - képletek ismerete - szakkifejezések használata, kiejtése	

- magabiztosság
Kötelező irodalom: <i>Kővári Ivett:</i> Megelevenedő sírvilág. Pro Die Kiadó, Budapest, 2008. <i>János Vajda:</i> Atlas anatomiae (Tomus I-II.). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989. Ajánlott irodalom: <i>Gilroy – MacPherson:</i> Atlas of Anatomy, Thieme, 2012. <i>Putz – Pabst: Sobotta:</i> Az ember anatómiájának atlasza I-II. Medicina Kiadó, Budapest, 2007. <i>Werner Platzer:</i> SH atlasz Anatómia I., Springer-Verlag Kiadó, Budapest, 1996.

Tantárgy neve: Alkalmazott anatómia gyakorlat	Tantárgy Neptun kódja: ETKRT6069R, ETKRT6069RL Tárgyfelelős intézet: ME EK Alkalmazott Egészségtudományok Intézete Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Patkó Zsófia, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Juhász Eleonóra, tanársegéd	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: heti 2 óra gyakorlat/10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A hallgató általános és részletes anatómiai ismeretek elsajátítása mentén megismeri a történeti embertani leletanyagot, valamint a nem és életkor meghatározásának módszereit. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik más tudományterület, az embertan szakmai problémáiról. A hallgató ismeri az orvosi latin kiejtési szabályait. Ismeri az emberi test részeit, síkok és tengelyek mentén tud azon tájékozódni. Ismeri az általános csonttanból a csontok makroszkópos szerkezetét, fejlődését, növekedését, alak szerinti csoportosítását. Részletes csonttani ismeretei vannak az emberi csontok makroszkópos képéről, fontosabb képleteiről. Tudja elhelyezni az adott csontot a teljes vázban. Ismeri az emberi fogazat jellemzőit. Az emberi csontmaradványokat el tudja különíteni az állattól. Ismeri az embertani nem és életkorbecslő módszerek markereit. képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. Felismer teljes, vagy töredékes emberi csontokat. Képes azt latinul és magyarul megnevezi, a dokumentációban szövegesen és rajzban rögzíteni. Az állati csontokkal kevert emberi maradványokat képes elkülöníteni. Képes a váz egészét értékelni a nem és életkorbecsléshez szükséges csontok megtartottsága alapján. attitűd: Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. Törekszik az értékek feltárására és megtartására. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
15. Latin nyelvi alapok gyakorlása. Kiejtés, olvasás. Tájékozódás az emberi testen. Testtájak felismerése, megnevezése. 16. Csontok szerkezete. Csontok alak szerinti csoportosítása. Csontok összeköttetései. 17. A törzs csontjai. 18. A felső végtag csontjai I. 19. A felső végtag csontjai II. 20. Az alsó végtag csontjai I. 21. Az alsó végtag csontjai II. 22. A medence csontjai. A medence egészben. 23. A koponya. 24. Fogak. 25. Emberi és állati csontok elkülönítése. Töredékes vázak. 26. Vázépítés különféle eltemetési helyzetek szerint. 27. Nem és életkorbecslő markerek értékelése.	

28. Gyakorlati beszámoló.	
Az ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: - csoportmunka kialakítása (szertárhasználat, hangos közös olvasás, vázépítés, problémamegoldó feladatok) - egyéni munka hangsúlyozása a rajzok készítésekor - latin kifejezések olvasásának, kiejtésének oktatása anatómiai atlaszok segítségével - makroszkópos csontfelismerés oktatása csontvázak, különféle szerkesztésű anatómiai atlaszok és emberi csontok segítségével - töredékek értékelésének, állati csontok felismerésének oktatása fotók segítségével	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: - a gyakorlatok látogatása kötelező - aktív részvétel - saját anatómiai atlasz beszerzése - jegyzetek, ábrák és rajzok készítése	
Az értékelés a félév során folyamatos, az elvárt feltételek nem teljesítése az aláírás megtagadásával jár.	
Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése: Szóbeli beszámoló. Gyors csontfelismerés a beugró. A kihúzott 5 lapot a megfelelő csonthoz kell társítani hibátlanul. Tételhúzás a Koponya és a Medence témakörökből. Értékelés főbb szempontjai: - képletek ismerete - szakkifejezések használata, kiejtése - magabiztosság	
Kötelező irodalom: <i>Kővári Ivett:</i> Megelevenedő sírvilág. Pro Die Kiadó, Budapest, 2008. <i>János Vajda:</i> Atlas anatomiae (Tomus I-II.). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989. Ajánlott irodalom: <i>Gilroy – MacPherson:</i> Atlas of Anatomy, Thieme, 2012. <i>Putz – Pabst:</i> Sobotta: Az ember anatómiájának atlasza I-II. Medicina Kiadó, Budapest, 2007. <i>Werner Platzer:</i> SH atlasz Anatómia I., Springer-Verlag Kiadó, Budapest, 1996.	

Tantárgy neve: Térinformatika	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN111 BTREGL111
	Tárgyfelelős intézet: BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A hallgató tisztában legyen a térinformatika fogalmával, alapfogalmaival és annak régészeti alkalmazási területeivel. Tisztában legyen, hogy milyen típusú és minőségű adatok alkalmasak működő térinformatikai rendszer létrehozására. Ismerje a felhasználható térképészeti és régészeti szakadatokat. Használni tudja a Forster központ közhiteles Országos Régészeti Adatbázisát. Képes legyen önállóan egyszerűbb rendszerek létrehozására.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti térinformatikai speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát.	
képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. Képes az informatika eszközeivel is hatékonyan kommunikálni.	
attitűd: Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására	

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás:****Gyakorlat:**

1-2, A régészeti térinformatika fogalma, alkalmazási területe
 3-4, Működő régészeti térinformatikai rendszerek bemutatása
 5-6. bevezetés a QGIS alapjaiba 1, felhasználói felület, projekt létrehozása
 7-8, Vektor és raszter réteg megjelenítése
 9-10, Önálló rétegek létrehozása, feliratozása, szakadatok bevitele
 11-12, Layout készítése
 13-14, Egy teljes önálló munkamenet: lelőhelybejelentő laphoz térképmelléklet készítése

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

órai aktivitás, házi feladatok elkészítése, az utolsó órai önálló munkamenet elkészítése
 5 fokozatú értékelés

Kötelező irodalom:

Régészeti Kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest, 2011. 3.4. Holl Balázs – Pusztai Tamás: Térinformatika alkalmazása a régészeti feltárásokon

Detrekői Ákos-Szabó György: Bevezetés a térinformatikába. Nemzeti Tankönyv Kiadó. Budapest 1995. 9631883973

Szabó Gergő: Quantum GIS felhasználói kézikönyv. <http://mek.oszk.hu/09200/09238/09238.pdf>

Ajánlott irodalom:

Conolly J and Lake M (2006) Geographical Information Systems in Archaeology. Cambridge: Cambridge University Press.

Tantárgy neve: A régibb kőkor

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN101P
 BTREGL101P

Tárgyfelelős intézet: BTK TTI

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus

Közreműködő oktató(k):

Javasolt félév: 1

Előfeltétel: -

Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős

Számonkérés módja: kollokvium

Kreditpont: 3

Munkarend: nappali + levelező

Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter)

A régészet legkorábbi és egyben leghosszabb szakasza a régibb kőkor (2,5 millió évtől Kr.e. 10 ezerig). A kurzus során a hallgatók megtanulják a régibb kőkor szakaszait, régészeti kultúráit, a kultúrák jellemző maradványait és lelettypusait. A kurzus az ember megjelenésétől kezdve tárgyalja a régibb kőkort a termelő gazdálkodás kialakulásáig. Alapvetően a magyarországi régészeti lelőhelyeken keresztül történik a korszak bemutatása, minden magyarországi lelőhely bemutatása megtörténik, amelyhez az ismeretek átfogó elsajátítása érdekében az európai kutatás eredményeit is integrálom.

Fejlesztendő kompetenciák:**tudás:**

Tájékozódás az őskőkor kultúráiban, a legfontosabb szakkifejezések és szakirodalmak.

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.

Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. A régibb kőkor fogalma, magyarországi kutatás-története, földtörténeti és időrendi helyzete, Magyarország általános geológiai és geomorfológiai viszonyai.
2. Az alsó paleolitikum: Vértesszőlős.
3. A magyarországi alsó paleolitikum eurázsiai kontextusban
4. Középső paleolitikum: Moustérien, Taubachien.
5. Középső paleolitikum: Bábonyien, Jankovichian.
6. A középső-felső paleolit átmenet: Szeletai kultúra
7. A magyarországi középső paleolitikum eurázsiai kontextusban
8. A felső paleolitikum: Aurignacien
9. A felső paleolitikum: Gravettien
10. A felső paleolitikum: Korai Epigravetti
11. A felső paleolitikum: Kései Epigravetti
12. A magyarországi felső paleolitikum eurázsiai kontextusban
13. Mezolitikum
14. A magyarországi mezolitikum eurázsiai kontextusban

Gyakorlat:

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Írásbeli vizsga, öt kérdés, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Baráz Cs. (szerk.): A Suba-lyuk barlang. Neandervölgyi ősember a Bükkben. Bükki Nemzeti Park, Eger. 2008.

Gyenis Gy., Hevesi A., Kordos L., Mester Zs., Ringer Á., T. : Dobosi V. Emberelődök nyomában: Az őskőkor emlékei Északkelet-Magyarországon. Miskolc, 2001.

Kertész R. : Kőkori vadászok (Mesolithic Hunters). A Jász Múzeum Évkönyve 1975–2000, 2001: 37–64.

Lengyel, Gy.: Radiocarbon dates of the "Gravettian Entity" in Hungary. Praehistoria 9-10, 2009-2008, 241-263.

Lengyel, Gy : Reassessing the Middle and Late Upper Palaeolithic in Hungary. Acta Archaeologica Carpathica 51, 2016, 47-66.

Mester, Zs.: Excavations at Szeleta Cave before 1999: Methodology and overview. Praehistoria, 3. 2002, 57–78.,

Mester, Zs.: La production lithique à la station d'Érd (Hongrie). In Fülöp, É.; Cseh, J. (eds.), Die aktuellen Fragen des Mittelpaläolithikums in Mitteleuropa – Topical issues of the research of Middle Palaeolithic period in Central Europe. Tudományos Füzetek 12, Komárom-Esztergom County Museum Directorate, Tata, 2004. pp. 233–250.

Mester, Zs.: Le Szélétien. In: Otte, Marcel (szerk.) Néandertal / Cro-Magnon – La Rencontre. Arles: Éditions Errance, 2014. pp. 149-188.

Vértess L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Markó A.: Istállóskő revisited: Lithic artefacts and assemblages, sixty years after. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66, 2015, 5-38.

Patou-Mathis, M., Vercoutère, C., Lengyel, G., Szolyák, P., Mester, Zs.: New interpretation of the Upper Palaeolithic human occupations at Istállóskő Cave (Bükk Mountains, Hungary). Eurasian Prehistory 13, 2016, 77-90.

Tantárgy neve: A régibb kőkor	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN102P BTREGL102P
	Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: szeminárium, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A szeminárium A régibb kőkor előadás anyagára építve ismerteti meg a hallgatókat a korszak leleteinek feldolgozási módszereivel. Magyar és idegen nyelvű szakirodalom felhasználásával kell a hallgatóknak bizonyosságot adni régészeti szövegértésükről, szintetizáló képességükről, fogalmazásról és dolgozatírásról. A félév során szemináriumi dolgozatot készítenek egy régészeti kultúráról, amelyben feldolgozzák annak kutatástörténetét, aktuális tudományos kérdéseit, és perspektívát kell mutatniuk új területek kutatására. A dolgozat készítésével gyakorolják a régibb kőkor kutatásában használatos dolgozatkészítési szabályokat, beleértve a szövegszerkesztést, adatok bemutatását, jegyzetelést, és bibliográfia készítését (amelyet a Tudományos dolgozatírás című kurzuson tanultak). Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozódás az őskőkor kultúráiban, a legfontosabb szakkifejezések és szakirodalmak. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1. A régibb kőkor fogalma, magyarországi kutatástörténete, földtörténeti és időrendi helyzete, Magyarország általános geológiai és geomorfológiai viszonyai. 2. Az alsó paleolitikum: Vértesszőlős. 3. A magyarországi alsó paleolitikum eurázsiai kontextusban 4. Középső paleolitikum: Moustérien, Taubachien. 5. Középső paleolitikum: Bábonyien, Jankovichian. 6. A középső-felső paleolit átmenet: Szeletai kultúra 7. A magyarországi középső paleolitikum eurázsiai kontextusban 8. A felső paleolitikum: Aurignacien 9. A felső paleolitikum: Gravettien 10. A felső paleolitikum: Korai Epigravetti 11. A felső paleolitikum: Kései Epigravetti 12. A magyarországi felső paleolitikum eurázsiai kontextusban 13. Mezolitikum 14. A magyarországi mezolitikum eurázsiai kontextusban	Gyakorlat:

Félévközi számonkérés módja és értékelése:
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Minden hallgatónak egy őskőkori régészeti kultúrát kell ismertetnie a megadott szakirodalom alapján, power point prezentáció formájában. Az aláírás megszerzésének a feltétele a rendszeres óralátogatás, az előadások megtartása, és a prezentáció dolgozat formájában történő leadása. A félév végi jegy az előadás és a dolgozat eredményéből áll össze. A feladatokkal maximálisan 100 pont érhető el. A félév végi jegy a két feladat pontszámaiból alakul ki: 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Baráz Cs. (szerk.): A Suba-lyuk barlang. Neandervölgyi ősember a Bükkben. Bükki Nemzeti Park, Eger. 2008.

Gyenis Gy., Hevesi A., Kordos L., Mester Zs., Ringer Á., T.: Dobosi V. Emberelődök nyomában: Az őskőkor emlékei Északkelet-Magyarországon. Miskolc, 2001.

Kertész R.: Kőkori vadászok (Mesolithic Hunters). A Jász Múzeum Évkönyve 1975–2000, 2001: 37–64.

Lengyel, Gy.: Radiocarbon dates of the "Gravettian Entity" in Hungary. Praehistoria 9-10, 2009-2008, 241-263.

Lengyel, Gy.: Reassessing the Middle and Late Upper Palaeolithic in Hungary. Acta Archaeologica Carpathica 51, 2016, 47-66.

Mester, Zs.: Excavations at Szeleta Cave before 1999: Methodology and overview. Praehistoria, 3. 2002, 57–78.,

Mester, Zs.: La production lithique à la station d'Érd (Hongrie). In Fülöp, É.; Cseh, J. (eds.), Die aktuellen Fragen des Mittelpaläolithikums in Mitteleuropa – Topical issues of the research of Middle Palaeolithic period in Central Europe. Tudományos Füzetek 12, Komárom-Esztergom County Museum Directorate, Tata, 2004. pp. 233–250.

Mester, Zs.: Le Szélétien. In: Otte, Marcel (szerk.) Néandertal / Cro-Magnon – La Rencontre. Arles: Éditions Errance, 2014. pp. 149-188.

Vértes L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Markó A.: Istállóskő revisited: Lithic artefacts and assemblages, sixty years after. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 66, 2015, 5-38.

Patou-Mathis, M., Vercoutère, C., Lengyel, G., Szolyák, P., Mester, Zs.: New interpretation of the Upper Palaeolithic human occupations at Istállóskő Cave (Bükk Mountains, Hungary). Eurasian Prehistory 13, 2016, 77-90.

Tantárgy neve: Képző és eszközei (korábban röntgen berendezések)	Tantárgy Neptun kódja: ETKRT6070R, ETKRT6070R Tárgyfelelős intézet: Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Gyakorlati Módszertani és Diagnosztikai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Kiss Máté, tanársegéd	
Közreműködő oktató(k): Kiss Máté	
Javasolt félév: 1.	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: heti 2 / 10 óra levelezős	Számonkérés módja: a/gy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelezős
Tantárgy feladata és célja: Megismerni a hagyományos és speciális röntgenkészülékeket, a CT berendezések felépítését és működését. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. Képes idegen nyelven és az informatika eszközeivel is hatékonyan kommunikálni.	

attitűd:

Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.
Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás és gyakorlat**

1. Történelmi áttekintés. A Röntgen sugárzás fizikai alapjai.
2. Diagnosztikus Röntgen sugárzás.
3. A Röntgensugárzás energiaspektruma, elnyelődése, a Röntgen árnyék.
4. Hagyományos Röntgenberendezések felépítése és működése.
5. Mammográfias berendezések felépítése és működése
6. Intervenciók beavatkozásokhoz használt Röntgenkészülékek.
7. Zárthelyi I.
8. Fogászati Röntgenberendezések.
9. Csontsűrűség méréshez használt Röntgenkészülékek felépítése és működése.
10. CT berendezések felépítése, működésének fizikai alapjai.
11. CT rekonstrukciós technikák, dozimetria
12. Speciális CT készülékek (Duál energiás és Duál Source készülékek)
13. Ismétlés, konzultáció.
14. ZH II.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Az aláírás megszerzésének feltételei:**

Résztvétel az előadásokon, legalább 75%-ban. Sikeres félévzáró dolgozat és legalább még egy sikeres félévközi zárthelyi dolgozat. A zárthelyi dolgozatok elégséges eredményéhez el kell érnie a 60%-ot.

A vizsgáztatás módszere:

A gyakorlati jegy a ZH dolgozatok súlyozott átlaga, melyben a félévzáró dolgozat súlya 60%.

Az elégséges eredményhez az átlagnak el kell érnie a 60%-ot. Gyakorlati jegyet csak érvényes, aláírt félév esetén lehet megszerezni.

Kötelező irodalom:

Dr. Bogner Péter: Az orvosi képalkotás fizikája, 2014.

D.R. Dance: Diagnostic Radiology Physics, 2014.

Ajánlott irodalom:

B.A. Schueler: Clinical Applications of Basic X-ray Physics Principles. Radiographics 1998; 18:731-744.

C.H. McCollough: X-ray Production. Radiographics 1997; 17:967-984.

Fráter Lóránd: Radiológia Tankönyv (második, bővített kiadás). Medicina Kiadó 2006.

Tantárgy neve: Történelmi földrajz (Historical Geography)	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN201, BTREGL201 Tárgyfelelős intézet: ME-BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. habil Tózsá-Rigó Attila	
Közreműködő oktató(k): Dr. habil Tózsá-Rigó Attila egy. adj.	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2 nappali / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A történelmi földrajz és a történelmi ökológia definíciójának és szakterminológiájának ismertetése után a kurzus áttekinti az emberi történelemnek a fenti szakterületek szempontjából fontosabb korszakait, fordulópontjait. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A hallgató általános tájékozottsággal kell, hogy rendelkezzen a történelmi földrajz és a történelmi ökológia, valamint azoknak az előadás során érintett rokon-tudományterületről, szakmai problémáiról, szakterminológiai bázisáról.	

képesség: A kollokvium során a hallgató képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: A kurzus jellegéből adódóan a hallgatónak mérlegelnie kell a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.

autonómia és felelősség: A hallgatónak képesnek kell lennie az előadás anyagai és a szakirodalom alapján önállóan kidolgozni a tételekben szereplő tételeket

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. A történeti földrajz definíciós lehetőségei, feladatköre, tárgya. A történeti földrajz mint a történelem segédtudománya. Történeti ökológia.
2. Európa és Ázsia vízrajza, Európa és Ázsia hegységrendszerei. Éghajlati övek, talajtípusok
3. Folyóvölgyi öntözéses kultúrák.
 - a.) A mezőgazdaság születése (átterés a mezőgazdasági termelésre). Kr. e. 10.000 k.- Kr. e. 5-4000. Növények és állatok háziasítása. A Közel-Kelet első földművesei, a Termékeny Félhold területe. Mezopotámia: a síkságok betelepülése, egyszerű öntözéses kultúrák környezeti feltétele.
 - b.) A mezőgazdaság intenzívvé válása. Igavonó állatok alkalmazása, az öntözés típusai és hatása (eróziós folyamatok). Kr. e. 4000 k.-Kr. e. 500 k
 - c.) Mezopotámia, az első városok. Egyiptom, a Nílus-völgyi kultúra sajátosságai. Az Indus-völgyi civilizáció.
4. a.) A bronzkori Európa. A keleti civilizációs „vívmányok” elterjedése. A mediterráneumi civilizáció hajnala.
 - b.) A hellén világ. A „görög” Anyaország főbb régiói, fontosabb városai. A polisz, mint jellegzetes településforma. Mezőgazdaság, kereskedelem.
 - c.) A Római birodalom tartományai és népei. A civilizációs súlypont áthelyeződése Keletre: Bizánc.
5. a.) A civilizációs súlypontok „keletre tolódása” a késő-órkorban / antik középkorban. A Bizánci birodalom történeti földrajza. Az állam hierarchiája, a mezőgazdaság, mint a termelés vezető ágazata, a városi kultúra hanyatlása.
 - b.) Az iszlám „előretörésének” környezeti-, történeti földrajzi feltételei és körülményei.
6. A sztyeppei népek történeti földrajza, a sztyeppe, mint élettér. Állattenyésztés és gabonatermesztés a Kárpátok keleti előterétől Mandzsúriáig terjedő száraz éghajlatú területsávon. Sztyeppei települések, sztyeppei nomádok.
7. Kitekintés a prekolumbián kultúrák történeti földrajzára. A földművelés kezdetei Amerikában. Ökológiai sajátosságok, jellemző tápláléknövények. Korai civilizációk: az Andok kultúrái, Mezoamerika. Teotihuacán (Kr. u. 500-750), a mayák Kr. e. 300 k.-Kr. u. 16. sz. Az inka birodalom, Kr. u. 1300 k.-tól. Az aztékok, Kr. u. 14-16. sz.
8. Európa demográfiai fejlődésének főbb szakaszai a középkorban (VI-XIV. sz.). Az *Occidentalis* jelentősen növekedése. A nyugat-európai mezőgazdaság átalakulása, új művelési módok, a modernizáció technikai- és környezeti feltételei, következményei.
9. A 9-14. századi demográfiai, gazdasági- és társadalmi fejlődés történeti földrajzi vonatkozásai. Az urbanizáció a korai- és az érett középkorban. A középkori város, mint történeti modell kialakulása. Elméletek a városok kialakulására, a piac-, falu-, kontinuitás-, ökonomikus-, vár-, rezidenciális elmélet lehetséges ötvözése a természetföldrajzi tényezők figyelembe vételével. Városalaprajz és városkép. A városi ember térszemlélete, a polgári öntudat vizuális megnyilvánulása.
10. Az ásványi lelőhelyek – az arany, ezüst, réz, higany, vas és só lelőhelyei, kitermelése és útjai. A faszén és a hamuszír. Az erdőfogyatkozás és a fahiány. Érc-kitermelés és ércfeldolgozás.
11. A „nagy” földrajzi felfedezések okai, főbb állomásai és következményei a kora újkori társadalmakra. A transzatlanti térség formálódása A prekapitalista gazdasági rendszer kialakulásának feltételei.
12. Szőlőtermesztés és bortermelés. A mediterrán és a kontinentális szőlőművelési modellek. Európa jelentős bortermelő régiói. A szőlő és a bor szerepe a középkori és a kora újkori európai ember életében (gazdasági-, társadalmi szerep, hatása a mindennapi életben)
13. a.) Európa demográfiai súlypontjainak átalakulása a 18. század első felében. A mezőgazdasági forradalom, mint az ipari forradalom előfeltételének kialakulása. Az európai mezőgazdasági struktúra változásai.
 - b.) Az ipari forradalom közép- és hosszútáv hatásmechanizmusa. A transzatlanti térség történeti ökológiai folyamatai.
14. Az újkori és a modern kori történeti régiók áttekintése.

Félévközi számonkérés módja és értékelése: –

kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A hallgatóknak az előadások során ismertetett tételek alapján szóbeli vizsgát kell tenni. Az ötfokozatú értékelés során figyelembe vett szempontok: szakterminológia pontos használata. A tétel tér- és időbeli kontextusba történő elhelyezése. A tétel felépítése a történeti földrajz elméleti alapjainak megfelelően (hosszútávú viszonyrendszerek alaptényezői, azok különböző megnyilvánulásai). Előadások során elhangzott tényanyag. Összefüggérendszer megértése és szóbeli prezentálása.

Kötelező irodalom:

Pounds, Norman J. G.: Európa történeti földrajza. Osiris Kiadó, Bp., 2003.

Baker, Alan K. H.: Geography and History. Bridging the Divide. Cambridge University Press, 2003. (<http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam041/2003046037.pdf>)

Ajánlott irodalom:

Klaniczay Tibor (szerk.): Európa ezer éve. I-II. k. Osiris Kiadó, Bp. 2004.

The Times – Régészeti Atlasz. Akadémiai Kiadó, Bp., 1994.

Renes, Hans – VISSER, Sophie: Angewandte Historische Geographie: alte Methoden und neue Fragen. In: Kulturlandschaft in der Anwendung. Bund Heimat und Umwelt in Deutschland. Bonn, 2010. 51–59. Online: https://www.academia.edu/22586734/Angewandte_Historische_Geographie_alte_Methoden_und_neue_Fragen
Topográfiai segédlet:

A The Times Atlasz 1. köt., Világtörténelem / szerk. Geoffrey Barraclough és Norman Stone. 1992.

Történelmi Világtalasz, Cartographia Bp., 1997.

Internetes topográfiai segédlet:

<http://iam.classics.unc.edu>

Tájékozódás további nemzetközi szakirodalomhoz

<http://www2.bsz-bw.de/bibscout/N/ND/ND8040-ND8570/ND.8160>

Baker, Alan K. H.: Megjegyzések a történeti geográfia és az Annales történeti iskola közötti kapcsolatáról. In: *Tímár Lajos* (szerk.): A brit gazdaság és társadalom a XVIII-XIX. században. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1999, pp. 13-36.

Benda Gyula: Történeti földrajz és geopolitika. Régió 1995/4, pp. 165-169.

Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Bp., 1998.

Bloch, Marc: A történész mestersége. Osiris, Bp., 1996.

Braudel, Fernand: A Földközi-tenger és a mediterrán világ II. Fülöp korában. Ak. Kiadó, Bp., 1996.

Tímár Lajos: A gazdaság térszerkezete és a társadalom. Az amerikai történeti földrajz néhány sajátos kutatási iránya. Történeti Szemle 1985/2, pp. 258-273

Tímár Lajos: Témák és módszerek. A 18-19. századi brit gazdaság és társadalom történeti földrajzi perspektívában. In: *Tímár Lajos* (szerk.): A brit gazdaság és társadalom a XVIII-XIX. században. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1999, pp. 5-12.

Bulla Béla: Hazai történeti földrajzunk múltja, jelene és feladatai. In: Emlékkönyv Szentpétery Imre születése hatvanadik évfordulójának emlékére. Bp. 1938, pp. 73-106.

Mendöl Tibor: Településtörténet, településföldrajz, történeti földrajz. In: Emlékkönyv Szentpétery Imre születése hatvanadik évfordulójának emlékére. Bp. 1938, pp. 312-334.

Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája. MTA Történettudományi Intézet, História Könyvtár, Bp. 1997, pp. 11-18.

Hajdú Zoltán - T. Mérey Klára: A vonzáskörzet-kutatás történeti földrajzi kérdései. In:

Győri Róbert: A magyar gazdaságföldrajz a két világháború között. In: NEMES NAGY József (szerk.): Geográfia az ezredfordulón. Regionális tudományi tanulmányok. 6. ELTE TTK Regionális Földrajzi Tanszék, Bp. 2001. pp. 61–83.

Győri Róbert: A magyar történeti földrajz a két világháború között. Földrajzi Közlemények 2002. (CXXVI. évf.) 1–4. pp. 79–92.

Rácz Lajos: Éghajlatingadozások a Kárpát-medencében 1490-1779 között. AETAS 1986. pp. 125-134.

Rácz Lajos: A tradicionális társadalom és a természeti környezet kapcsolatáról. AETAS pp. 180-194.

Tantárgy neve:

Bevezetés a Kárpát medence régészetébe 2

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN202, BTREGL202

Tárgyfelelős intézet: BTK TTI

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens

Közreműködő oktató(k): név, beosztás

Javasolt félév: 2	Előfeltétel: Bevezetés a Kárpát medence régészetébe 1
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy tanulása során a hallgató megismerkedik a Kárpát-medence régészetének történetével a római kor, a népvándorlaskor, az Árpád-kor és a középkor tekintetében. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. Történeti korok esetében ismeri az alapvető írásos forrásokat. <i>képesség:</i> Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. <i>attitűd:</i> Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1-2, Császárkori barbarikum régészete 3-4, Provinciális régészet 5-6, Germánok régészete 7-8, Avarok régészete 9-10, Honfoglalaskor régészete 11-12, Árpád-kor régészete 13-14, Anyagismeret, múzeumlátogatás	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: írásbeli vizsga a leadott tananyag alapján 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: 7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 – megfelelő fejezetek Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003 – megfelelő fejezete <i>Bóna István:</i> A népvándorlaskor és a korai középkor története Magyarországon. In: Magyarország története I. Szerk.: <i>Székel György</i> Budapest 1987, 265–373 Pannonia régészeti kézikönyve. Szerk.: <i>Fitz Jenő, Mócsy András</i>, Budapest, 1990, <i>Akadémiai Kiadó</i> Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Jazigok, roxolánok, alánok. Szarmaták az Alföldön. Gyulai Katalógusok 6. Szerk. <i>Havassy Péter</i> (Gyula 1998) 147-174. <i>Istvánovits, Eszter – Kulcsár, Valéria</i>, Az első szarmaták az Alföldön. (Gondolatok a Kárpát-medencei jazig foglalásról) [The first Sarmatians in the Great Hungarian Plain. (Some notes on the Jazygian immigration into the Carpathian Basin)] NyJAMÉ XLVIII, 2006, 203-237. <i>Kulcsár Valéria:</i> A kárpát-medencei szarmaták temetkezési szokásai. [The burial rite of the Sarmatians of the Carpathian Basin. Погребальный обряд сарматов Карпатского бассейна] Múzeumi Füzetek 49. Aszód 1998. A gepidák. Kora középkori germán királyság az Alföldön. Gyulai Katalógusok 7, 1999. Publius Cornelius Tacitus: De origine, situ, moribus ac populis Germanorum Germania. In: Tacitus összes művei. Fordította <i>Borzsák István</i> http://mek.oszk.hu/04300/04353/html/ Jordanes: A gótok eredete és tettei (De origine actibusque getarum). Brassó, 1904. http://mek.oszk.hu/16200/16211/16211.pdf	

Tantárgy neve: A népvándorlaskor története és forrásai	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN203, BTREGL203
---	--

	Tárgyfelelős intézet: Történettudományi Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Horváth Emőke	
Közreműködő oktató(k): Dr. Horváth Emőke	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A kurzus a IV-IX. századi európai történelmet vizsgálja, a gótok Római Birodalomba történő beengedésétől kezdve. Kitekint a vizigótok, az osztrogótok, a vandálok, a frankok és a langobardok népmozgásaira, az önálló barbár államok létrejöttére és ezen államok sajátos jegyeire. Külön hangsúlyt helyez a Kárpát-medence helyzetére a tárgyalt periódusban, egyben áttekinti a témára vonatkozó legfontosabb írott forrásokat. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> a hallgató - bevezetést kap a népvándorlások történetébe és forrásaiba <i>képesség:</i> a problémamegfogalmazás, önálló ítéletalkotás képessége, - korrekt, szakszerű és érthető kifejezőkészség szóban és írásban <i>attitűd:</i> a hallgató - érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak - kritikai attitűd fejlesztése <i>autonómia és felelősség:</i> a hallgató - tudatosan képviseli a történettudomány által alkalmazott módszereket - nyitott a sokszínű etnikai és felekezeti szempontok megértésére	
Tantárgy tematikus leírása: Előadás: 1. Bevezetés, a középkor fogalma, egyes korszakai, az antik örökség 2. A római-barbár kapcsolatrendszer fázisai 3. A germán népek 4. A hunok 5. A kereszténység a Római Birodalom és az arianizmus problémája 6. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A gótok – a vizigótok 7. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A gótok – az osztrogótok 8. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A vandálok 9. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A langobardok 10. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A frankok – a Merovingok 11. A jelentősebb barbár államalakulatok sajátos vonásai. A frankok – a Karolingok 12. A társadalom és a jog a barbár államokban 13. A kereszténység Pannóniában 14. A gepidák a Kárpát-medencében	
Előadás:	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.	

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga az előre kiadott tételek és a megadott szakirodalom alapján.

Kötelező irodalom:

Források:

Iordanes: *Getica*: Budapest, 2001

Paulus Diaconus: A langobárdok története. Budapest, 2012.

Sz. Jonás Ilona (szerk.): Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Budapest, 1999.

<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/index.html>

Szakirodalom:

Angi János – Bárány Attila – Orosz István – Papp Imre – Pósn László: Európa a korai középkorban. Multiplex Media – Debrecen University Press, Debrecen, 1999.

Bálint Csanád: Az ethnosz a kora középkorban. (A kutatás lehetőségei és problémái.) In: *Századok* 140. (2006), 277-346.

Bóna István: A hunok és nagykirályaik. Budapest, 1993.

Bury, J. B.: The Invasion of Europe by the Barbarians. Norton Library, 1967.

Merrills, Andy H: Vandals, Romans and Berbers. New Perspectives on Late Antique North Africa. Aldershot, 2004.

A népvándorlás kora. http://www.regesznet.org.hu/images/regesznet2000/h_010.pdf

Vajda László: A népvándorlások kérdéséhez. In: *Századok* 129. (1995)

Hunok-gepidák-langobárdok. Szeged, Balassi Kiadó, 1993
(<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/hunok-gepidak/ch01s02.html>)

Ajánlott irodalom:

Szántó Richárd (szerk.): Középkori egyetemes történelem: Segédlet szeminárium- és szakdolgozat készítéséhez (<http://vmek.oszk.hu/04800/04818/04818.pdf>)

Georg Ostrogorsky: A bizánci állam története. Budapest, 2001.

Puskely Mária: Keresztény szerzetesség. I. Budapest, 1996.

Szántó Konrád: A Katolikus Egyház Története I. Budapest, 1986.

Tantárgy neve: Régészeti módszertan	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN204 BTREGL204 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Minden tudományágat az alkalmazott módszerei azonosítanak, s így a régészetnek, mint önálló tudományágnak, is megvannak a saját módszerei. A kurzus során a hallgatók megismerkednek a régészeti lelőhelyek szakszerű feldolgozásához és értékeléséhez használt kutatási módszerekkel. A témakörök a terepi munkától a szakcikk írásig tárgyalják a régészeti munkamódszert. A hallgatók a kurzus végétével átlátják, hogy a különböző kutatási módszerek milyen kérdésekre adnak adekvát választ.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás:	

A régészetben használt kutatási módszerek lehetőségei, legfontosabb szakkifejezései és szakirodalma.

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.

Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. A régészeti módszerek és módszertan születése.
2. Kartográfiai alapismeretek
3. Lelőhely-felderítés
4. Rétegtan
5. Ásatási módszerek
6. A régészeti dokumentálás
7. Lelőhely képző és alakító folyamatok
8. Korhatározási módszerek
9. Térinformatika.
10. Archeometria
11. Kísérleti régészet
12. Környezetrégészet
13. Régészeti adatfeldolgozás
14. Régészeti dolgozatírás

Gyakorlat:

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Írásbeli vizsga, öt kérdés, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Drewett, P.L.: Field Archaeology: An Introduction. UCL press, 1999.

Ilon G. (Szerk): A régésztechnikus kézikönyve I. Panniculus 6. Szombathely, 2002.

Mikroszkóppal a régészet szolgálatában. KÖSZ tudományos-népszerűsítő füzetek 2. Budapest, 2010.

Müller R. (Főszerk.): Régészeti kézikönyv. Budapest, 2011.

Renfrew, C., Bahn, P.: Régészet. Elmélet, módszer, gyakorlat. 1999.

Sümegi P.: A régészeti geológia és a történeti ökológia alapjai Szeged : JATEPress, 2003.

T. Biró K.: Archeometriai adatok értelmezése, Gesta 2010, 4-9.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Gamble, C.: Archaeology, the basics. Routledge. 2008.

Visy Zs. (Főszerk.): [Magyar régészet az ezredfordulón](#). Budapest, 2003.

Tantárgy neve: Neolitikum	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN201P, BTREGL201P Tárgyfelelős intézet: TTI ÖRT Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az előadáson kronológiai sorrendben tárgyaljuk a Kárpát medence Kr. e. 6000-4500 közötti kultúrák tárgyi hagyatékát, különös tekintettel a neolitizáció folyamatának állomásaira, településtörténeti és társadalomtörténeti problémákra. A fontosabb lelőhelyek kutatástörténetét, a jelenleg is folyó ásatásokat és az időrend szempontjából nélkülözhetetlen, új módszerekkel történt feldolgozásokat is tárgyaljuk.	

Fejlesztendő kompetenciák:**tudás:**

Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás:**

- 1, Neolitizáció fogalma, kialakulása
- 2, Mezolitikum mint alap?
- 3, Alföld korai neolitikuma
- 4, Dunántúl korai neolitikuma
- 5, Vk kialakulása, adaptáció, migráció
- 6, Alföld Vonaldíszes csoportjai
- 7, Dunántúl vonaldíszes csoportjai
- 8, Vinča kultúra és hazai szerepe
- 9, Későneolitikum kialakulása
- 10, Tell fogalma és értelmezési lehetőségei
- 11, Alföld későneolitikuma
- 12, Dunántúl későneolitikuma
- 13, Anyagismeret
- 14, Összefoglalás

Gyakorlat:

(az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

nincs

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

szóbeli vizsga, 5 fokozatú értékelés

anyagismeret beugró

Kötelező irodalom:

Alltag und Religion. Jungsteinzeit in Ost-Ungarn. Hrsg.: Meier-Arendt, W. Frankfurt am Main 1990 (=The Late neolithic of the Tisza region. Ed.: Tálas L. Budapest–Szolnok 1987)

Kalicz N. – Makkay J.: Die Linienbandkeramik in der Grossen Ungarischen Tiefebene. StudArch 7, Budapest 1977

Alasdair Whittle (ed.). The Early Neolithic on the Great Hungarian Plain: investigations of the Körös culture site of Ecsefalva 23, County Békés (Varia Archaeologica Hungarica XXI). 2007: Budapest: Archaeological Institute of the Hungarian Academy of Sciences & Cardiff: School of History and Archaeology, University of Cardiff; 978-963-7391-90-3 both volumes; 978-963-7391-91-0 vol. I; 978-963-7391-92-7 vol. II;

N. Kalicz: The early phases of the Neolithic in Western Hungary (Transdanubia). Poročilo XXI (1993) 85-135.

[Zsuzsanna Siklósi](#): Traces of Social Inequality during the Late Neolithic in the Eastern Carpathian Basin. [L'Harmattan / Eötvös Loránd University, Institute of Archaeological Sciences](#), Budapest, 2013. ISBN: 9789632367781

Bánffy, E.: The 6th Millennium Boundary in Western Transdanubia and its role in the Central European transition (The Szentgyörgyvölgy-Pityerdomb settlement).Varia Arch.Hung.15. Budapest 2004

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Bertók Gábor-Gáti Csilla: Régi idők új módszerek. Budapest-Pécs, Archeolingua 2014

7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 – megfelelő fejezetek

Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003 – megfelelő fejezetek

Raczky P.-Anders A.-Sebők K.: Újkőkori ház kísérleti rekonstrukciója Polgár-Csőszhalom településről. Ősrégészeti Levelek 7 (2005) 24-49

L. Domboroczki: The symbolism of triangular ALP heads. Agria XLI 2005, 18-44.

Tantárgy neve: Neolitikum szeminárium és anyagismeret	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN202P, BTREGL202P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: szeminárium, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A félév során a hallgatók az azonos című előadás törzsanyagához kapcsolódóan elsősorban önálló feldolgozómunka eredményeként mélyebben megismerkednek 1-1 neolitikus lelőhely kutatástörténetével, leletanyagával, és szerepével a korszak megítélésében. Az órai tematika keretében belül a Herman Ottó Múzeum leletanyagából anyagismeretei oktatásban is részesülnek a hallgatók Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1, Követelményrendszer megbeszélése, referátumok kiadása, irodalmi tájékoztató 2, Ecsefalva 23 3, Szentgyörgyvölgy-Pityerdomb 4, KEBAÖB 5, Füzesabony-Gubakút 6, Mezőkövesd-Mocsolyás 7, Balatonszárszó-Kiseredi dűlő 8, Szécsény-Ültetés 9, Polgár-Csőszhalom 10, Lengyeli körárok problémája 11, Alsónyék-Bátaszék 12-13, Anyagismeret 14, Összefoglalás
Félévközi számonkérés módja és értékelése: óra eleji Zh megadott irodalom alapján, prezentáció készítése egy lelőhelyről Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: félévi zh-k átlaga + prezentáció jegye + óráközi aktivitás értékelése 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: T. Marton, K. Oross: Reconstructing Space in a Familiar World: the Formation of Late LBK Settlements in Central Transdanubia. In: Interactions between different models of neolithisation north of the Central European Agro-Ecological Barrier. Ed.: J. K. Kozłowski. Kralow 2009, 51-74.	

Alasdair Whittle (ed.). The Early Neolithic on the Great Hungarian Plain: investigations of the Körös culture site of Ecsefalva 23, County Békés (Varia Archaeologica Hungarica XXI). 2007: Budapest: Archaeological Institute of the Hungarian Academy of Sciences & Cardiff: School of History and Archaeology, University of Cardiff; 978-963-7391-90-3 both volumes; 978-963-7391-91-0 vol. I; 978-963-7391-92-7 vol. II;

L. Domboróczki: Settlement structures of the Alföld Linear Pottery Culture (ALPC) in Heves County (North-Eastern Hungary): Development models and historical reconstructions on micro, meso and macro levels. In: Janusz K. Kozłowski (ed-) Interaction Between Different Models of Neolithization North of the Central European Agro-Ecological Barrier. Polska Akademia Umiejętności Prace Komisji Prehistorii Karpát 5. Kraków. 2009. 75-127.

Raczky P. Anders A.: Tér- és időszemlélet az újkőkorbán. Polgár-csöszhalom ásatási megfigyelései. In: Régészeti dimenziók. Szerk. Anders A., Szabó M., Raczky P. 2009, 75-92.

Bánffy, E.: The 6th Millennium Boundary in Western Transdanubia and its role in the Central European transition (The Szentgyörgyvölgy-Pityerdomb settlement). Varia Arch. Hung. 15. Budapest 2004

Kalicz N. – Koós Judit: Mezőkövesd-Mocsolyás. BAZ Megye Régészeti emlékei 9.

Bertók Gábor-Gáti Csilla: Régi idők új módszerek. Budapest-Pécs, Archeolingua 2014

Alsónyék-Bátaszék BRGK 94, 2013

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 – megfelelő fejezetek

Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003 – megfelelő fejezetek

Raczky P.-Anders A.-Sebők K.: Újkőkori ház kísérleti rekonstrukciója Polgár-Csöszhalom településről. Ősrégészeti Levelek 7 (2005) 24-49

L. Domboróczki: The symbolism of triangular ALP heads. Agria XLI 2005, 18-44.

Tantárgy neve: Kőeszköz technológia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN203P BTREGL203P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A szeminárium az őskorban használt kőeszközök készítésének technológiai folyamatait ismerteti az őskortól a vaskorig. A hallgatók elsajátítják az elméleten túl gyakorlatban is láthatják az alapvető kőeszközkészítési eljárásokat, és ezeket maguk is elsajátíthatják. Megtanulják, hogy mely eljárások korszak- és kultúra specifikusak. A gyakorlat során régészeti régészeti és kísérleti régészeti anyagokon sajátítják el a technológiai jegyek felismerését, adatrögzítését, analitikai módszereit, és összegző leírását. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozódás a pattintott kőből készült régészeti leletek feldolgozásának lehetőségeiben, módszereinek elsajátítása, legfontosabb szakkifejezések és a szakirodalom ismerete. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1. Pattintott kőeszköz nyersanyagok

	2. A kőpattintás alapjai, pattintási stigmák felismerése 3. Pattintott kőeszközök leírása 4. Alsó paleolit pattintási technológia I 5. Alsó paleolit pattintási technológia II 6. Középső paleolit pattintási technológia I 7. Középső paleolit pattintási technológia II 8. Középső paleolit pattintási technológia III 9. Felső paleolit pattintási technológia I 10. Felső paleolit pattintási technológia II 11. Epipaleolit és mezolit paleolit pattintási technológia 12. A fiatalabb őskor pattintási technológiái 13. Technológiai adatok rendszerezése és értelmezése 14. Zárthelyi dolgozat
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Zárthelyi dolgozat: egy kísérleti-régészeti pattintott leletegyüttes technológiai feldolgozása, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.	
Kötelező irodalom: Holló Zs., Lengyel Gy., Mester Zs., Szolyák P.: Egy pattintott kőeszköz vizsgálata. Magyar kifejezések a technológiai vizsgálatokhoz 3. Ősrégészeti Levelek 6, 2004, 62-80. Budapest Holló Zs., Lengyel Gy., Mester Zs.: Egy pattintott kőeszköz elkészítése: rendszer és technika. Magyar kifejezések a technológiai vizsgálatokhoz II. Ősrégészeti Levelek 4, 2002, 98-104. Budapest Holló Zs., Lengyel Gy., Mester Zs.: Egy pattintott kőeszköz életútja. Magyar kifejezések a technológiai vizsgálatokhoz I. Ősrégészeti Levelek 3, 2001, 51-57. Budapest Inizan, M.-L., Reduron-Ballinger, M., Roche H., Tixier, J.: Technology and Terminology of Knapped Stone. Meudon: CREP, Nanterre. 1999 Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Antoni J.: Útmutató a csiszolt kőeszközök világához Újkőkori eszközkészítés és használat: a Lengyel kultúra eszköztanyaga és technológiai párhuzamai Óceániából. AZ MNM NÖK Tudományos-népszerűsítő füzetek 4. 2012 Tixier J. : A method for the study of stone tools, ArchéoLogique 4. Centre National de Recherche Archéologique Musée National d'Histoire et d'Art, Luxembourg. 2012.	

Tantárgy neve: Ásvány- és kőzettan	Tantárgy Neptun kódja: MFFATREGN201A, MFFATREGL201A, MFFATREGN2, MFFATREGL202A Tárgyfelelős intézet: Ásványtan-Földtani Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: dr. Szakáll Sándor, DSc, tanszékvezető egy. tanár	
Közreműködő oktató(k): dr. Kristály Ferenc, PhD, tudományos főmunkatárs	
Javasolt félév: 2. félév	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 ea. + 2 gyak./ 2x 10 óra levelező	Számonkérés módja: félév végén kollokvium; gyakorlatokon 3 zárthelyi
Kreditpont: 4	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: Megismertetni a hallgatókat a földkéreg anyagát felépítő legfontosabb ásványokkal és kőzetekkel, azok morfológiai, szöveti, fizikai és kémiai jellegzetességeivel, legfontosabb kárpáti lelőhelyeikkel, illetve keletkezésük és átalakulásuk törvényszerűségeivel. Közülük külön kiemelni azokat, melyeket az ember a történelem során különböző célokra hasznosított.	
Fejlesztendő kompetenciák:	

tudás: tájékozott az ásvány-kőzetan általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szakkifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a tárgy különböző természettudományos módszereiben

képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd: Hitelesen közvetíti a társadalom számára az ásvány-kőzetan gondolkodásmódját és tudományos eredményeit

autonómia és felelősség: Hatékonyan együttműködik az ásvány-kőzetan területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel.

Tantárgy tematikus leírása:

- 1) Az ásvány- és kőzetan helye és kapcsolatai a természettudományok rendszerében.
- 2) Kristálymorfológiai alapok, kristályrendszerek, a kristályok összenövésai.
- 3) Kristálykémiái alapok, kötéstípusok, koordináció, rácstípusok, izomorfia, polimorfia.
- 4) Kristályfizikai alapok, mechanikai, elektromos, hőtani és optikai tulajdonságok.
- 5) Az ásványrendszertan alapjai; a legfontosabb terméselemek és szulfidok.
- 6) A legfontosabb halogenidek, oxidok és karbonátok.
- 7) A legfontosabb szulfátok és foszfátok-arzenátok.
- 8) A legfontosabb szilikátok I.
- 9) A legfontosabb szilikátok II.
- 10) A kőzetek csoportosításának különböző szempontjai. Elhelyezkedésük és keletkezésük törvényszerűségei a földkéregben.
- 11) A magmás kőzetek keletkezése, legfontosabb típusok, ásványos és kémiai összetételük és szövetük.
- 12) A metamorf kőzetek keletkezése, legfontosabb típusok, ásványos és kémiai összetételük, szövetük.
- 13) Az üledékes kőzetek keletkezése, legfontosabb típusok, ásványos és kémiai összetételük, szövetük I.
- 14) Az üledékes kőzetek keletkezése, legfontosabb típusok, ásványos és kémiai összetételük, szövetük II.

Előadás:

A tematikának megfelelően hetente kerül bemutatásra egy-egy téma az előadásokon ppt segítségével

Gyakorlat:

Az előadással összhangban, hetente hasonló tematikában kerül bemutatásra egy-egy téma, bőséges gyakorlati szemléltetéssel, a gyakorló ásvány- és kőzetgyűjtemény anyagának tanulmányozásával

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

3 db. zárthelyi dolgozat elkészítése

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A 3 db. zárthelyi dolgozatnak minimum 50%-os teljesítményt el kell érni. Ez az alapja az aláírásnak és a vizsgára jelentkezésnek.

Kötelező irodalom:

Szakáll S. (2012): Ásvány- és kőzettani alapismeretek (digitális jegyzet). Miskolci Egyetem (digitalisegyetem.hu)

Pellant, Ch. (2002): Rocks and Minerals (Smithsonian Handbooks). Washington, Smithsonian Institute.

Ajánlott irodalom:

Pápay L.: Kristályok, ásványok, kőzetek. Egyetemi jegyzet. JATE, Szeged.

Szakáll S.: Barangolás az ásványok világában. Tóth Kiadó. Debrecen.

Rapp, G.(2002): Archaeomineralogy. Springer Verlag.

Tantárgy neve: Archeometallurgia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN203A BTREGL203A Tárgyfelelős intézet: MAK <u>Fémteni</u> <u>Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet</u> Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium
Kreditpont: 3.	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter)	

Az archeometallurgia, mint relatíve új kutatási terület és tudományág komplex tevékenységeinek definiálása, szervezeteinek bemutatása mellett a kurzus magába foglalja a fémelőállítás és feldolgozás kezdetektől a 17-18. századig tartó – a Kárpát-medencére fókuszált – technikájának, metallurgiai, fémkezelési és fémalakítási folyamatainak, tevékenységeinek, eszközeinek, anyagainak műszaki jellegű prezentálását, illetve az ehhez kapcsolódó régészeti vonatkozásokat, különös tekintettel a vonatkozó iparrégészeti leletekre, lelőhelyekre. A kurzus különös tekintettel van a korabeli metallurgiai-fémalakítási technikák, az előkerült leletek iparrégészeti, ipartörténeti vonatkozásainak, illetve a régészeti emlékek műszaki vizsgálatainak egységes és speciális aspektusok szerinti megközelítésére, tárgyalására.

A tárgy a réz és ötvözetek, illetve az ón, ólom, arany, ezüst és természetesen a vas archeometallurgiáját tárgyalja. Külön hangsúlyt fektet a műhelyek, kemencék, eszközök, illetve az alapanyagok, termékek, melléktermékek definiálására, bemutatására, a tárgyalta fémek korabeli metallurgiai sajátosságainak változására térben és időben. Kitér a fémfeldolgozás, felhasználási területek, szállítás-elosztás, újrafelhasználás témaköreire is.

A tárgy keretében a régészhallgatók alapvető ismereteket szereznek az egyes fémfajták, ötvözetek definiálásával, tulajdonságaival kapcsolatosan. Megismerik az egyes fémtechnológiák (kohósítás, alakítás, öntés, stb.) alapvető technikai jellemzőit, technológiai fejlődését. Teljes képet kapnak az egyes fémek előállításához, alakításához, felhasználásához kapcsolódó régészeti objektumok, leletek csoportjairól, azok tulajdonságairól.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület (metallurgia, kémia, fémtan, fémtechnológiák) szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit.

képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. Az archeometallurgia fogalma, definiálása - mint relatíve új kutatási és tudományterület - létrejötte, szervezeti-szerkezeti fejlődése, alapvető tevékenységi területei.
2. Az archeometallurgia tudománytörténete hazánkban, nemzetközi szerveződése, szakirodalma. Magyarországi tudomány- és kutatástörténet. Nemzetközi szerveződések és az archeometallurgia szakirodalma.
3. A réz előállításának, megmunkálásának technikai a kezdetektől a 18. századig. A termésvéz megmunkálása, lágyítása, a réz kiolvasztása érceiből. A rézkohászat és ötvöztés korabeli technikai megoldásai, fejlődése a rézalapú ötvöztetek – kiemelten a bronzok – aspektusából.
4. A réz alakításának, finommegmunkálásának technológiai fejlődése. A rézötvöztetek felhasználása, a bronzöntés korabeli technikája, technológiája.
5. Az ón archeometallurgiája. Technikai-technológiai fejlődés, előállítás-felhasználás, kapcsolódó régészeti leletek.
6. Az ólom és nemesfémek (ezüst, arany) archeometallurgiája. Technikai-technológiai fejlődés, előállítás-felhasználás, kapcsolódó régészeti leletek.

Gyakorlat:

(az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

7. A vas használatának és kohászatának kezdete és elterjedése. A direkt eljárás lényege. A vaskor technikája.
8. Vaskohászat a római kori és a korai középkori Európában. A Kárpát-medence középkori vaskohászata.
9. A bucakemencék típusai Európában és a Kárpát-medencében. Alapvető felépítési és működési jellemzők.
10. Az indirekt eljárás kialakulása és elterjedése. Okok és következmények. Alapvető változások a technológiában. Késő középkori vízkerekes bucakemencék, hámorok, massák, az első faszenes nagyolvasztók.
11. Vasművesség, kovácsolás a kezdetektől a késő középkorig (kovácsműhelyek, kovácsszerszámok, technológia). Régészeti vonatkozások.
12. Filmvetítés, múzeumlátogatás.
13. Zárthelyi dolgozat
14. Ismétlés, elővizsga.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Zárthelyi dolgozat megírása az aláírásért, amely 20 tesztkérdésből (3 lehetséges válaszból 1 jó kiválasztása) és egy esszékérdésből áll. Aláírás adható 11 helyes választól és az esszékérdés alapvető definíciók szintjéig való kidolgozására.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A vizsga szóbeli, amelyen előre megadott tételsorból a vizsgázó egy tételt húz, amelyből rövid felkészülés után beszámol. A vizsgáztató az érdemjegy eldöntése érdekében a többi témakörhöz kapcsolódó kérdéseket is feltehet.

Az érdemjegy meghatározása:

elégtelen: alapvető fogalmakkal sincs tisztában a vizsgázó,

elégséges: alapvető fogalmakat ismeri a vizsgázó, de a gyakorlati alkalmazással kapcsolatban még vannak esetenként nagyobb tévedései a kérdések több, mint 50%-ában,

közepes: alapvető fogalmakkal tisztában van a vizsgázó, a gyakorlati alkalmazásukat kisebb tévedésekkel már ismeri, de a konkrét esetek bizonyos részében vannak még tárgyi tévedései,

jó: jól ismeri a tananyagot, ismeri az összefüggéseket, de nagyobb ívű rálátással, önálló konklúziók meghozatalához szükséges kreativitással a kérdések, esetek többségében még nem rendelkezik. .

jeles: jól ismeri a tananyagot, ismeri és alkalmazza az összefüggéseket, képes mélyebb konklúziók felismerésére is.

Megajánlott jegy a zárthelyi dolgozat alapján adható (jó vagy jeles).

Kötelező irodalom:

Török B.: Archeometallurgia. Miskolci Egyetem, 2014. digitális tananyag. ISBN 978-963-358-065-3

Tylecote, R.F.: A History of Metallurgy. The Institute of Materials. London. The Bath Press, Avon. 1992. ISBN 1-902653-79-3

Renfrew, C. – Bahn, P.: Régészet – Elmélet, módszer, gyakorlat (Archeometallurgia p. 323-333.), Osiris kiadó, Budapest, 2005. ISBN 963-389-809-9

Roberts, B.W. – Thornton C.P.: Archaeometallurgy in Global Perspective. Methods and Syntheses. Springer NewYork Heidelberg Dordrecht London ISBN 978-1-4614-9016-6 ISBN 978-1-4614-9017-3 (eBook)

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Bayley, J. – Dungworth, D. – Paynter, S. (eds.): Archaeometallurgy. Centre for Archaeology Guidelines. English Heritage, London, 2001/1.

Gömöri J.: Az avar kori és Árpád-kori vaskohászat régészeti emlékei Pannoniában (Magyarország iparrégészeti lelőhelykataszttere I. Vasművesség); Sopron, 2000. ISBN 963-005-522-8

Buchwald V.F.: Iron and steel in ancient times. Historisk-filosofiske Skrifter 29, Academy of Sciences and Letters, Copenhagen, 2005. ISBN 87-7304-308-7

Pleiner, R.: Iron In Archaeology – The European Bloomery Smelters. Archeologický ústav AV ČR, Praha, 2000. ISBN 80-86124-26-6

Hauptmann A.: The Archaeometallurgy of Copper. Natural Science in Archaeology, Springer, Berlin, Heidelberg 2000. ISBN 978-3-540-72237-3

Tantárgy neve: Archeometallurgia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN204A, BTREGL204A Tárgyfelelős intézet: MAK <u>Fémtani Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet</u> Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az archeometallurgia előadás kurzus tananyagához kapcsolódva, annak tematikájával párhuzamosan a gyakorlatok tárgya szakirodalom kutatása és feldolgozása, illetve korabeli fémtechnológiákhoz kapcsolódó forrásfeldolgozás, forrásértelmezés. A szakirodalom feldolgozásában külön hangsúlyt kap az átfogó, illetve fémfajtánként, vagy korszakonként tematizált anyagok feldolgozása, valamint az egyes nevezetesebb régészeti esettanulmányok bemutatása és elemzése. A gyakorlatokon ezen kívül az archeometallurgiához kapcsolódó konkrét lelőhelyek, objektumok, leletek megismerése, az egyes leletfajták technológiánkénti és korszakonkénti csoportosítása, részben önálló munka keretében való feldolgozása is történik. A tárgy keretében a régészhallgatók alapvető gyakorlati tudást szereznek az egyes fémfajták, ötvözetek definiálásával, tulajdonságaival kapcsolatban. Megismerik az egyes fémtechnológiákhoz kapcsolható régészeti leleteket. Teljes képet kapnak az egyes fémek előállításához, alakításához, felhasználásához kapcsolódó régészeti objektumok, leletek csoportjairól, azok tulajdonságairól. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület (metallurgia, kémia, fémtan, fémtechnológiák) szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre. autonómia és felelősség: Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: A tárgy féléves programjának kifejtése, 14 téma félévente. A bontás egyértelműen és azonosítható módon mutassa be az elsajátítandó ismeretek körét.	Gyakorlat: 1. A fémelőállítás, fémhasználat és az egyes régészeti korok összefüggése Európában és a világ különböző területein. 2. Régészeti leletek, illetve kutatási-vizsgálati lehetőségek, módszerek a réz és ötvözetek archeometallurgiájában. 3. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a réz és rézötvözetek archeometallurgiájában (rézkor és bronzkor) 4. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a réz és rézötvözetek archeometallurgiájában (vaskor, római kor és korai középkor) 5. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a réz és rézötvözetek

	archeometallurgiájában (érett és késői középkor, újkor) 6. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük az ón és ólom archeometallurgiájában (a kezdetektől a 17. századig) 7. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a nemesfémek (arany és ezüst) archeometallurgiájában (a kezdetektől a 17. századig) 8. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a vas archeometallurgiájában (a vaskor kezdetétől a római kor végéig) 9. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a vas archeometallurgiájában (középkor) 10. A korabeli vaskohászat régészeti emlékei: alap- és segédanyagok (érc, faszén, mészkő), faszénégető boksák, ércpörkölkök, bucakemence maradványok, fűvókák, mellfal-darabok, műhelygödrök. 11. A korabeli vaskohászat régészeti emlékei: salak- és bucadarabok, újraizzító tűzhelyek. A középkori bucakemencés eljárás technikája, jellemző folyamatai. 12. Nevezetes lelőhelyek azok jellemző leletei, feldolgozásuk és értelmezésük a vas archeometallurgiájában (újkor) 13. Rekonstrukciós kísérleti és kutatási lehetőségek, törekvések, projektek a vas és a réz archeometallurgiájának témakörében. 14. Féléves dolgozat prezentációja, ismételés.
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Beadandó félévközi dolgozat, amelynek témája előre megadott archeometallurgiai témakörökből kerülhet kiválasztásra. A téma esszé jellegű kidolgozása, kapcsolódó szakirodalom feldolgozásával, releváns kutatások beépítésével 8-10 oldalban, (+ illusztráció és hivatkozások). A dolgozattól 10-15 perces prezentáció készítése és előadása az utolsó gyakorlaton. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félévközi dolgozat és prezentáció minősége és az előadásokon írt zárthelyi dolgozat együttes értékelése 60-40%-os súlyozással.	
<i>Török B.:</i> Archeometallurgia. Miskolci Egyetem, 2014. digitális tananyag. ISBN 978-963-358-065-3 <i>Tylecote, R.F.:</i> A History of Metallurgy. The Institute of Materials. London. The Bath Press, Avon. 1992. ISBN 1-902653-79-3 <i>Renfrew, C. – Bahn, P.:</i> Régészet – Elmélet, módszer, gyakorlat (Archeometallurgia p. 323-333.), Osiris kiadó, Budapest, 2005. ISBN 963-389-809-9 <i>Roberts, B.W. – Thornton C.P.:</i> Archaeometallurgy in Global Perspective. Methods and Syntheses. Springer NewYork Heidelberg Dordrecht London ISBN 978-1-4614-9016-6 ISBN 978-1-4614-9017-3 (eBook) Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) <i>Bayley, J. – Dungworth, D. – Paynter, S. (eds.):</i> Archaeometallurgy. Centre for Archaeology Guidelines. English Heritage, London, 2001/1. <i>Agricola, G.:</i> De re metallica Libri XII (Tizenkét könyv a bányászatról és kohászatról, 1556); az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület kiadványa, Műszaki Könyvkiadó, Franklin Nyomda, Budapest, é.n. <i>Gömöri J.:</i> Az avar kori és Árpád-kori vaskohászat régészeti emlékei Pannoniában (Magyarország iparrégészeti lelőhelykataszttere I. Vasművesség); Sopron, 2000. ISBN 963-005-522-8	

Buchwald V.F.: Iron and steel in ancient times. Historisk-filosofiske Skrifter 29, Academy of Sciences and Letters, Copenhagen, 2005. ISBN 87-7304-308-7

Pleiner, R.: Iron In Archaeology – The European Bloomery Smelters. Archeologický ústav AV ČR, Praha, 2000. ISBN 80-86124-26-6

Hauptmann A.: The Archaeometallurgy of Copper. Natural Science in Archaeology, Springer, Berlin, Heidelberg 2000. ISBN 978-3-540-72237-3

Tantárgy neve: Régészeti topográfia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN201N BTREGL201N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens név, beosztás	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra nappali/ 10 óra levelező	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A hallgató tisztában legyen a régészeti topográfia fogalmával, és annak kutatási módszereivel, ismerje a felhasználható adatbázisokat, múzeumi adattári forrásokat. Ismerje a topográfia alkalmazásához szükséges alapvető földrajzi fogalmakat, igazodjon el terepen térkép segítségével. Használni tudja a Forster központ közhiteles Országos Régészeti Adatbázisát. Ismerje a topográfiai kutatások alapvető irodalmát és a legújabb és legjelentősebb esettanulmányokat. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát. Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szakkifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1, Topográfia fogalma, felhasználása a régészetben 2, Térképi források, adatbázisok 3, Magyar topográfiai kutatások története 4, Megyei/járási topográfiai kötetek bemutatása 5, Topográfiai esettanulmányok 1 6, Topográfiai esettanulmányok 2 7, Topográfiai esettanulmányok 3 8, Topográfiai esettanulmányok 4 9, Topográfiai esettanulmányok 5 10, Topográfiai esettanulmányok 6 11,BAZ megye topográfiai adottságai 12, Tanult anyag terepi hasznosítása 13, Tanult anyag terepi hasznosítása 14, Zh dolgozat

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

órai aktivitás, házi feladatok elkészítése, Zh dolgozat eredménye

5 fokozatú értékelés

Kötelező irodalom:*Jankovich-Bésán D.*: A felszíni leletgyűjtés módszerei és szerepe a régészeti kutatásban. Régészeti Továbbképző Füzetek 4. Bp. 1993*Müller R.* (főszerk.) Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest 2011

Magyarország Régészeti Topográfiaja sorozat – megyei topográfia-kötetek

Magyarország Régészeti Topográfiaja. Múlt, jelen, jövő. Szerk.: *Benkő E.*- *Bondár M.*- *Kolláth Á.* Budapest 2017**Ajánlott irodalom:***J. Batora-P. Tóth*: Settlement strategies in the Early Bronze Age in South-Western Slovakia. In Settlement, Communication and Exchange around the Western Carpathians. Oxford : Archaeopress Archaeology, 2014, 325-340.

Régészeti Füzetek

Régészeti kutatások Magyarországon

Tantárgy neve: Anyagvizsgálati módszerek	Tantárgy Neptun kódja: MFFATREGN202N, MFFATREGL202N Tárgyfelelős intézet: MFK-ÁFI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Kristály Ferenc, tudományos főmunkatárs	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2/10 óra levelező	Számonkérés módja: szóbeli/írásbeli vizsga
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tárgy célja megismertetni a hallgatókkal a régészetben alkalmazott alapvető ásványtani vizsgálati módszereket és eljárásokat. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát <i>képesség:</i> Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére <i>attitűd:</i> Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét <i>autonómia és felelősség:</i> Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel	
Tantárgy tematikus leírása: A tantárgy keretében megismerkedünk a természetes és mesterséges (főleg szilárd) anyagok összetételének és szerkezetének megismeréséhez szükséges módszerekkel – rövid elméleti és alkalmazási tudásanyag elsajátítása. A szövetszerkezeti vizsgálatokhoz optikai és elektronmikroszkópiai módszereket, kristályszerkezeti megismeréshez diffrakciós (röntgen, elektron és neutron) módszereket, kémiai összetétel vizsgálathoz spektrometriai (elektronsugaras, röntgen fluoreszcens, optikai emissziós és tömegspektrométeres) és spektroszkópiai (katódlumineszcens, infravörös, Raman és UV-VIS) módszereket tekintünk át. Külön csoportként tekintjük át a termoanalitikát és ahhoz kapcsolódó módszereket. Betekintést nyerünk a komplex összetételű anyagok több módszeres vizsgálatába, mennyiségi összetételek számolásába, termikus és egyéb átalakulási reakciók nyomon követésébe és régészeti alkalmazáikba.	
Előadás: 1. A szilárd anyagok alapvető tulajdonságai, kémiai, fizikai és ásványtani szempontok 2. Kőzetmikroszkópia (áteső fény) működése és régészeti alkalmazások 3. Ércmikroszkópia (reflexiós fény) működése és régészeti alkalmazások 4. Elektronmikroszkópia 5. Elektronsugaras mikroanalízis, kristálykémia	Gyakorlat:

6. Röntgen diffrakciós módszerek 7. Röntgen-pordiffrakció 8. Röntgen fluoreszcens spektrometria 9. Nedveskémi módszerek 10. Spektroszkópia 11. Termoanalitika 12. Nyomelem geokémiai vizsgálatok 13. Anyagvizsgálat és a régészeti (rekonstrukciós) kísérletek 14. Régészeti lelet típusok komplex anyagvizsgálati példái	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: szóbeli felmérés Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli/írásbeli vizsga (2: 50%, 3: 51-70%, 4: 70-85%, 5: 85-100%)	
Kötelező irodalom: Hegman N, Pekker P, Kristály F, Vácsi T (2011): Nanometrológia. Raszter Nyomda (Miskolc), 310 o. Rapp, G. (2009): Archaeomineralogy, 2nd ed., Natural Science in Archaeology, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Kubovics I. (1993): Kőzetmikroszkópia I-II. Tankönyvkiadó (Budapest), 981 o. Pokol Gy., Simon A., Bezúr L., Horvai Gy., Horváth V., Dudás K. M. és Gyurcsányi E. R. (2011): Analitikai kémia. Typotex (Budapest), 410 o. Uda M., Demortier G., Nakai I. (2005): X-RAYS FOR ARCHAEOLOGY. Springer, 300 o. Burger K. (2002): Az analitikai kémia alapjai. Kémiai és műszeres elemzés. Semmelweis Kiadó és Multimédia Stúdió (Budapest), 640 o	

Tantárgy neve: Régészeti múzeológia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN203N, BTREGL203N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 2	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tárgy hallgatása során a hallgató megismerkedik a régészeti múzeológia történetével, kiemelkedő régészek életútjával. Ismertetést kap az éppen aktuális jogszabályi háttérrel. Megismeri a múzeumi leltári és adattári rendszereket helyi és országos szinten. Megismerkedik a dokumentációs és archiválási módszerekkel. A régész feladatával a múzeumon belül a lelet intézménybe kerülésétől a kiállítás elkészítéséig. Megismerkedik alapvető múzeumpedagógiai irányelvekkel. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti múzeológia módszereit és feladatkörét. képesség: Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására. attitűd: Hitelesen közvetíti a társadalom számára a régészet gondolkodásmódját és tudományos eredményeit. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	

Előadás: 1, A régészeti múzeológia története 2, Jogszályi háttér 3, Régészeti intézmények és jogköreik 4, régészeti gyűjtemény megőrzése, ápolása, gyarapítása - leltározás 5, régészeti kutatások, feltárások, roncsolásmentes kutatás 6, topográfiai munkálatok, országos adatbázis használata 7, dokumentálás, adattár – lelőhelybejelentő adatlap 8, publikálás, tudományos népszerűsítés 9, kiállításrendezés, kiállítások elméleti, gyakorlati háttére 10, levéltári alapismeretek 11, múzeum és raktárlátogatás 12, tudományos ismeretterjesztő irodalom 13, kiállításlátogatás 14, Összefoglalás	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / <u>kollokvium</u> teljesítésének módja, értékelése: írásbeli vizsga az alábbi elemekkel: • önálló lelőhelybejelentő adatlap készítése • önálló ásatási engedély kérelmezése • önálló adatbázishasználat • kiállításforgatókönyv leadása 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Teleki László Alapítvány, 2003. 96386291077 Régészeti Kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest, 2011. Gyöngyössy Márton: A kincstalálástól az ásatásig. Martin Opitz Kiadó, Budapest 2016 Foghtty Krisztina (szerk.): Bevezetés a múzeumpedagógiába. Bp., 2000 Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Határtalan régészet folyóirat Museum café folyóirat HOM Évkönyv Magyar Régészet online – angol nyelven is	

Tantárgy neve: Szociológia, társadalomtörténet	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN301, BTREGL301 Tárgyfelelős intézet: BTK Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. hab. Tóth Árpád, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: heti 2 óra / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy megismerteti a hallgatókat a társadalmak működését a jelenben, ill. a történeti változásaiban elhelyezve vizsgáló tudományágak alapvető fogalmaival, módszereivel és nézőpontjukkal, szemléletükkel. A kurzus során fokozott figyelmet fordítunk azokra az aspektusokra, amelyek a régészek számára közelebbi problémákhoz kapcsolódnak, így a 19. század végi, az „ősi társadalmakról” víziót alkotó evolúciós modellekre és az anyagi kultúrát értelmező elméletekre. Fejlesztendő kompetenciák:	

tudás:

Megismeri a szociológia és a társadalomtörténet fogalmi és módszertani alapjait. Ezáltal két, a régészet számára társtudományoknak számító tudásterületről szerez ismereteket.

képesség:

Képessé válik felhasználni e diszciplínák az emberi közösségszerveződésre vonatkozó eredményeit a régészetre.

attitűd:

Mérlegeli a problémák interdiszciplináris megközelítésének lehetőségeit.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan működik együtt az emberi társadalom működésének megértésére törekvő más szakmák képviselőivel.

Tantárgy tematikus leírása:**Gyakorlat**

1. Bevezetés. Fogalmak, a társadalomtudományok sajátosságai.
2. A szociológiai gondolkodás a 19. században és viszonya a történetiséghez (az evolúciós szemlélet változásai)
3. A társadalmak rétegződésének fogalmi és módszertani kérdései
4. Az anyagi kultúra és a fogyasztás szociológiája
5. Az empirikus szociológia módszerei
6. A társadalomtörténet-írás történetének áttekintése
7. Az ókor és a középkor társadalomtörténeti szemmel
8. Fernand Braudel totális történelme és a kvantitatív szemlélet
9. A társadalomtörténet fordulata az 1970-es években (mentalitástörténet, történeti antropológia)
10. A mikrotörténet
11. A történeti demográfia társadalomábrázolása
12. A társadalomtörténet-írás Magyarországon
13. A társadalomtörténet jellegzetes forrástípusai és módszerei
14. Összefoglalás, kurzuszárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során minden hallgatónak a vállalt témából prezentációt kell bemutatni (kb. 35-40 percen ppt formában). Emellett a témához illeszkedő forrás bemutatásával és elemzésével saját szempontokat és kérdéseket vet fel az órán.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírása szükséges. A teszt részből és esszéből álló feladatlapot legalább 50% + 1 pont szinten kell teljesíteni, 50-60% elégséges, 61-75% közepes, 76-90% jó, 91-100% jeles.

A gyakorlati jegy prezentáció, az órai részvétel és a zárthelyi dolgozat jegyeinek átlaga.

Javítási lehetőség a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint.

Kötelező irodalom:

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris, Budapest, 2006.

Felkai Gábor – Némédi Dénes – Somlai Péter (szerk.): Olvasókönyv a szociológia történetéhez. 1-2. köt. Új Mandátum, Budapest, 2000.

Kövér György-Gyáni Gábor: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris, Budapest, 1998 (részletek)

Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek. Osiris, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

Alföldy Géza: Római társadalomtörténet. ELTE, Budapest, 1996.

Bácskai Vera: A vállalkozók előfutárai. Magvető, Budapest, 1988

Benda Gyula: Keszthely: egy monografikus társadalomtörténeti kutatás demográfiai tanulságai. Történeti Demográfiai Évkönyv, 2005.

Bloch, Marc: A feudális társadalom. Osiris, Budapest, 2002.

Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus, XV-XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái. Gondolat, Budapest, 1985.

Diederiks, H.A. (és mások): Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. Osiris, Budapest, 1995.
Imhof, Arthur E.: Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat és miért boldogulunk mi ezzel oly nehezen... Akadémiai, Budapest, 1992.
Macfarlane, Alan: Az angol individualizmus eredete: a család, a tulajdon és a társadalmi átmenet. Osiris, Budapest, 1993.
Maine, Henry Sumner: Az ősi jog: összefüggése a társadalom korai történetével és kapcsolata a modern eszmékkel. Gondolat, Budapest, 1988.
Tönnies, Ferdinand: Közösség és társadalom. Gondolat, Budapest, 2004.
Weber, Max: Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai. KJK, Budapest, 1987.
Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Gondolat, Budapest, 1982.
Wrigley, E. A.: Népesedés és történelem. Kossuth, Budapest, 1973.

Tantárgy neve: Muzeológia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN302, BTREGL302 Tárgyfelelős intézet: ME BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Gyulai Éva, egy. docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 3. félév, IÓ/2T	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: előadás heti 2 óra / 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali+ levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A magyarországi múzeumok munkáját meghatározó törvényi szabályozás (múzeumi, kulturális örökség védelméről szóló jogszabályok stb.) megismertetése mellett a stúdium foglalkozik az intézmények klasszifikációjával (szakmúzeumok, nemzeti múzeumok, művészeti gyűjtemények stb.), a múzeum mint hivatal és társadalmi intézmény működésével. A legfontosabb azonban a múzeum alapvető elméleti és gyakorlati tevékenységi formáinak megismertetése: gyűjtemények gyarapítása, a gyűjteményi táruk nyilvántartása, a raktározás régi és modern módszerei, a kiállításrendezés elméleti és gyakorlati feladatai, a múzeumok és közönségük viszonya, a múzeumpedagógia és ún. múzeumandragógia. Szó esik a kulturális örökségről, illetve a múzeumi tárgyról, műtárgyról mint a bölcsészettudományok és egyéb diszciplínák forrásáról, valamint a múzeumokban folyó tudományos kutatás kérdéseiről is. A tárgy keretében a hallgatók megismerkednek a műtárgyvédelem és restaurálás legfontosabb kérdéseivel, a restaurátortika fogalmával. A képzés során a hallgatók elsajátítják a muzeális emlék nyilvántartásának, leltározási gyakorlatának ismérveit, a dokumentáció és raktározás követelményeit, kiállítási tématerv és forgatókönyv készítésének szabályait is. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: a muzeológia mint alkalmazott tudomány és módszer alapvető ismereteiben való tájékozottság képesség: képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére; Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására; Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak; céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. autonómia és felelősség: felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1–2. A műgyűjtés fogalma és a műgyűjtés-történet vázlatos ismertetése 2. Kulturális és örökség és műtárgy fogalma, kapcsolatuk 3. A múzeum mint történeti intézmény, az első múzeumok 4–5. Az új- és jelenkori múzeumok, a muzeológia mint módszer 6–7. A modern múzeumok törvényi szabályozása, klasszifikációja (általános és szakmúzeumok, szakmuzeológia és gyűjtési terület) 8–9. A világ nagy múzeumai és Magyarország országos és egyéb múzeumai 10–11. A muzeológia gyakorlata, a múzeumi tevékenység: gyűjtés, megőrzés/raktározás, nyilvántartás/feldolgozás, közzététel/bemutató 12–13. A kiállítás és a múzeumi katalógus ismérvei és módszertana	

14. Összegzés: hogyan lesz egy tárgyból (jelenségből) műtárgy (muzealizáció) A tematika egyben a 12 vizsgatételt is lefedi.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: 1 zárthelyi dolgozat a 7. témát követően a témákhoz kapcsolódó előadások anyagából és kötelező olvasmányokból. Értékelés: 2 = 30%, 3 = 50 %, 4 = 70 %, 5 = 85%; Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Ötfokozatú (1–5) értékelés: 2 = 40 %, 3 = 60 %, 4 = 70 %, 5 = 85 %; zh beszámítása 1/3 arányban az érdemjegyre.	
Kötelező irodalom: Korek József: A muzeológia alapjai. Tankönyvkiadó, Bp., 1988 Az Encyclopedia Britannica Museology-szócikke (digitális változat a Britannica.com honlapján: www.britannica.com/topic/museology) Ajánlott irodalom: KREPS, Christina: Appropriate museology and the “new museum ethics” – Honoring diversity = Nordisk Museologi (Nordic Museology) 22. (2015)/2. 4–16. (digitális változat: https://www.journals.uio.no/index.php/museolog/article/download/3044/2626) ENTZ Géza: A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig. Bp., 1937. (Reprint: ME BTK Művelődés-történeti és Muzeológiai Tanszék, Miskolc, 1996.) ERDŐSI Péter–SONKOLY Gábor: A kulturális örökség. Atélier Füzetek. L'Harmattan, Bp., 2004 A világ nagy múzeumai–Uffizi, British Museum, Louvre, Prado, Metropolitan, Kunsthistorisches Museum, Magyar Nemzeti Múzeum, Szépművészeti Múzeum. Bp., 1990–1992. GYÖRGY Péter: Digitális éden. Budapest, 1998. (Különösen: a „Noé bárkája, Bábel tornya, Édenkert” című tanulmányok) Múzsák kertje a magyar múzeumok születése. Szerk.: HOLLÓ Szilvia Andrea–GALI Ágnes. Pulszky Társaság –Magyar Múzeumi Egyesület. Budapest, 2002	

Tantárgy neve: Múzeológia gyakorlat		Tantárgy Neptun kódja: BTREGN303, BTREGL303 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens		
Közreműködő oktató(k):		
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: —	
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra nappali/ 10 óra levelező	Számonkérés módja: gyakorlati jegy	
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező	
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A gyakorlat során a hallgató régészeti múzeológiai feladatokat lát el szakmai vezetéssel. Leletet csomagol, mos, leltároz, kitölt leltári adatbázist, adattári anyagokat készít, fényképeket rendez, raktári kisegítőmunkát végez, ásatási anyagot tesz rendbe Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Ismeri a régészeti muzeológia módszereit és feladatkörét <i>képesség:</i> Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti leletanyagok, dokumentálására, rendszerezésére. <i>attitűd:</i> Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. <i>autonómia és felelősség:</i> Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.		
Tantárgy tematikus leírása:		
Előadás:	Gyakorlat: 1, Leltározási alapismeretek 2, HOM régészeti leltárának rendszere 3, HOM Régészeti adattárának rendszere	

	4, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 5, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 6, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 7, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 8, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 9, Leletanyagok mosása, leltározása, rendszerezése 10, Ásatási dokumentáció részei 11, Ásatási dokumentáció mellékleteinek elkészítése 12, Ásatási dokumentáció mellékleteinek elkészítése 13, Harris mátrix készítése 14, Restaurátorlabor megtekintése
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: félévi munka alapján megajánlott jegy 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: RÉGÉSZETI NORMATÍVA I. A régészeti dokumentációk készítésének általános követelményei. Budapest 2007. http://regeszet.org.hu/old/images/pdf/normativa1.pdf Andreas Kinne: Tabellen und Tafln zur Grabungstechnik. Dresden 2006. — http://tortenelemszak.uni-miskolc.hu/Hallgatoi_anyagok/BA_regeszet/tereptan_anyagok/asatastechnika_red.pdf	
Ajánlott irodalom:	

Tantárgy neve: GEODÉZIAI MŰSZEREK ÉS MÉRÉSEK	Tantárgy Neptun kódja: MFGGTREGN304 MFGGTREGL304 Tárgyfelelős intézet: Geofizikai és Térinformatikai Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: Dr. Havasi István int. tszv. egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Szilvási Marcell egyetemi tanársegéd	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / 10 levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: A földi geodézia felmérés alapvető műszereinek és mérési módszereinek megismertetése a hallgatókkal, az alap-mérőműszerek használatának és a mérések kiértékelését biztosító számításoknak az elsajátíttatása, továbbá rálátás kialakítása a mérési hibákra és azok kezelésére. Ismeretek nyújtása a térinformatikai/geo-informatikai földi geometriai adatnyerésről, annak szerepéről, valamint a hallgatók felkészítése egyszerű rutinszerű mérések végrehajtására, dokumentáció összeállítására.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> 6.1.1.7. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról <i>képesség:</i> 6.1.2.1.; Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére 6.1.2.7. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. <i>attitűd:</i> 6.1.3.6. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. <i>autonómia és felelősség:</i> 6.1.4.2. Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel	

Tantárgy tematikus leírása:

A geodézia fogalma és felosztása. A mérésekhez kapcsolódó fontos alapfogalmak (szintfelület, geoid, függővonal, helyi függőleges és vízszintes irányok, stb.). A magasságmérés alapfogalmai. Magasságmeghatározási módszerek. A geometriai szintezés elve. Szintezőműszerek osztályozása és felépítése. Ismerkedés a műszerekkel. Terepi mérési gyakorlatok (vonalszintezés). A szintezés szabályai és hibaforrásai. Irány- és szögmérés fogalma. Teodolitok osztályozása és felépítése. Teodolittal végezhető mérések. Terepi mérési gyakorlatok. A mérési eredmények kiértékelése. Hibaforrások és azok kezelése. Hossz- és távmérés fogalma. Közvetlen hossz-mérés. Optikai távmérés és eszközei. Fizikai távmérés és eszközei. Ismerkedés a mérőműszerekkel. A hossz- és távmérés hibaforrásai. Mérőállomások (totalstations). Mérőállomásokkal megoldható geodéziai feladatok. Műszerbemutató.

Szeminárium:

1. A geodézia gyakorlatokhoz kapcsolódó általános ismertetés (az intézeti tanszék bemutatása, a gyakorlati tematika, követelmények ismertetése, szakirodalom megadása, az órarend és a kialakítandó csoportok, mérőcsoportok egyeztetése, munkavédelmi oktatás).
2. A magasságmérés módszerei és műszerei, szintezőműszerek használata (ismertetés).
3. Ismerkedés a különböző szintezőműszerekkel. Beállítások, irányzás, leolvasások gyakorlása.
4. Vonalszintezés I (terepi gyakorlat).
5. Vonalszintezés II (terepi gyakorlat).
6. Kis-zárthelyi dolgozat a 2-5 gyakorlatok anyagából. A szögmérés módszerei és műszerei, teodolitok használata, leolvasások (ismertetés).
7. Pontraállítás teodolittal, leolvasások (terepi gyakorlat).
8. Vízszintes irányok és szögek mérése. Magassági szögmérés (terepi gyakorlat).
9. Iránysorozat mérése I (terepi gyakorlat).
10. Iránysorozat mérése II (terepi gyakorlat).
11. Kis-zárthelyi dolgozat a 6-10 gyakorlatok anyagából. A hossz-mérés és távmérés módszerei, eszközei és műszerei (ismertetés).
12. A hossz-mérés és távmérés bemutatása és gyakorlása. Felkészülés a műszervizsgára.
13. Műszervizsga.
14. Pótlások. A hallgatók gyakorlati munkájának értékelése.

Félévközi számonkérés módja: kötelező és aktív részvétel a szemináriumokon, 1-2 hiányzás elfogadott, írásbeli beszámolók, jegyzőkönyvek és műszervizsga a leadott tantárgyi anyagból a félév során és a félév végén.

Az aláírás feltétele:

a szemináriumok anyagából írt kis beszámolók legalább elégséges (2) érdemjegyre való megírása.

a műszervizsga eredményes teljesítése;

értékelhető és elfogadott csoportos jegyzőkönyvek leadása.

Gyakorlati jegy: Az előzőekben részletezettek eredményei alapján kerül kialakításra.

Értékelés (az írásbeli dolgozatoknál):

> 85%: jeles;

70 – 84%: jó;

55 – 69%: közepes;

40 – 54%: elégséges;

< 40%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Bácsatyai László: Geodézia I. Egyetemi jegyzet erdőmérnök hallgatóknak. Sopron, 2002. 150 old;

Milasovszky Béla: Geodézia I-II., 1972;

István Havasi: Introduction to Geodesy, angol nyelvű oktatási segédlet, Miskolc, 1990, Miskolci Egyetem, (pp. 100).

Ajánlott irodalom:

Krauter András: Geodézia, 1995;

Bácsatyai László: Geodézia II. Egyetemi jegyzet erdőmérnök hallgatóknak. Sopron, 2002. 165 old.

Sárközi Ferenc: Geodézia, 1994;

Wolfgang Torge: Geodesy, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1980, 2nd Edition, 1991.

Tantárgy neve: Talajtan	Tantárgy Neptun kódja: MFKFTREGN305 MFKFTREGL305, MFKFTREGL306 Tárgyfelelős intézet: MFK Földrajz- Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Dobos Endre, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 3.É	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2+2/ 2x 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium + gyakorlati jegy
Kreditpont: 4	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A talaj mint komplex, dinamikusan változó rendszer törvényszerűségeinek feltárása, megismertetése. A talajfejlődés genetikus szemléletén keresztül világítjuk meg a talajképző tényezők földtani, hidrológiai, biológiai szerepét a talaj fizikai és kémiai tulajdonságainak alakulásában, valamint a talaj szerepét a tájpotenciál és a tájfejlődés kialakításában. Jelentős teret kap az előbb felsoroltak mellett az antropogén tényezők elemzése, valamint a talajt érő antropogén terhelések hatásai a talaj jellemző paramétereinek függvényében. Fontos feladat a talaj szerves és ásványi alkotórészeinek megismertetése, valamint ezen talajalkotók szerepének megvilágítása a talaj fejlődésének, fizikai, kémiai és biológiai jellemzőinek alakulásában.. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szak kifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit. képesség: Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre autonómia és felelősség: Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1. Talajképző tényezőkről általában 2. Talajképző tényezőkről általában - földtani tényezők - domborzati tényezők 3. Talajképző tényezőkről általában - éghajlati tényezők - élőlények szerepe 4. A talaj szervesetlen alkotói 5. A talaj szerves anyagai 6. Talajkolloidok 7. Talajkolloidokon lejátszódó folyamatok 8. A talaj szerkezete 9. A talajok víz-, levegő-, és tápanyag gazdálkodása 10. Talajok osztályozása 11. Terepgyakorlat, terepi szelvényleírás 12. Talajok osztályozása 13. Magyarország talajföldrajza 14. Antropogén hatások, a talajok terhelhetőségét befolyásoló tényezők	Gyakorlat: Teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Nincs	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:	

Szóbeli vizsga. Az aláírás feltétele az egy napos terepgyakorlaton való részvétel.

Kötelező irodalom:

Stefanovits, Filep, Fülek, 1999. Talajtan. Mezőgazda kiadó, Budapest
Stefanovits, 1963., Magyarország talajai. Akadémiai kiadó, Budapest
Szodfrit István. 1993. Erdészeti termőhelyismeret. Mezőgazda kiadó, Budapest
Mark Ashman, Geeta Puri. 2002. Essential Soil Science: A Clear and Concise Introduction to Soil Science. Wiley-Blackwell, ISBN: 978-0-632-04885-4
Wiel R.R, and Brady N.C. 2016. The nature and properties of soils. Pearson Education. ISBN: 978-0133254488

Ajánlott irodalom:

Driessen P.M., Dudal R. 1991. Ther mahor soils of the world. Lecture notes on their geography, formation, properties and use. Koninklijke Wörhmann B.V. Zutphen, The Netherlands.
Bronger A., Catt J.A. 1989 Paleopedology: Nature and application of paleosoils. Catena supplement 16

Tantárgy neve: Rézkor	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN301P, BTREGL301P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: Neolitikum
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az előadáson kronológiai sorrendben tárgyaljuk a Kr. e. 4500–2800 közötti anyagi kultúrák tárgyi hagyatékát, különös tekintettel a fémművesség fejlődésére és a társadalomtörténeti problémákra. A fontosabb lelőhelyek kutatástörténetével, a jelenleg is folyó ásatásokkal és az időrend szempontjából nélkülözhetetlen, új módszerekkel történt feldolgozásokkal is megismerkednek a hallgatók. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1, Rézkor fogalma, kronológiája, elméletei 2, Neolitikum — rézkor váltása 3, Rézművesség és típusai 4, A várnai temető 5, Tiszapolgári kultúra 6, Bodrogkeresztúri kultúra 7, Lengyel III periódus 8, Balaton-Lasinja kultúra 9, Badeni kultúra újításai, a kultúra fogalma 10, Badeni kultúra 11, Pfahlbautensiedlungen 12, Kurgánsírosok 13, Anyagismeret	Gyakorlat: (az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

14, Összefoglalás	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: nincs Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga, 5 fokozatú értékelés anyagismeret beugró	
Kötelező irodalom: Ida Bognár-Kutzián: The Copper Age Cemetery of Tiszapolgár-Basatanya. ArchHung XLII (1963) Ida Bognár-Kutzián: The Early Copper Age Tiszapolgár Culture in the Carpatian Basin. ArchHung XLVIII (1972) Patay Pál: Die hochkupferzeitliche Bodrogheresztúr-Kultur. BdRGK 55 (1974) 1-72 P. Patay: Kupferzeitliche Siedlung von Tiszalúc. IPH XI (2005) Banner J.: Die Pécelér Kultur. ArchHung 35, Bp. 1956 Bondár M.: A badeni kultúra kutatási helyzete Magyarországon. MFMÉ-StudArch VIII (2002) 7-30. Horváth, Tünde (2012) Balatonöszöd–Temetői dűlő őskori településrészei. MTA BTK Régészeti Intézet, Budapest. ISBN 978-615-5254-00-0 Bondár, M. – Raczy P. (eds.): The Copper Age Cemetery of Budakalász. Pytheas, 2009. Dani János – Horváth Tünde: Őskori kurgánok a magyar Alföldön. Archaeolingua, Budapest, 2012. ISBN: 9789639911352 W. A. Parkinson: The Social Organization of Early Copper Age Tribes on the Great Hungarian Plain . 2006 Gyucha, Attila: Prehistoric Village Social Dynamics: The Early Copper Age in the Körös Region. Prehistoric Research in the Körös Region, Volume II. Archaeolingua Publishing House. 2015 Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Bondár Mária: Agyag kocsimodellek a Kárpát-medencéből (Kr. e. 3500-1500) Archaeolingua, Budapest 2012 Fábián Sz. – Csippán P. Daróczi-Szabó M.: Hajléktalan badeniek? Háztartások lokalizációjának lehetőségei Balatonjékeresztúr-Réti-dűlő késő rézkori lelőhelyén - Homeless Baden people? The possibility of the localization of households on a Late Copper Age site at Balatonjékeresztúr-Réti-dűlő. ŐL13 (2011) 128-163. The social context of the emergence, development and abandonment of the Varna cemetery, Bulgaria John Chapman, Tom Higham, Vladimir Slavchev, Bissierka Gaydarska, Noah Honch Journal: European Journal of Archaeology / Volume 9 / Issue 2-3 / 2006 https://doi.org/10.1177/1461957107086121 Csányi Marietta–Raczy Pál–Tárnoki Judit 2009 Előzetes jelentés a rézkori bodrogheresztúri kultúra Rákóczi-falva-Bagi-földön feltárt temetőjéről [Preliminary report on the cemetery of the Bodrogheresztúr culture excavated at Rákóczi-föld-Bagi-föld]. Tisicum XVIII. 13–34.	

Tantárgy neve: Rézkor szeminárium és anyagismeret	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN302P, BTREGL302P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: szeminárium, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A félév során a hallgatók az azonos című előadás törzsanyagához kapcsolódóan elsősorban önálló feldolgozó munka eredményeként mélyebben megismerkednek 1-1 rézkori lelőhely kutatástörténetével, leletanyagával, és szerepével a korszak megítélésében. Az órai tematika keretében belül a Herman Ottó Múzeum leletanyagából anyagismeretei oktatásban is részesülnek a hallgatók Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát képesség:	

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

Gyakorlat:

- 1, Követelményrendszer megbeszélése, referátumok kiadása, irodalmi tájékoztató
- 2, Rézkori aranytárgyak
- 3, Rézkor abszolút datálása
- 4, Vésztő-Bikeri – Kőrösladány Bikeri
- 5, Rézkori fémművesség
- 6, Tiszalúci telep
- 7, Rézkori kocsik
- 8, Budakalászi temető
- 9, Pilismarót-Basaharci temető
- 10, Sárrétudvari-Órhalom
- 11, Nyéllýukas balták problematikája
- 12-13, Anyagismeret
- 14, Összefoglalás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

óra eleji Zh megadott irodalom alapján, prezentáció készítése egy lelőhelyről

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

félévi zh-k átlaga + prezentáció jegye + óráközi aktivitás értékelése

5 fokozatú értékelés

Kötelező irodalom:

Bondár, Mária – Raczkó, Pál (eds): The Copper Age cemetery of Budakalász. Budapest 2009, Pytheas
Bondár, Mária: The Late Copper Age cemetery at Pilismarót-Basaharc. István Torma' excavations (1967, 1969–1972). Institute of Archaeology, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences. Budapest 2015. Archaeolingua

Csányi Marietta–Raczkó Pál–Tárnoki Judit 2009 Előzetes jelentés a rézkori bodrogkeresztúri kultúra Rákóczi-falva-Bagi-földön feltárt temetőjéről [Preliminary report on the cemetery of the Bodrogkeresztúr culture excavated at Rákóczi-falva-Bagi-föld]. Tisicum XVIII. 13–34.

Siklósi Zsuzsanna, Szilágyi Márton: Módszertani, interpretációs kérdések az alföldi rézkor radiokarbon keltezésének kapcsán: Questions on methodology and interpretation concerning the radiocarbon dating of the Copper Age on the Great Hungarian Plain. TISICUM: JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI MÚZEUMOK ÉVKÖNYVE 25: 65-72. (2016)

Patay Pál: Kupferzeitliche Siedlung von Tiszalúc. (Inventaria Praehistorica Hungariae 11; Budapest, 2005)

Attila Gyucha: Prehistoric Village Social Dynamics. Main Series: [Archaeolingua Main Series](#) Volume: 34 | Year of Publication: 2015

Vajk Szeverényi. The Earliest Copper Shaft-Hole Axes in the Carpathian Basin. In: Moments in Time. 2013
János Dani – Ibolya M. Nepper: Sárrétudvari-Órhalom. Tumulus Grave from the Beginning of the EBA in Eastern Hungary., CommArchHung 2006, 29-48.

Bondár Mária: Agyag kocsimodellek a Kárpát-medencéből (Kr. e. 3500-1500) Archaeolingua, Budapest 2012

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Tantárgy neve: Kőeszköz tipológia

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN303P
BTREGL303P

Tárgyfelelős intézet: BTK TTI

		Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus		
Közreműködő oktató(k):		
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: -	
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy	
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező	
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A szeminárium az őskorban használt kőeszközök formai jegyeit tekinti át az őskőkortól a vaskorig. A hallgatók elsajátítják a tipológiai módszerek használatát, megtanulják az egyes korszakokra jellemző kőeszköztípusokat, így relatív kronológiai rendszerek építésére is képesek lesznek. A kőeszköztípusokat régészeti és kísérleti régészeti anyagokon sajátítják el.		
Fejlesztendő kompetenciák:		
tudás: A kőből készült régészeti leletek feldolgozásának lehetőségei, módszerei, legfontosabb szakkifejezései és szakirodalma.		
képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.		
attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.		
autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.		
Tantárgy tematikus leírása:		
Előadás:	Gyakorlat: 1. Pattintott kőeszköz nyersanyagok 2. A kőpattintás alapjai, pattintási stigmák felismerése 3. Pattintott kőeszközök leírása 4. Alsó paleolit eszközök I 5. Alsó paleolit eszközök II 6. Középső paleolit eszközök I 7. Középső paleolit eszközök II 8. Középső paleolit eszközök III 9. Felső paleolit eszközök I 10. Felső paleolit eszközök II 11. Epipaleolit és mezolit eszközök 12. A fiatalabb őskor kőeszközei 13. Tipológiai adatok rendszerezése és értelmezése 14. Kőeszköztípusok felismerése	
Félévközi számonkérés módja és értékelése:		
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Kőeszköztípusok felismerése, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.		
Kötelező irodalom: <i>Bordes, F. : Typologie du paléolithique ancien et moyen. Cahiers du Quaternaire 1. CNRS, Paris. 1961</i> <i>Demars P.-Y., Laurent P. : Types d'outils lithiques du Paléolithique supérieur en Europe. Cahiers du Quaternaire No7. Presses du CNRS, Paris. 1992.</i> <i>Vértess L.: Az őskor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965.</i>		
Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) <i>Antoni J.: Útmutató a csiszolt kőeszközök világához Újkőkori eszközkészítés és használat: a Lengyel kultúra eszközanyaga és technológiai párhuzamai Óceániából. AZ MNM NÖK Tudományos-népszerűsítő füzetek 4. 2012</i>		

Mateiciucová, I.: Talking stones: the chipped stone industry in lower Austria and Moravia and the beginning of the Neolithic in central Europe (LBK). 5700–4900 BC. Dissertationes Archaeologicae Brunensis/Pragenseque. Prague. 2008.

Tantárgy neve: Kerámiák és üvegek	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN301A BTREGL301A Tárgyfelelős intézet: Kerámia és Polimermérnöki Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Simon Andrea, docens, PhD	
Közreműködő oktató(k): Dr. Géber Róbert, PhD	
Javasolt félév: 3.Ö	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2/ 10 levelező	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy keretében részletesen foglalkozunk a kerámiák tulajdonságaival, gyártástechnológiájukkal és alkalmazásukkal. A szemeszter végére a hallgató ismeretekkel rendelkezik a kerámiák és szilikátok csoportjába sorolható anyagokkal. Ezen belül kiemelt szerephez jutnak a finomkerámiák, üvegek és mázak. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: 6.1.1.6. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: 6.1.2.1. Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. 6.1.2.2. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. 6.1.2.3. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: 6.1.3.4. Tudatosan képviseli szakmájának nyelvi és kommunikációs normáit. 6.1.3.7. Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. 6.1.3.8. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre. autonómia és felelősség: 6.1.4.3. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1. Kerámiák csoportosítása, általános jellemzése (tégla, cserép, beton, cement, finomkerámia, üveg, máz, kompozit) 2. Kerámiák alapanyagai 3. Kerámiák tulajdonságai 4. Aszfaltok tulajdonságai és gyártása 5. Tégla-, cserép tulajdonságai és gyártása 6. Beton/cement tulajdonságai és gyártása 7. Finomkerámiák tulajdonságai és gyártása 8. Üvegek típusai, általános jellemzése, szerkezete 9. Üvegek tulajdonságai 10. Üvegolvasztás, gyártástechnológia 11. Üveg edzése, feszültségmentesítése, üveghibák 12. Mázak tulajdonságai és gyártása 13. Féléves feladatok prezentálása 14. Kerámia kompozitok tulajdonságai és gyártása	Gyakorlat: (az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)
Félévközi számonkérés módja és értékelése: (zárthelyi dolgozat, beszámoló, prezentáció) A félév során két zárthelyi dolgozatot kell legalább elégséges szinten teljesíteni. A hallgatók a félév elején – egyeztetés alapján - választanak egy kidolgozandó témát, melyből egy prezentációt tartanak a félév végén.	

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Ponthatárok:

0-59,9%: 1

60-69,9%: 2

70-79,9%: 3

80-89,9%: 4

90-100%: 5

Írásbeli és szóbeli vizsga .

Kötelező irodalom:

James E. Shelby: Introduction to Glass Science and Technology, The Royal Society of Chemistry 2005, ISBN 0-85404-639-9

Ceramic Materials: Processes, Properties and Applications, ed. by Philippe Boch Jean-Claude Niepce, HERMES Science Europe Ltd, 2001, ISBN 13: 978-1-905209-23-1

Ajánlott irodalom:

Charles A. Harper: Handbook of ceramics, glasses, and diamonds, McGraw-Hill, 2001. DOI: 10.1036/0071414673

Tantárgy neve: Kerámiák és üvegek	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN302A BTREGL302A Tárgyfelelős intézet: Kerámia és Polimermérnöki Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Simon Andrea, docens, PhD	
Közreműködő oktató(k): Dr. Géber Róbert, PhD	
Javasolt félév: 3 ^Ő	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 3	Számokérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A gyakorlatokon a hallgatók a különböző kerámiák és szilikátok alakadásával, előállítási és vizsgálati módszereivel ismerkedhetnek meg. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> 6.1.1.6. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. <i>képesség:</i> 6.1.2.1. Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. 6.1.2.2. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. 6.1.2.3. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. <i>attitűd:</i> 6.1.3.4. Tudatosan képviseli szakmájának nyelvi és kommunikációs normáit. 6.1.3.7. Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. 6.1.3.8. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre. autonómia és felelősség: 6.1.4.3. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1. Kerámia termékek összetételének meghatározása (számítási feladatok) 2. Kerámia termékek nedvességtartalmának meghatározása (számítási feladatok) 3. Kerámia termékek égetési veszteségének meghatározása (számítási feladatok) 4. Hőtágulási együttható számítása 5. 1. zárthelyi dolgozat (Számolási feladatok) 6. Porcelán termékek öntése, falvastagság mérése

	7. Alapanyag összetétel vizsgálatok (Röntgendiffrakció, elektronmikroszkópia) 8. Alapanyag szemcseméretének vizsgálata (Granulometria, szitálás) 9. Termikus tulajdonságok vizsgálata (Hevítőmikroszkóp, derivatográf) 10. Hőtágulás és hővezetés mérése 11. Kristály/porcelánmázak előállítása 12. Téglatermékek égetése 13. 2. zárthelyi dolgozat 14. Pót zárthelyi dolgozat, jegyzőkönyvek lezárása
Félévközi számonkérés módja és értékelése: A gyakorlatokon elvégzett feladatok, mérések alapján a hallgatók jegyzőkönyvet készítenek, melyekre osztályzatot kapnak. A félév során két zárthelyi dolgozatot kell legalább elégséges szinten teljesíteni. A hallgatók a félév elején – egyeztetés alapján - választanak egy kidolgozandó témát, melyből egy beszámolót készítenek a félév során.	
Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Ponthatárok: 0-59,9%: 1 60-69,9%: 2 70-79,9%: 3 80-89,9%: 4 90-100%: 5	
A gyakorlati jegy három részjegyből tevődik össze: zárthelyi dolgozatok átlaga, jegyzőkönyvek átlaga, beszámoló értékelése. .	
Kötelező irodalom: <i>Dr. Földvári Mária:</i> A földtani kutatásban alkalmazott termoanalitikai módszerek. Módszertani közlemények IX. kötet 1986/1, Magyar Állami Földtani Intézet <i>Orosz Viktor:</i> Pásztázó elektronmikroszkópia, Kerámiatan gyakorlati segédlet <i>Dr. Simon Andrea, Dr. Géber Róbert:</i> KERÁMIATAN I., gyakorlati segédlet Ajánlott irodalom: <i>Somodi Zsuzsa, Pálffy András, Dr. Kámory Lajos:</i> Finomkerámiaipari technológia, Budapest, 1984	

Tantárgy neve: Archaeometria 1 - kőtárgyak archeometriája	Tantárgy Neptun kódja: MFFATREGN303A MFFATREGL303A, MFFATREGL304A Tárgyfelelős intézet: MFK-ÁFI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Kristály Ferenc, tudományos főmunkatárs	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: Bevezetés az archeometriába/Természettudományi alapismeretek
Óraszám/hét: 2+2 / 2x 10 óra levelező	Számonkérés módja: szóbeli/írásbeli vizsga
Kreditpont: 3+2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tárgy célja részletesen megismerni a kőzetekből készített eszközök technológiai, anyagvizsgálati vonatkozásait és azok régészeti alkalmazásait.	
Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról <i>képesség:</i> Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására <i>attitűd:</i> Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre	

autonómia és felelősség: Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek

Be kell mutatni a KKK-val összhangban, hogy milyen kompetenciákat igényel, illetve fejleszt a tantárgy

Tantárgy tematikus leírása:

A tantárgy keretében megismerkedünk az eszközkészítésre gyakran használt kőzettípusokkal, azok képződési körülményeivel, lelőhelyeik elterjedésével, az egyes régészeti korszakokhoz és kultúrákhoz kapcsolódóan szerepükkel a népcsoportok fejlődésében és mozgásában, lehetséges kereskedelmi szokásaikban. A korábban megszerzett ismeretek alapján a kőzetek azonosításánál alkalmazott vizsgálati módszerek gyakorlása és adatértelmezési, kutatás tervezési gyakorlatok végzése, proveniencia kutatás gyakorlati megismerése.

Előadás:

1. Kőzetan-ásványtani ismeretek felfrissítése
2. Vizsgálati módszerek és eljárások áttekintése
3. Pattintott kőeszközök anyaga, technológiája
4. Csiszolt kőeszközök anyaga, technológiája
5. Különleges és ritka kőzetek, régészeti jelentőségük
6. Speciális metamorfitek
7. Speciális üledékes kőzetek
8. A kőzetek alkalmazásának változatossága
9. Díszítőkövek
10. Építőkövek
11. Roncsolás-mentes vizsgálati módszerek
12. Nyersanyag források nyomozása
13. Készítési eljárások felderítése
14. Kőeszközök szerepe a kultúrák és kölcsönhatások megértésében

Gyakorlat:

1. Kőzet- és ásványfelismerés gyakorlása
2. Vizsgálati módszerek gyakorlat
3. Pattintott kőeszközök anyaga, technológiája
4. Csiszolt kőeszközök anyaga, technológiája
5. Különleges és ritka kőzetek, régészeti jelentőségük
6. Speciális metamorfitek
7. Speciális üledékes kőzetek
8. A kőzetek alkalmazásának változatossága
9. Díszítőkövek
10. Építőkövek
11. Roncsolás-mentes vizsgálati módszerek
12. Nyersanyag források nyomozása
13. Készítési eljárások felderítése
14. Kőeszközök szerepe a kultúrák és kölcsönhatások megértésében

Félévközi számonkérés módja és értékelése: zárthelyi dolgozat

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli/írásbeli vizsga (2: 50%, 3: 51-70%, 4: 70-85%, 5: 85-100%)

Kötelező irodalom:

Bíró T., K: Kőeszköz nyersanyagok Magyarország területén. In: Alkalmazott ásvány- és kőzetan. Geotudományok: a Miskolci Egyetem Közleménye, A. sorozat, Bányászat, 74. kötet, 2008, ISSN 1417-5398

Philpotts A. R: Petrography of Igneous and Metamorphic Rocks. Prentice Hall Engelwood Cliffs, 1989, ISBN 0-13-6623131

Ajánlott irodalom:

Boggs S. Jr.: Petrology of sedimentary rocks (2nd ed). Cambridge University Press, New York, 2009, ISBN-13 978-0-511-71933-2

Tantárgy neve: Ásatási gyakorlat 1.	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN307, BTREGL307
	Tárgyfelelős intézet: BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: 3.	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 hét egybefüggő gyakorlat	Számonkérés módja: igazolás
Kreditpont: 4	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy lényege, hogy a hallgató terepi tapasztalatot szerezzen az elméletben megtanult módszerek alkalmazásából. Durva bontás, finom bontás, terepi előkészítő munkák, dokumentálás, leletcsomagolás stb. A gyakorlatot javasolt elvégezni a tanszék projektjeihez és tanácsatásaihoz kapcsolódóan, ha lehetséges több régészeti korszak ásatásait meglátogatva a 3 gyakorlati egység során. Amennyiben erre nincs lehetőség a hallgató magának gondoskodik a gyakorlat megszervezéséről, mely lehet bármelyik engedéllyel rendelkező	

hazai vagy külföldi ásatás. Ez esetben a hallgató igazolást hoz az ásatás vezetőjétől és rövid beszámolót ír munkájáról.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát.

Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát.

képesség:

Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására.

attitűd:

Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására.

Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

Gyakorlat:

2 hét egybefüggő ásatási részvétel, az ásatáson felmerülő összes lehetséges munkafolyamatban való részvétellel.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Igazolással igazolt ásatási részvétel esetén jeles osztályzat.

Kötelező irodalom:

Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Felelős kiadó: Jankovich-Bésán Dénes, Budapest 2011.

<http://regesznet.org.hu/regeszeti-kezikonyv/>

Colin Renfrew, Paul Bahn; Cím: Régészet; Alcím: Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Hodder, I. (1992), Theory and Practice in Archaeology, London: Routledge

Az ásatás korszakának megfelelő szakirodalom

Tantárgy neve: Régészetelmélet	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN301N BTREGL301N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A régészeti lelőhelyek és leleteik értelmezésének kulcsa kérdések felvetése és azok megválaszolása. A kérdésfelvetés és a lehetséges válaszok az elméleti megközelítés függvényei. Eltérő elméleti keretek eltérő aspektusait kutatják a régészeti leleteknek. A kurzus megismerteti a hallgatókat a régészetben használt elméletekkel, irányzatokkal, amelyek erősen befolyásolták a régészeti eredmények elérését. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Az alapvető régészeti elméletek, a legfontosabb szakkifejezések és szakirodalmak. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.	

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás:**

1. Régészet és kultúrtörténet
2. Processzuális régészet I.
3. Etnoarcheológia
4. Processzuális régészet II.
5. Middle-range theory
6. Poszt-processzuális régészet
7. Társadalom régészet
8. Háztartás régészet
9. Kognitív régészet
10. Kísérleti-régészet
11. Marxista régészet
12. Humán-ökológia és régészet
13. Evolúcióelmélet és régészet
14. Összefoglalás

Gyakorlat:**Félévközi számonkérés módja és értékelése:****Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

Írásbeli vizsga, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Binford, L. R.: Nunamiut Ethnoarchaeology. New York: Academic Press, 1978.

Binford, L. R.: Bones: Ancient Men and Modern Myths. New York: Academic Press, 1981.

Gardner, A., et al. . The Oxford handbook of archaeological theory. Oxford. 2013

Hodder, I.. Archaeological theory today. Wiley. 2012

Mester Edit (szerk.) Régészeti parkok Magyarországon. Kísérleti és környezeti régészet, múzeumpedagógiai lehetőségek a régészeti parkokban. Tudományos konferencia és bemutató-napok, Budaörs, 2007. május 24-26. 31-62, 111-126, 2008.

Poroszlai I., Vicze M. (Szerk.). Százhalombattai Oktató Napok 1998 I. Kísérleti Régészet. 1999.

Renfrew, C., Bahn, P.. Régészet. Elmélet, módszer, gyakorlat. Budapest, 1999.

Schiffer, M.B.: Behavioral Archeology. Academic Press. 1976.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Clarke D.L.: Analytical archaeology. Methuen & Co. Ltd., London, 1968.

Vértes L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965.

Tantárgy neve:

GEODÉZIAI ÉS GPS ALAPISMERETEK

Tantárgy Neptun kódja: MFGGTREGN302N

MFGGTREGL302N

Tárgyfelelős intézet: Geofizikai és Térinformatikai

Tantárgyelem: K

Tárgyfelelős: Dr. Havasi István int. tszv. egyetemi docens

Közreműködő oktató(k): ---

Javasolt félév: 3.

Előfeltétel: nincs

Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező

Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy

Kreditpont: 2

Munkarend: nappali + levelező megjelölése

Tantárgy feladata és célja:

A hallgatósággal elsajátíttatni mindazokat a geodéziai ismereteket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy rálátásuk legyen a Föld alakjának, méreteinek, nehézségi erőterének meghatározására, a vonatkozási és koordináta rendszerekre, a földi helymeghatározás elméleti alapjaira. A térképi vetületek, a térkép, a térképkészítés megismertetése a hallgatókkal azért, hogy a munkájuk során azokat más szemléletben legyenek képesek kezelni. A korszerű GPS technika alapjainak megismertetése, és rálátás kialakítása az egyes GPS eszközök funkciójára és gyakorlati alkalmazására.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: 6.1.1.7. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról

képesség: 6.1.2.1.; Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére

6.1.2.7. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: 6.1.3.6. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség: 6.1.4.2. Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel

Tantárgy tematikus leírása:

Alapfogalmak. A Föld alakja, fizikai és matematikai földalakok és azok jellemzői. Nevezetes földalakokhoz kapcsolódó helymeghatározás. Koordináták, koordináta-rendszerek. Vetülettani alapfogalmak. Magyarországon használatos nemzetközi és lokális vetületek (pl. UTM, EOV, stb.). A térkép fogalma, tartalma, pontossága. Térképek osztályozása. Térképkészítési módszerek és eszközök. Műholdas helymeghatározás (GPS), alap- és kiegészítő rendszerek. Az amerikai GPS rendszer felépítése. GPS mérési eljárások. Hibaforrások és a pontosságot befolyásoló egyéb tényezők. Navigációs felhasználások. Geodéziai pontosságú mérések és azok alkalmazása.

Szeminárium:

1. Tantárgykövetelmények, szakirodalom, zh időpontok ismertetése. A geodézia fogalma, tárgya, kapcsolata más tudományokkal. A geodézia kialakulása, fejlődése a kezdetektől napjainkig (szakmatörténeti áttekintés).
2. A geodézia definíciói. Felsőgeodéziai alapfogalmak. Fizikai földfelszín és az azt helyettesítő fizikai és matematikai földalakok vetítő vonalaikkal. Szintfelület, geoid, helymeghatározás a szintfelületen. Földi ellipszoid, nevezetes ellipszoidok a hazai gyakorlatban. Geodéziai vonal. A geodézia két fő feladata. Magasságértelmezés a geoidon és a földi ellipszoidon. Geoid-unduláció. A gömb és szerepe.
3. Alapfelület, vonatkozási rendszer, képfelület, koordináta-rendszer. Nevezetes hazai vonatkozási rendszerek. Alapfelületi és vetületi koordináta rendszerek. Ellipszoidi koordináta rendszerek. Vetületi koordináta rendszerek jellemzése. Inerciális koordináta-rendszer.
4. Vetülettani alapfogalmak. Vetületek osztályozása. Modulások, tényezők, redukciók rövid ismertetése. A magyar gyakorlatban alkalmazott nemzetközi és lokális vetületek. Az UTM és a Gauss-Krüger vetületek.
5. A sztereografikus és a Fasching-féle hengervetület. Az Egységes Országos Vetület (EOV) és az Egységes Országos Térképezési Rendszer (EOTR).
6. Hazai alapponthálózatok. Az Országos GPS Hálózat (OGPSH) előzményei és kialakulása. Magassági alapponthálózatunk kialakulása és fejlődése. Alkalmazott magassági referencia szintek (adriai, balti, amszterdami). Az Egységes Országos Magassági Alapponthálózat (EOMA). Az alappontok jelölései. Az Országos Vízsíntes Alappont Hálózat (OVAH) előzményei és fejlesztése. Az alappontok jelölései.
7. Térképek és térképkészítés.
8. Rádió-navigáció. Földi rádió-navigációs rendszerek. A műholdas rádió-navigációs rendszerek kialakulása. Az amerikai TRANSIT rendszer jellemzői. GNSS fogalma. Műholdas helymeghatározó alaprendszerek (pl. NAVSTAR GPS). Műholdas és földi kiegészítő rendszerek (pl. WAAS).
9. Az amerikai NAVSTAR GPS műholdas alaprendszer felépítése. Műholdak alrendszere. Jelszerkezet. Követő állomások alrendszere és feladatuk. A felhasználók alrendszere. Műholdvevők és osztályozásuk.
10. A műholdas helymeghatározás elve. Az abszolút helymeghatározás pontosságát befolyásoló tényezők. A GPS távmérés hibaforrásai. Ionoszférikus és troposzférikus hibák. A műhold-geometria szerepe (különböző DOP-számok).
11. A GPS távmérés módszerei. A kód mérés és fázis mérés alapegyenletei. GPS mérési eljárások.
12. A kód mérésen alapuló DGPS mérési módszerei és felhasználásuk. A geodéziai pontosságú fázis mérések és alkalmazásuk.
13. Írásbeli beszámoló (nagy zárthelyi dolgozat).
14. A nagy zárthelyi dolgozat esetleges pótlása, a vizsgafeltételek ismertetése.

Félévközi számonkérés módja: kötelező és aktív részvétel a szemináriumokon, 1-2 hiányzás elfogadott, írásbeli beszámoló a leadott anyagból a félév végén.

Az aláírás feltétele:

a szemináriumok anyagából írt beszámolón legalább elégséges (2) érdemjegy teljesítése.

Megajánlott jegy szerezhető, ha valaki legalább 4-es értékelést kap a szemináriumok anyagából a félév végén írt írásbeli beszámolón!

Vizsga: írásbeli, a félév végén kiadott vizsgakérdések alapján, amely az eredménye ha kétes, akkor szóbeli

vizsga is szükséges.

Értékelés (az írásbeli dolgozatoknál):

> 85%: jeles;

70 – 84%: jó;

55 – 69%: közepes;

40 – 54%: elégséges;

< 40%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Bácsatyi László: Geodézia I. Egyetemi jegyzet erdőmérnök hallgatóknak. Sopron, 2002. 150 old;

Havasi István - Bartha Gábor: Térinformatikai alapismeretek;

István Havasi - Gábor Bartha: Introduction to GIS, Introduction to Geoinformatics (pp. 10.5) (Gábor Bartha), Satellite Global Positioning Systems (pp. 67) (István Havasi). angol nyelvű digitális tankönyv: <http://digitalisegyetem.uni-miskolc.hu>, Miskolci Egyetem. TÁMOP 4.1.2.-08/1/A-2009-0033 projekt, 2011.

Ajánlott irodalom:

Milasovszky Béla: Geodézia I-II., 1972;

Husti Gy.-Ádám J.-Bányai L.-Borza T.-Busics Gy.-Krauter A.: Globális helymeghatározó rendszer (Bevezetés), 2000;

Ádám J.-Bányai L.-Borza T.-Busics Gy.-Kenyeres A. -Krauter A.-Takács B. és szerzőtársai: Műholdas helymeghatározás

Krauter András: Geodézia, 1995;

István Havasi: Introduction to Geodesy, angol nyelvű oktatási segédlet, Miskolc, 1990, Miskolci Egyetem, (pp. 100).

Tantárgy neve: Roncsolásmentes terepi gyakorlat	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN303N, BTREGL303N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 3	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy tanulása során a hallgató átismétli a roncsolásmentes terepi módszerek elméletét majd az évszaknak, a tanszék kutatási profiljának és az adott projekteknek megfelelően elvégez a csoportjával egy komplex terepi kutatást. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát. Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. képesség: Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1, terepbejárás módszerek 2, geodézia, légifényképezés 3, geofizika 4, térképészeti alapismeretek, GIS

	5, terepi projekt tervezése 6-12, tömbösített terepi munkavégzés 13-14, dokumentáció készítése
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: órai aktív részvétel és a dokumentáció készítésének minősége alapján megajánlott jegy 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: 7000 év története. fejezetek Magyarország régészetéből. Remshalden 2018 – megfelelő fejezetek Magyar régészet az ezredfordulón. Budapest 2003 – megfelelő fejezete Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Felelős kiadó: Jankovich-Bésán Dénes, Budapest 2011. http://regeszet.org.hu/regeszeti-kezikonyv/ Colin Renfrew, Paul Bahn; Cím: Régészet; Alcím: Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999. Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Hodder, I. (1992), Theory and Practice in Archaeology, London: Routledge	

Tantárgy neve: A középkori Magyar Királyság története	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN401 BTREGL401 Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Süttő Szilárd, egy. docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium.
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali+levelezős
Tantárgy feladata és célja: Az előadás a középkori magyar királyság helyzetével foglalkozik a középkori Európában, illetve a magyar fejlődés autochton sajátosságaival, az ezt kialakító vagy rá befolyással bíró elemekkel: a magyarság steppei örökségéből áthagyományozódott jellegzetességekkel, továbbá a kereszténység nyugati és keleti arculatának vonásait viselő európai társadalmi és politikai viszonyokkal. Az egyes előadások a fenti tényezők hatását vizsgálják a kor politika-, társadalom-, egyház-, művelődés- és hadtörténetére, a keresztény királyság megalapítására, a magyar szent királyok tiszteletére, a patrimoniális királyságnak, illetve az Anjouk kormányzati rendszerének jellegére és szervezetére, a familiaritás intézményére és a magyar rendiség kialakulására, továbbá a más etnikumokkal és vallásokkal, illetve az ezekhez tartozókkal szembeni türelemre. Az előadásokon tárgyalt momentumok európai háttérben való bemutatásának célja, hogy a komparatív szemlélet alkalmazásával a középkori magyar történelem regionális és összeurópai jellemzőit, illetve különös sajátosságait a hallgatók az adott keretek közt elérhető legtágabb és legvilágosabb keretek közt helyezhessék el.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A hallgató legyen tisztában a történettudomány aktuális kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel. képesség: A hallgató legyen képes értelmezni a magyar és európai kulturális és történeti jelenségeket és azok történeti beágyazottságát. attitűd: A hallgató mérlegelje a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. autonómia és felelősség: A hallgató alakítson ki olyan történetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1. A steppe kultúrája. 2. A kereszténység nyugati és keleti arculata. 3. Az Árpádok vérségi joga. 4. A keresztény királyság megalapítása. 5. A „szent királyok” fogalma. 6. A patrimoniális királyság szervezete, hatalmi pillérei.	

7. Az Anjou-királyság kormányzati rendszere. 8. Hűbériség és familiaritás. 9. A rendiség megjelenései Magyarországon. 10. Nyugati és keleti elemek a középkori magyarorszag hadakozásában. 11. Nem magyar etnikumok a középkori Magyarországon. 12. Nem keresztény vallások a középkori Magyarországon. 13. <i>Propugnaculum Christianitatis</i> . 14. Összefoglalás.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Aláírás nyeresének feltétele az előadás látogatása vagy az annak anyagára épülő zárthelyi dolgozat utolsó előtti órán való eredményes megírása, egyszeri javítási lehetőséggel. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Szóbeli kollokvium, ötfokozatú (1–5).	
Kötelező irodalom: – <i>Deér József</i> : Pogány magyarság – keresztény magyarság. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1938. (Reprint: Budapest, Holnap, 1993.; Máriabesnyő-Gödöllő, Attraktor, 2007.) – <i>Hintze, Otto</i> : Typologie der ständischen Verfassungen des Abendlandes. In: Uő: Staat und Verfassung. Gesammelte Abhandlungen Bd. I, Zur allgemeinen Verfassungsgeschichte, 2. Aufl. hrsg. Gerhard Oestreich, Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1962. 120–139. (Eredeti megjelenés: Historische Zeitschrift 1930, 229–248.) – <i>Kubinyi András</i> : Nemzetiségi és vallási tolerancia a középkori Magyarországon. In: Főpapok, egyházi intézmények és vallásosság a középkori Magyarországon. Budapest, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, 1999. 123–138. – <i>Süttő Szilárd</i> : „... temporibus sanctorum regum Hungarie” (A „szent királyok” fogalma a 14. század végi Magyarországon). In: Studia professoris – Professor studiorum. Tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára. Szerkesztette: Almási Tibor, Draskóczy István, Jancsó Éva. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2005. 315–322. Ajánlott irodalom: – <i>Bónis György</i> : Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. (Sajtó alá rendezte és az utószót írta Balogh Elemér.) Budapest, Osiris, 2003. (Eredeti megjelenés: Kolozsvár, 1947.) – <i>Deér, Josef</i> : Heidnisches und Christliches in der altungarischen Monarchie. Szeged, Városi Nyomda, 1934. – <i>Engel Pál</i> : Társadalom és politikai struktúra az Anjou-kori Magyarországon, Budapest, MTA Történettudományi Intézete, 1988. (Új kiadás: uő.: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Válogatta, szerkesztette, a jegyzeteket gondozta: Csukovits Enikő. Budapest, Osiris, 2003. 302–319.) – <i>Gerics József</i> : A korai rendiség Európában és Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1987. – <i>Kapitányffy István</i> : Hungarobyzantina. Bizánc és a görögség középkori magyar forrásokban. Budapest, Typotex, 2003. – <i>Prohászka Lajos</i> : A Vándor és a Bujdosó. Budapest, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó, 1936. (Első kiadás a Minerva 1932–1935-ös évfolyamaiban. Új kiadások: Budapest, Danubia, 1941., Szeged, Universum, 1990., Budapest, Lucidus, 2005.)	

Tantárgy neve: Éremtan	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN402, BTR
	Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudom
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): nincs	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A hallgatók megismerik a pénzverés és pénzkibocsátás történeti alapjait, a pénzzel kapcsolatos közgazdasági és technikai problémák azonosításához szükséges nagyobb korpuszokat, az érmek katalógizálásának, rendszerezésének és megőrzésének.	
Fejlesztendő kompetenciák:	

tudás: Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szak kifejezéseit és régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit. Ismeri a régészeti feladatkörét. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit.

képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információ feldolgozására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Céltudatosan értékeli a régészeti értékek feltárására és megtartására. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás

1. A pénz elméleti alapfogalmai
2. A pénzverés hagyományos és modern technikája
3. Súlyok és számítások a metrikus rendszer előtt
4. Az érett és a kései középkor európai pénzei, pénzrendszerei
5. A magyar pénzrendszer az Árpád-házi királyok alatt
6. A magyar pénzrendszer a kései középkorban
7. A magyar és az erdélyi pénzrendszer az újkorban
8. Pénzeket tartalmazó kincsleletek Magyarországon
8. A pénznem és az értékmérő szám
9. Címerek a pénzekben
10. Középkori magyar pénzek datálási problémái
11. Hogyan közlünk érmekeket, pénzeket?
12. Gyűjtemények és művek
13. Látogatás a Miskolci Múzeum éremtárában
14. Azonosítási gyakorlatok

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Kollokviumon az éves anyagból két tételt húznak a hallgatók, melyre szóban válaszolnak. Az oktató röviden értékeli.

Kötelező irodalom:

Fry, Albert Remer Dictionary of Numismatic Names with Glossary of Numismatic Terms in English, French, German, Italian. 1947.

https://archive.org/stream/cu31924029768185/cu31924029768185_djvu.txt

régebbi kiadása:

<https://www.forumancientcoins.com/dannyjones/General%20Ancient%20Numismatic%20Books/Dictionary%20of%20Ancient%20Coins>

Huszár Lajos Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute Bp.-München 1979.

Káplár László Ismerjük meg a numizmatikát Bp. 1984

Pohl, Artur Ungarische Goldgulden des Mittelalters Graz, 1974.

Soós Ferenc A magyar fém-pénzek feliratai és címerai Bp. 1998.

a Numizmatikai Közlöny és az Érem folyóiratok ismerete

Ajánlott irodalom:

Az Árpád-kori magyar pénzek katalógusa I. Összeállította: Tóth Csaba et al. Bp. Opitz, 2018.

Buchholz, Werner: Geschichte der öffentlichen Finanzen in Europa in Spätmittelalter und Neuzeit. Berlin, 1996.

Búza János: Timon és tallér. Századok 114 (1980) 100-109.

Búza János: Dukát-tallér-dutka. In Tanulmányok Barta Gábor emlékére. Szerk. Lenvári István, Pécs, 1996. 267-283.

Búza János: A magyar és a török dukát árfolyama a 16. század közepén. Századok 135 (2001) 889-906.

Búza János: A Dunába vetett vonópad. Adalék a Mohács előtti Magyarország pénzveréséhez. Történelmi Szemle 57 (2005) 1-12.

Engel Pál: A 14. századi magyar pénztörténet néhány kérdése. Századok 124 (1990) 25-91.

Friedensburg, Ferdinand: Münzkunde und Geldgeschichte der Einzelstaaten Mittelalters und der neueren Zeit. München 1892.

Gedai István: A magyar pénzverés kezdete. Bp. 1985.

Gebhart, Heinrich: Numismatik und Geldgeschichte. Heidelberg, 1949.

Gebhart, Heinrich: Die deutschen Münzen des Mittelalters und der Neuzeit. Berlin, 1939.

Göbl, Robert: Numismatik. Grundriß und wissenschaftliches System. München 1987.

Gyöngyössi Márton: Medieval Hungarian Gold Florins Bp. 2005.

Gyöngyössi Márton: A királyi Magyarország pénztörténete (1527-1608) Bp. 2010.

Gyöngyössi Márton: Magyar pénztörténet 100-1540. Bp. Opitz, 2012.

Hóman Bálint: Magyar pénztörténet. Bp. 1916. (reprint: 1991)

Hóman Bálint: A XIV. századi aranyválság. In Emlékkönyv Fejérváthy László életének hatvanadik évfordulója ünnepére. Budapest, 1996.

Huszár Lajos: A középkori magyar pénztörténet okleveles forrásai I. Numizmatikai Közlöny 70-71 (1971-72) 39-49.

Huszár Lajos: Die ungarische Goldgulden im mittelalterlichen Münzverkehr. Hamburger Beiträge zur Numismatik 24-25 (1972) 1-10.

Huszár Lajos: A Habsburg-házi királyok pénzei 1526-1657. Bp. Akadémiai 1975.

Huszár Lajos: Az erdélyi fejedelemség pénzverése. Bp. Akadémiai, 1995.

Kluge, Bernd Numismatik des Mittelalters Berlin/ Wien, 2007.

Kovács László: A kora Árpád-kori magyar pénzverésről. Bp. 1997.

Kovács László: A kora-Árpád-kori pénzüjtásról. Századok 130 (1996) 823-857.

Kovács Ferenc: A magyar arany világtörténelmi jelentősége és kereskedelmi összeköttetések a Nyugattal a középkorban.

Luschin von Ebengreuth, Arnold: Allgemeine Münzkunde und Geldgeschichte des Mittelalters und der Neuere Zeit. München, 1926.

Mályusz Elemér: Der ungarische Goldgulden in Mitteleuropa zu Beginn des 15. Jahrhunderts. Etudes historiques honnoires de la numismatique.

Probst, Günter Quellenkunde der Münz- und Geldgeschichte des ehemaligen Österreichisch-Ungarischen Monarchie, C. 1907.

Suhle, Arthur: Deutsche Münz- und Geldgeschichte von den Anfängen bis zum 15. Jahrhundert. Berlin, 1955.

Svensson, Roger: Periodic recoinage as a monetary tax: conditions for the rise and fall of the bracteata economy. The Economic History Review 67 (2016) 1108-1131.

Tóth Csaba Pénzverdek az Anjou-kori Magyarországon. In Emlékkönyv Bíró-Sey Katalin és Gedai István 65. születésnapjára. Budapest, 2008. 163-184.

Tóth Csaba: Pénzverés és pénzügyigazgatás (1000-1387) In Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon. Szerkesztette: Tóth Csaba. Budapest, 2008. 163-184.

Tóth Csaba: Az Árpád-kori pénzek ötvözőelemeinek vizsgálata. Numizmatikai Közlöny 102-103 (2003-2004) 35-44.

Ujvási Róbert: A XII. századi magyar rézpénzek. Bp. 2010.

Varga Máté Középkori és kora újkori aranypénzek. A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum éremgyűjteménye I. Kaposvár, 2008.

Wissenschaftsgeschichte der Numismatik. hg. von Rainer Albert und Reiner Cunz, Speyer, 1955.

Tantárgy neve: Terepbejárási gyakorlat	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN403 BTREGL403 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Pusztainé dr Fischl Klára, egyetemi docens	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A kurzus gyakorlati. Célja a terepbejárás alkalmazásának elsajátítása. A terepbejárással két fontos kompetenciát sajátítanak el a hallgatók: a lelőhelyfelderítést és a lelőhelyek roncsolásmentes vizsgálatát az intenzív terepbejárás módszerével. A kurzus során a hallgatók megismerkednek a terepbejárás előkészítési fázisaival, lebonyolításával, dokumentálásával, jelentés elkészítésével, a begyűjtött leletek leltározásával és raktározásával, és a dokumentumok archiválásával. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozódás és megfigyelés a terepen, régészeti dokumentáció készítése. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 18 óra terepi gyakorlat, 5 óra terepi munka előkészítés, 5 óra terepi utómunka (dokumentáció készítés).

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

Írásbeli vizsga: 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Ilon, G.: A régésztechnikus kézikönyve. Panniculus 6. Szombathely, 2002.

Jankovich-Bésán D.. A felszíni leletgyűjtés módszerei és szerepe a régészeti kutatásban. Régészeti Továbbképző Füzetek 4. Budapest. 1993.

Müller R. (Főszerk.): Régészeti Kézikönyv. Budapest. 2011.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Peter L. Drewett: Field Archaeology: An Introduction. UCL press, 1999.

Tantárgy neve: Bronzkor	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN401P, BTREGL401P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: Rézkor
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az előadáson kronológiai sorrendben tárgyaljuk a Kr. e. 2800-900 közötti kultúrák tárgyi hagyatékát, különös tekintettel a fémművesség fejlődésére és a társadalomtörténeti problémákra. A fontosabb lelőhelyek kutatástörténetével, a jelenleg is folyó ásatásokkal és az időrend szempontjából nélkülözhetetlen, új módszerekkel történt feldolgozásokkal is megismerkednek a hallgatók. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1, Bronzkor fogalma, kialakulása 2, Bronzkor időrendje 3, Makó–Kosihy-Čaka és a Somogyvár-Vinkovci kultúrák 4, A harangedényes kultúrkör 5, Bronzkori tellek, a nagyrévi kultúra és a tellképző kultúrák 6, Hatvan, Füzesabony, Ottomány és Gyulavarsánd kultúrák 7, Mészbetétes kerámia kultúrája 8, Fémhorizontok 9, Halomsíros időszak 10, Tisza mente későbronzkora 11, Urnamezős kultúra 12-13, Anyagismeret	Gyakorlat: (az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

14, Összefoglalás	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: nincs Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga, 5 fokozatú értékelés anyagismeret beugró	
Kötelező irodalom: <i>Kalicz N.:</i> Die Frühbronzezeit in Nordost-Ungarn. ArchHung 45 (1968). <i>Bóna I.:</i> Die mittlere Bronzezeit Ungarns und ihre Südöstlichen Beziehungen. ArchHung 49 (1975). <i>Kulcsár, G.:</i> The Beginnings of the Bronze Age in the Carpathian Basin. The Makó–Kosihy–Čaka and the Somogyvár–Vinkovci cultures in Hungary. Varia Archaeologica Hungarica 23, Budapest 2009. Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. Beograd 1984. Bronzezeit in Ungarn. Forschungen in Tell-Siedlungen an Donau und Theiss. Hrg.: Meier-Arendt, W. Frankfurt am Main 1992. <i>Kemenczei Tibor:</i> Die Spätbronzezeit Nordostungarns. ArchHung 51 (1984) <i>Kiss Viktória:</i> Middle Bronze Age Encrusted Pottery in western Hungary. Varia Archaeologica Hungarica 27, Budapest 2012 <i>Kőszegi F.:</i> A Dunántúl története a későbronzkorban. – The history of Transdanubia during the late bronze age. BTM Műhely 1, 1988, Budapest. <i>Vicze, Magdolna:</i> Bronze Age Cemetery at Dunaújváros-Duna-dűlő. Dissertationes Pannonicae ex Instituto Archaeologico Universitatis de Rolando Eötvös nominatae Budapestiensis provenientes 4/1. Budapest 2011. Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) <i>Harry Fokkens, Anthony Harding (Ed.):</i> The Oxford Handbook of the European Bronze Age. 2013. 9780199572861	

Tantárgy neve: Bronzkor szeminárium és anyagismeret	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN402P, BTREGL402P Tárgyfelelős intézet: TTI ÓRT Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: —
Óraszám/hét: szeminárium, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A félév során a hallgatók az azonos című előadás törzsanyagához kapcsolódóan elsősorban önálló feldolgozó munka eredményeként mélyebben megismerkednek 1-1 bronzkori lelőhely kutatástörténetével, leletanyagával, és szerepével a korszak megítélésében. Az órai tematika keretében belül a Herman Ottó Múzeum leletanyagából anyagismeretei oktatásban is részesülnek a hallgatók. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat:

	1, Követelményrendszer megbeszélése, referátumok kiadása, irodalmi tájékoztató 2, Sárrétudvari-Órhalom 3, Albertfalva 4, Balatonakali 5, Bonyhád-Biogáz üzem 6,BORBAS projekt 7, Dunaújváros-Dunadűlő 8, Tápé-Széntglaégető 9, Békásmegyer 10, erődítések a későbronzkorban 11, későbronzkori deponálás 12-13, Anyagismeret óra 14,Összefoglalás
Félévközi számonkérés módja és értékelése: óra eleji Zh megadott irodalom alapján, prezentáció készítése egy lelőhelyről Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: félévi zh-k átlaga + prezentáció jegye + óráközi aktivitás értékelése 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: <i>Anna Endrődi-László Reményi:</i> A Bell Beaker settlement in Albertfalva, Hungary (2470-1950 BC) BTM, Budapest 2016 <i>Szabó Géza - Hajdu Tamás:</i> A mészbetétes edények díszítésének szimbolikája a bonyhádi vegyes rítusú bronzkori temető embertani leleteinek feldolgozása tükrében. Antroph. Közl 52 (2011) 52-108 <i>Torma István:</i> A balatonakali bronzkori sír (Das bronzzeitliches Grab in Balatonakali) VMMK 13 (1978) 15-26. <i>János Dani – Ibolya M. Nepper:</i> Sárrétudvari-Órhalom. Tumulus Grave from the Beginning of the EBA in Eastern Hungary., CommArchHung 2006, 29-48. <i>Vicze magdolna:</i> Bronze Age Cemetery at Dunaújváros-Duna-dűlő (Dissertationes Pannonicae) L'Harmattan / ELTE BTK Régészettudományi Intézet, Budapest, 2011 <i>Ottó Trogmayer:</i> Das bronzzeitliche Gräberfeld bei Tápé (Fontes archaeologici Hungariae) 1975 <i>Kalicz-Schreiber Rózsa:</i> Ein Gräberfeld der Spätbronzezeit von Budapest-Békásmegyer L'Harmattan / ELTE Régészettudományi Intézet, Budapest, 2010 <i>P. Fischl Klára – Tobias L. Kienlin – Pusztai Tamás:</i> DÉL-BORSODI BRONZKORI TELEPÜLÉSKUTATÁSOK. Magyar régészet 2016 nyár - http://files.archaeolingua.hu/2016NY/Fischl_Kienlin_Pusztai_H16NY.pdf Hoard and fortifications: new observations on the structure and function of Eastern Hungarian Late Bronze Age and Early Iron Age high-altitude fortified settlements. (in: Fortifications: The Rise And Fall Of Defended Sites In Late Bronze And Early Iron Age Of South-East Europe. Berlin 2017) Ajánlott irodalom: <i>Harry Fokkens, Anthony Harding</i> (Ed.): The Oxford Handbook of the European Bronze Age. 2013. 9780199572861	

Tantárgy neve: Ókori történelem	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN403P, BTREGL403P Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Szlávik Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSc)	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2/ 10 óra levelező	Számonkérés módja: K
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja:	

A klasszikus antikvitás (a görög-római világ) politikatörténetének, valamint gazdaság- és társadalomtörténetének sokrétű megismerése; alapvetően a BA-s régész hallgatók igényeinek figyelembe vételével. Az előadások során a hallgatók először az ókori Görögország történetének főbb eseményeivel, illetve az egyes görög területek meghatározó fejlődési trendjeivel ismerkednek meg – a természetföldrajzi alapoktól és őstörténeti előzményektől kezdve a nagy bronzkori civilizációkon át a görög polis születéséig, majd annak egyes történeti alakváltozataiig. A kurzus fő vonalát itt Athén történeti szerepének vizsgálata képezi; külön. az archaikus, majd a klasszikus korban. Hasonlóképpen kronologikus sorrendben haladó, tematikus előadások szolgálnak a római történelem főbb eseményeinek (külön. politika- gazdaság- és társadalomtörténet) megismertetésére. A súlypontot itt a Római Birodalom (s benne Pannonia provincia) Kr. u. II–V. századi története képezi.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

- Tájékozott a klasszika archeológia görög és római szakterületének speciális régészeti ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. Történeti korok esetében ismeri az alapvető írásos forrásokat.
- Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit.

képesség:

- Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.
- Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd:

- Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.
- Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

- Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.
- Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás

1. Általános bevezetés: a görög-római történelem fogalma, korszakolása, valamint – komparatív – jelentősége az ókori államalakulatok és társadalmak rendszerében. Az előadás-sorozatban érintett történeti események tágabb, ill. szűkebb földrajzi színterének vázlatos bemutatása. Primer és szekunder források. Egy „demokratikus berendezkedésű polis”, Athén megjelenítése az antik történetíróknál, valamint az újabb kutatások tükrében. A görög történelem mint a közösségi és egyéni szintű cselekvések mintája a későbbi korok számára.
2. Neolitikum és bronzkor a későbbi Hellas területén. A minósi Kréta (a három világrész metszéspontjában fekvő Kréta szigete az ún. potamikus civilizációk peremterületévé válik. (2a) Fogalmi meghatározások mindezek keretében: centrum és periféria; fejlődés és elmaradás. A mykénéi palotaközpontok és a mediterrán világ
3. Az ún. sötét kor. A vaskori átalakulás, a görög polis kialakulása. A nagy görög gyarmatosítás kora – okai, irányai és következményei. Az archaikus (és klasszikus) kori gyarmatvárosok főbb típusai: az *apoikia* és az *emporion*; vö. *kléruchia*
4. Az athéni állam létrejötte és az arisztokratikus köztársaság kora. Törvényhozás és egyeduralkodó Attikában az archaikus korban. A spártai állam és társadalom
5. A görög-perzsa háborúk kora a Kallias-féle békéig (Kr. e. 449)
6. Az athéni állam a klasszikus korban. (9a) Belső történet: az athéni demokrácia három lényegi vonása: I.: „a nép hatalma” (a népszuverenitás elve); II.: a törvény előtti egyenlőség elve (*isonomia*); III.: „az egyén szabadsága” (*autonomia-eleutheria*), ill. a teljes jogú polgárokat megillető „egyéni szabadságjogok”. (9b) Az athéni demokrácia valós képe: törvényhozása, adminisztrációja és intézményei. (9c) Külső történet: a délosi szövetség (az első Délos-attikai tengeri szövetség) és athéni *arché* (kb. adófizetési körzetekből álló „gyarmatbirodalom”). A (második) peloponnésosi háború (Kr. e. 431–404)
7. Küzdelem a hegemoniáért: (11a) Spárta, majd Thébai uralma Hellas felett. (11b) Makedónia felemelkedése; külön. II. Philipposz uralkodásának korában. (11c) A görög polis története a Kr. e. IV. században, a Chairóniai csatáig (Kr. e. 338). Nagy Sándor hódításai és a hellénisztikus monarchiák

kialakulása. (12b) A görög gyarmatvárosok egy új típusa a hellénizmus korában: a *katoikiák*. A hellénisztikus monarchiák és kései görög államszövetségek kora. – A ptolemaiiai Egyiptom. Az Antigonidák és a Seleukidák állama. A Pergamoni Királyság. Az Achaiai és az Aitol szövetség. Rhodos szerepe

8. Általános bevezetés I.: a „római” történelem fogalma, korszakolása, valamint – komparatív – jelentősége az ókori államalakulatok és társadalmak rendszerében. Az előadás-sorozatban érintett történeti események tágabb, illetve szűkebb földrajzi színterének vázlatos bemutatása. Primer és szekunder források. Általános bevezetés II.: A királyság kori Róma és a római köztársaság időszakának megjelenítése az antik történetíróknál, a XVIII–XX. század középfokú iskolai oktatásában, valamint az újabb kutatások tükrében. A „római” történelem mint a közösségi és egyéni szintű cselekvések mintája a későbbi korok számára. Egy sajátos vonásokkal bíró, és egy sajátos vonásokkal felruházott korszak: a késői császárság kora.
9. A korai Róma és az etruszkok: az Appennini-félsziget népei és az ókori Itáliához tartozó területek részletes (regionális) természetföldrajza. A korai Itália. A vaskori Itália népei. Az etruszkok *ethnogenesise* és a dél-itáliai, ill. a szicíliai görögök. Róma kialakulása (a *synoikismos* folyamata). A királyság kora: a latin–szabin „pásztor királyok”, majd az etruszk uralkodók kor. A rendi küzdelmek kora, Itália meghódítása. Belső történet Kr. e. 287-ig.: a patricius–plebeius küzdelmek kora Külső történet Kr. e. 265-ig: Itália meghódítása. A korai köztársaság államszerkezete, társadalmi és gazdasági viszonyai. A római gazdaság és társadalom a Kr. e. II. században 133-ig.
10. Küzdelem a hegemoniáért: a nyugati mediterrán térség természetföldrajza. Róma és Karthágó küzdelmei a III. században. A keleti mediterrán térség természetföldrajza. Róma és a hellénisztikus államok története Egyiptom provinciává szervezéséig. A köztársaság válsága. Belső történet Kr. e. 31-ig: a Gracchusok kora. A polgárháborúk kora az actiumig csatáig (Kr. e. 31.). Ezen belül küln. a sullai „alkotmány” és Caesar „monarchiája”.
11. Gracchusoktól Neroig (A): Augustus principatusa. A Gracchusoktól Neroig (B): A Claudiusok kora. A Flaviusok kora. – A római kultúra a kései köztársaság idején, ill. a császárság első évszázadában
12. Az Antoninusok kora. A Kr. u. második század gazdasági-társadalmi virágzása
13. A Severusok kora. – A katonai anarchia időszaka. In: Pannonia története és régészeti emlékei Kr. u. 167-ig. A dominatus kora. In: Pannonia története és régészeti emlékei a helyi provinciális igazgatás összeomlásáig. – A birodalom két részre, egy nyugati és egy keleti félre történő osztása, majd kettészakadása, a Nyugat-római Birodalom bukása.
14. Visszapillantás és kitekintés.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Kollokvium

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A hallgató a vizsgán nyújtott teljesítményének értékelése öt fokozatú. Úgymint: elégséges érdemjegy (2) = 40 %; közepes érdemjegy (3) = 60 %; jó érdemjegy (4) = 70 %; jeles érdemjegy (5) = 85 %-tól

Kötelező irodalom

1. *Németh Gy. – Hegyi W. Gy.*, Görög–római történelem, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, (A római történeti részhez: 25 skk; 323–565. és 568–570. A görög történeti részhez: 19 skk; I, 45–322. és I, 567 sk.) Internetes hozzáférhetőségben is: https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem.pdf
2. *Németh Gy.* (szerk.), Görög–római szöveggyűjtemény, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 81–85 (No. 47); 100–103 (No. 61); 155–158. (No. 98-99) és küln. 162–328 (No. 102–206).
3. *Levi, P.*: A görög világ atlasza. Budapest, 1994.
4. *Cornell, T.–Matthews J.*, A római világ atlasza, Helikon Kft., Budapest. 1991 (angol ered. 1982).
5. *Sarkady J. – Hegyi D.* – *Németh Gy.* – Kertész I.: Görög történelem a kezdetektől Kr. e. 30-ig, Osiris Kiadó, Budapest, 2003³.
6. *Salles, C.*, Hétköznapi élet a római császárok korában, Corvina Kiadó (sorozatcím: Mindennapi történelem), Budapest, 2008 (francia eredeti: 2004).
7. *Murray, O. – Price, S.*: The Greek City: From Homer to Alexander, Clarendon Press, Oxford 1991.
8. The Cambridge Ancient History Vol. XI: The High Empire, AD 70–192, 2nd edition (szerk. A. K. Bowman et alii), Cambridge University Press, Cambridge 2000.

Ajánlott irodalom**I.: az ókori Görögország történetének tanulmányozásához**

1. Boardman, J. – Griffin, J. – Murray, O. (szerk.): Az ókori görögök és rómaiak története, Budapest, Maecenas [Kiadó], 1996 (angol ered. 1986⁵), 333 skk (az ókori Görögország története).
2. Sarkady J. (összeáll.): A demokrácia bölcsője. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
3. Sarkady J. (összeáll.): Gazdasági élet az ókori Görögországban. Budapest, 1970. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
4. Ritoók Zs. (összeáll.): Régi görög hétköznapiak. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
5. Swiderkowna, A.: A hellenizmus kultúrája (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Gondolat [Kiadó], Budapest 1981 (lengyel eredeti: 1974), küln. 96 skk (Alexandria).
6. Szerzői kollektíva, Az antik Róma, Corvina (kiadó), Budapest, é.n. [= kiadási évszám jelölése nélkül = 1967; olasz eredeti: 1963).
7. The Cambridge Ancient History Vol. V: The Fifth Century BC, 2nd edition (szerk. D. M. Lewis et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1992.
8. The Cambridge Ancient History Volume VII Part 1: Volume 7, Part 1, The Hellenistic World, 2nd edition (szerk. F. W. Walbank et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1984.

Ajánlott irodalom**II.: az ókori Róma történetének tanulmányozásához**

1. Ferenczy E. – Maróti E. – Hahn I.: Az ókori Róma (Egyetemi tankönyv), Tankönyvkiadó, Budapest, 1992 – azóta több, változatlan utánnyomásban
2. Havas László – Hegyi W. Gy. – Szabó E.: Római történelem, Osiris Kiadó – Osiris tankönyvek (szerk. Németh Gy.), Budapest, 2007 (Mindkét jegyzet a római történelem minden korszakához részletes bibliográfiát tartalmaz.)
3. Pallottino, M.: Az etruszkok, Gondolat [Kiadó], Budapest, 1980 (olasz eredeti: 1975).
4. Alföldy G.: Római társadalomtörténet, Budapest, Osiris kiadó, 20002 (19961; német ered. 19843), küln. 96–151 (5: A principatus korának társadalmi rendje). (6) Maróti E. – Horváth I. K. – Castiglione L.: A régi Róma aranykora (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Budapest, Gondolat [Kiadó], 1974, küln. 253–339 (IV: A mindennapok kultúrája).

Források

5. Római történeti chrestomathia (Ókori történeti chrestomathia III; szerk. Borzsák I.), Tankönyvkiadó, Budapest 1963 (azóta több – változatlan – utánnyomásban).
6. Appianos, A római polgárháborúk (Ford. Hahn István). I-II. Bp. 1967.
7. Marcus Tullius Cicero, Válogatott művei (Vál. Havas László). Bp. 1974.
8. Florus, Róma háborúi (Ford. Havas László). Bp. 1979.
9. Historia Augusta, (Ford. Terényi István). Bp. 1968.
10. Josephus Flavius, A zsidó háború (Ford. Révay József). Bp. 1957. (Azóta több kiadásban.)
11. Julius Caesar, A polgárháború (Ford. Ürögdi György). Bp. 1968.
12. Julius Caesar, A gall háború (Ford. Szepessy Tibor). Bp. 1964.
13. Livius, A római nép története a Város alapításától, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1963–1976 (Ford. Kis Ferencné, ill. Muraközi Gyula); azóta több kiadásban! A fentebb megjelölt kiadásból, az első kötetből (Bp. 1963): I– II könyv; a harmadik kötetből (Bp. 1970): XXI–XXI. könyv. Az első kötetből ismerni kell Borzsák István utószavát is!
14. Tacitus összes művei I–II (ford. Borzsák I.), Bibliotheca classica, Budapest, 1970.
15. Suetonius, A Caesarok élete (Ford. Kis Ferencné). Bp. 1961; azóta több kiadásban!
1. Plutarkhosz, Párhuzamos életrajzok (Ford. Máthé Elek). Bp. 1978; azóta több kiadásban!
2. Josephus Flavius, A zsidó háború (Ford. Révay József). Bp. 1957. (Azóta több kiadásban.)
3. Julius Caesar, A polgárháború (Ford. Ürögdi György). Bp. 1968.

4. Julius Caesar, A gall háború (Ford. Szepessy Tibor). Bp. 1964.
5. Livius, A római nép története a Város alapításától, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1963–1976 (Ford. Kis Ferencné, ill. Muraközi Gyula); azóta több kiadásban! A fentebb megjelölt kiadásból, az első kötetből (Bp. 1963): I-II könyv; a harmadik kötetből (Bp. 1970): XXI–XXI. könyv. Az első kötetből ismerni kell Borzsák István utószavát is!
6. Tacitus összes művei I–II (ford. Borzsák I.), Bibliotheca classica, Budapest, 1970.
7. Suetonius, A Caesarok élete (Ford. Kis Ferencné). Bp. 1961; azóta több kiadásban!
8. Plutarkhosz, Párhuzamos életrajzok (Ford. Máthé Elek). Bp. 1978; azóta több kiadásban!

Tantárgy neve: Ókori történelem	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN404P, BTREGL404P Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Szilávik Gábor, egyetemi docens (Dr. habil., CSC)	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 1/ 5 óra levelező	Számonkérés módja: GY
Kreditpont: 1	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: Az görög–római történelem tárgykörében tartott előadásokhoz szervesen illeszkedő, a BA-s régész hallgatók számára tartott gyakorlat a klasszikus antikvitás társadalmainak sajátos, koronként és területenként változó vonásairól kíván áttekintést nyújtani a hallgatóknak. A fentebb vázolt célkitűzések megvalósulását az időrendi sorrendben haladó – tematikus – tanári felvezetések (<i>előadás jelleggel</i>), valamint az ezekhez szorosan kapcsolódó szemináriumi dolgozatok (<i>hallgatói referátumok</i>) hivatottak biztosítani. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: • Tájékozott a klasszika archeológia görög és római szakterületének speciális régészeti ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. Történeti korok esetében ismeri az alapvető írásos forrásokat. • Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: • Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. • Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: • Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. • Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: • Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért. • Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel.	
Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat 1. Bevezetés: a tanórak tervezett menete és a kurzuskövetelmények. Kérésre: további általános információk. 2. Bevezetés a görög–római gazdaság- és népességtörténet kutatásába: problémák, kutatástörténet, a kutatáshoz használt főbb forrástípusok ismertetése (stb.). 3. A Mediterrán-térség természetföldrajzának ismertetése. A Mediterráneum természeti kincsei, gazdálkodási és gazdasági adottságai. Az ún. mediterrán polikultúra fogalma. Az egyes Földközi-tenger menti régiók demográfiai modelljei.	

4. A neolitikum, a bronz- és a vaskor a Mediterráneum térségében: küln. az Égeikum és Nyugat-Kis-Ázsia térségében, valamint az Appennini-félsziget és Szicília területén.
5. Görögország: a Földközi-tenger medencéjét keletről övező területek gazdálkodási és demográfiai modelljei az archaikus korban. (I.: küln. Athén, Spárta, Korinthos és az ún. peremterületek)
6. Görögország: a Földközi-tenger medencéjét keletről övező területek gazdálkodási és demográfiai modelljei a klasszikus korban (II.: küln. Athén, Spárta, Korinthos és az ún. peremterületek).
7. Görögország: a Földközi-tenger medencéjét keletről övező területek gazdálkodási és demográfiai modelljei a hellénisztikus korban (III.: az Achaiai és az Aitóliai szövetség, a három nagy hellénisztikus monarchia, a Pergamoni királyság és a Rhodosi köztársaság).
8. Az etruszkok, Karthágó és a korai Róma: a Nyugati-mediterráneum gazdálkodási és demográfiai modelljei az archaikus és a klasszikus korban (I.: az Appennini-félsziget, Szicília, Szardínia és Korzika).
9. A hellénisztikus kor és a Római köztársaság kora: a Földközi-tenger medencéjét nyugatról övező területek gazdálkodási és demográfiai modelljei az archaikus és a klasszikus korban (II.: Észak-Afrika és Gallia).
10. A hellénisztikus kor és a Római köztársaság kora: a Földközi-tenger medencéjét övező területek gazdálkodási és demográfiai modelljei az archaikus és a klasszikus korban. (III.)
11. A Mediterrán térség gazdasága és demográfiai viszonyai a Római Birodalom időszakában. (I.: Augustustól az Antoninusok koráig, majd az Antoninusok korának végétől a Severus-dinasztia bukásáig)
12. A Mediterrán térség gazdasága és demográfiai viszonyai a Római Birodalom időszakában. (II.: A katonacsászárok korától Diocletianusig)
13. A Mediterrán térség gazdasága és demográfiai viszonyai a Római Birodalom időszakában. (III.: a Constantinusok korától a Valentinianus-dinasztia bukásáig. Az utolsó évtizedek.) Zárthelyi dolgozat írása
14. Visszapillantás és kitekintés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Értékelhető referátum készítése és a zárthelyi dolgozat sikeres megírása. További követelmény: az órákon való folyamatos és aktív részvétel. Három hiányzás lehetséges!

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Ötfokozatú értékelés: (1–5) 2 = 40 %, 3 = 60 %, 4 = 70 %, 5 = 85 %. 1 zh beszámítása 1/3 arányban

Kötelező irodalom

1. Németh Gy. – Hegyi W. Gy.: Görög–római történelem, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, (A római történelmi részhez: 25 skk; 323–565. és 568–570. A görög történelmi részhez: 19 skk; I,45–322. és I,567 skk.) Internetes hozzáférhetőségben is: https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem/2011_0001_520_gorog_romai_tortenelem.pdf
2. Németh Gy. (szerk.): Görög–római szöveggyűjtemény, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 81–85 (No. 47); 100–103 (No. 61); 155–158. (No. 98-99) és küln. 162–328 (No. 102–206).
3. Levi, P.: A görög világ atlasza. Budapest, 1994.
4. Cornell, T.–Matthews J.: A római világ atlasza, Helikon Kft., Budapest. 1991 (angol ered. 1982).
5. Sarkady J. – Hegyi D. – Németh Gy. – Kertész I.: Görög történelem a kezdetektől Kr. e. 30-ig, Osiris Kiadó, Budapest, 2003³.
6. Salles, C.: Hétköznapi élet a római császárok korában, Corvina Kiadó (sorozatcím: Mindennapi történelem), Budapest, 2008 (francia eredeti: 2004).

7. Murray, O. – Price, S.: The Greek City: From Homer to Alexander, Clarendon Press, Oxford 1991.
8. The Cambridge Ancient History Vol. XI: The High Empire, AD 70–192, 2nd edition (szerk. A. K. Bowman et alii), Cambridge University Press, Cambridge 2000.

Ajánlott irodalom

I.: az ókori Görögország történetének tanulmányozásához

1. Boardman, J. – Griffin, J. – Murray, O. (szerk.): Az ókori görögök és rómaiak története, Budapest, Maecenas [Kiadó], 1996 (angol ered. 1986⁵), 333 skk (az ókori Görögország története).
2. Sarkady J. (összeáll.): A demokrácia bölcsője. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
3. Sarkady J. (összeáll.): Gazdasági élet az ókori Görögországban. Budapest, 1970. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.) Ritoók Zs. (összeáll.): Régi görög hétköznapiak. Budapest, 1960. (Kronologikus sorrendben haladó, fejezetenként áttekintő bevezetésekkel ellátott forrásgyűjtemény.)
4. Swiderkowna, A.: A hellenizmus kultúrája (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Gondolat [Kiadó], Budapest 1981 (lengyel eredeti: 1974), külön. 96 skk (Alexandria).
5. Szerzői kollektíva, Az antik Róma, Corvina (kiadó), Budapest, é.n. [= kiadási évszám jelölése nélkül = 1967; olasz eredeti: 1963].
6. The Cambridge Ancient History Vol. V: The Fifth Century BC, 2nd edition (szerk. D. M. Lewis et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1992.
7. The Cambridge Ancient History Volume VII Part 1: Volume 7, Part 1, The Hellenistic World, 2nd edition (szerk. F. W. Walbank et alii), Cambridge University Press, Cambridge 1984.

Ajánlott irodalom

II.: az ókori Róma történetének tanulmányozásához

1. Ferenczy E. – Maróti E. – Hahn I.: Az ókori Róma (Egyetemi tankönyv), Tankönyvkiadó, Budapest, 1992 – azóta több, változatlan utánnyomásban
2. Havas László – Hegyi W. Gy. – Szabó E.: Római történelem, Osiris Kiadó – Osiris tankönyvek (szerk. Németh Gy.), Budapest, 2007 (Mindkét jegyzet a római történelem minden korszakához részletes bibliográfiát tartalmaz.)
3. Pallottino, M.: Az etruszkok, Gondolat [Kiadó], Budapest, 1980 (olasz eredeti: 1975).
4. Alföldy G.: Római társadalomtörténet, Budapest, Osiris kiadó, 2000² (1996¹; német ered. 1984³), külön. 96–151 (5: A principatus korának társadalmi rendje). (6) Maróti E. – Horváth I. K. – Castiglione L., A régi Róma aranykora (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Budapest, Gondolat [Kiadó], 1974, külön. 253–339 (IV: A mindennapok kultúrája).

Források

1. Hérodotos, A görög-perzsa háború
2. Thukydides, A peloponnésosi háború
3. Xenophón, Anabasis, Hellénika
4. Polybios történeti könyvei
5. Tacitus, Annales, Historiae, Agricola, Germania, Beszélgetés a szónokokról (Dialogus de oratoribus)
6. Suetonius, A Caesarok élete
7. Plutarchos, Párhuzamos életrajzok (a hallgatótól tetszőlegesen választott egy görög, ill. egy római életrajz)
8. A FENTEBB FELSOROLT ANTIK AUKTOROK MAGYAR FORDÍTÁSÁNAK BIBLIOGRÁFIAI ADATAIT L. AZ ÓKORI HELLAS ÉS KULTÚRÁJA, ill. AZ ÓKORI RÓMA ÉS KULTÚRÁJA c. TANTÁRGYI LEÍRÁSBAN

MEGJEGYZÉS: Az ajánlott irodalmak esetében lényeges szempont a teljes mű elolvasása, illetve ismerete. Kivétel: Plutarchos, Párhuzamos életrajzok. Itt elegendő egy, a hallgatótól tetszőlegesen választott görög, ill. egy római életrajz.

További források: római történelem

1. Római történeti chrestomathia (Ókori történeti chrestomathia III; szerk. Borzsák I.), Tankönyvkiadó, Budapest 1963 (azóta több – változatlan – utánnyomásban).
2. Appianus, A római polgárháborúk (Ford. Hahn István). I–II. Bp. 1967.
3. Marcus Tullius Cicero, Válogatott művei (Vál. Havas László). Bp. 1974.
4. Florus, Róma háborúi (Ford. Havas László). Bp. 1979.
5. Historia Augusta, (Ford. Terényi István). Bp. 1968.
6. Josephus Flavius, A zsidó háború (Ford. Révay József). Bp. 1957. (Azóta több kiadásban.)
7. Julius Caesar, A polgárháború (Ford. Ürögdi György). Bp. 1968.
8. Julius Caesar, A gall háború (Ford. Szepessy Tibor). Bp. 1964.
9. Livius, A római nép története a Város alapításától, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1963–1976 (Ford. Kis Ferencné, ill. Muraközi Gyula); azóta több kiadásban! A fentebb megjelölt kiadásból, az első kötettől (Bp. 1963): I–II könyv; a harmadik kötettől (Bp. 1970): XXI–XXI. könyv. Az első kötettől ismerni kell Borzsák István utószavát is!
5. Tacitus összes művei I–II (ford. Borzsák I.), Bibliotheca classica, Budapest, 1970.
6. Suetonius, A Caesarok élete (Ford. Kis Ferencné). Bp. 1961; azóta több kiadásban!
1. Plutarkhosz, Párhuzamos életrajzok (Ford. Máthé Elek). Bp. 1978; azóta több kiadásban!

Tantárgy neve: Archeometria 2 - fémtechnológiai anyagok archeometriája	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN401A BTREGL401A Tárgyfelelős intézet: MAK <u>Fémtani</u> <u>Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet</u> Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév 4	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A kurzus általános célja, hogy az Archeometallurgia c. kurzus által tárgyalt történeti fémtechnológiákhoz kapcsolódó régészeti leletek műszaki vizsgálataival kapcsolatos alapvető elvekről, lehetőségekről, eljárásokról részletes, speciális elméleti ismereteket közöljön. A tárgy ebben a vonatkozásban a következő témakörökre koncentrálna: A leletek fajtái, jellemzői, csoportosítások, tipologizálások a lehetséges műszaki vizsgálatok aspektusából. Az egyes kategóriák jellemzői. A műszaki vizsgálatok megtervezése (szándék-eszköz-cél) Mintavételezés, mintaelőkészítés, a műszaki vizsgálatok komplex aspektusai. A vizsgálatok kiértékelésének stratégiai módszerei, logisztikája. A régészeti leletek – kiemelten a korabeli metallurgiához kapcsolódó alapanyagok, félkész- és késztermékek, melléktermékek - műszeres kémiai analitikai, ásványszerkezeti és mikroszerkezeti (metallográfiai) vizsgálati módszereinek bemutatása és konkrét alkalmazásuk speciális jellemzői az archeometallurgiai jellegű régészeti leletek vizsgálatakor. A különböző fémtechnológiákhoz köthető régészeti leletek műszaki vizsgálati eredményeinek általános és speciális megállapításai. A kurzus által a hallgatók hatékonyabban, célirányosabban részt tudnak venni a régészetet segítő műszaki és természettudományos anyagvizsgálati illetve jelenségvizsgálati munkák megtervezésében, értelmezésében. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület (anyagismeret, kémia, fémtan, ásványtan, stb.) szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.	

attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

1. Az archeometria főbb területei, kutatási aspektusai a fémtechnológiákhoz köthető régészeti leletek vonatkozásában. Az archeometallurgiához köthető archeometria hazai és nemzetközi szerveződései, fórumai, kutatástörténete és fejlődése.
2. A kémiai analízis különböző módszereinek elmélete és régészeti jellegű vonatkozásai a fémtechnológiai leleteknél (roncsolásos, mintavétellel járó módszerek)
3. A kémiai analízis különböző módszereinek elmélete és régészeti jellegű vonatkozásai a fémtechnológiai leleteknél (roncsolásmentes módszerek)
4. Fémtechnológiákhoz kapcsolódó leletek (salakok, ércek, tűzhely- és kemencedarabok, stb.) ásványi összetételének vizsgálatára alkalmas módszerek (XRD).
5. Az archeometria metallográfiai jellegű vizsgálati módszerei (optikai mikroszkópia)
6. Az archeometria metallográfiai jellegű vizsgálati módszerei (pásztázó elektronmikroszkópia).
7. A fémtechnológiák archeometriájában alkalmazott egyéb módszerek (PGAA, EPMA, PIXE, maradó feszültség térkép, keménységvizsgálat, stb.).
8. A réz és ötvözetek előállításának technológiáihoz kapcsolódó leletek archeometriai vizsgálatai, a vizsgálandó anyagok, vizsgálati lehetőségek, aspektusok, a régészek számára leszűrhető eredmények.
9. A réz és ötvözetek feldolgozásának (alakítás, öntés) technológiáihoz kapcsolódó leletek archeometriai vizsgálatai, a vizsgálandó anyagok, vizsgálati lehetőségek, aspektusok, a régészek számára leszűrhető eredmények.
10. Az ón, ólom és nemesfémek technológiáihoz kapcsolódó leletek archeometriai vizsgálatai, a vizsgálandó anyagok, vizsgálati lehetőségek, aspektusok, a régészek számára leszűrhető eredmények.
11. A vas előállításának technológiáihoz kapcsolódó leletek archeometriai vizsgálatai, a vizsgálandó anyagok, vizsgálati lehetőségek, aspektusok, a régészek számára leszűrhető eredmények.
12. A vas feldolgozásának, alakításának technológiáihoz kapcsolódó leletek archeometriai vizsgálatai, a vizsgálandó anyagok, vizsgálati lehetőségek, aspektusok, a régészek számára leszűrhető eredmények.
13. Zárthelyi dolgozat.

Gyakorlat:

(az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

14. Ismétlés, pótlások, elővizsga.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Zárthelyi dolgozat megírása az aláírásért, amely 20 tesztkérdésből (3 lehetséges válaszból 1 jó kiválasztása) és egy esszékérdésből áll. Aláírás adható 11 helyes választól és az esszékérdés alapvető definíciók szintjéig való kidolgozására.	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A vizsga szóbeli, amelyen előre megadott tételsorból a vizsgázó egy tételt húz, amelyből rövid felkészülés után beszámol. A vizsgáztató az érdemjegy eldöntése érdekében a többi témakörhöz kapcsolódó kérdéseket is feltehet. Az érdemjegy meghatározása: elégtelen: alapvető fogalmakkal sincs tisztában a vizsgázó, elégséges: alapvető fogalmakat ismeri a vizsgázó, de a gyakorlati alkalmazással kapcsolatban még vannak esetenként nagyobb tévedései a kérdések több, mint 50%-ában, közepes: alapvető fogalmakkal tisztában van a vizsgázó, a gyakorlati alkalmazásukat kisebb tévedésekkel már ismeri, de a konkrét esetek bizonyos részében vannak még tárgyi tévedései, jó: jól ismeri a tananyagot, ismeri az összefüggéseket, de nagyobb ívű rálátással, önálló konklúziók meghozatalához szükséges kreativitással a kérdések, esetek többségében még nem rendelkezik. . jeles: jól ismeri a tananyagot, ismeri és alkalmazza az összefüggéseket, képes mélyebb konklúziók felismerésére is. Megajánlott jegy a zárthelyi dolgozat alapján adható (jó vagy jeles).	
Kötelező irodalom: Török B.: Archeometallurgia. Miskolci Egyetem, 2014. digitális tananyag. ISBN 978-963-358-065-3 Olsen S.L.: Scanning Electron Microscopy in Archaeology. British Archaeological Reports International Series 452. 1988. Mikroszkóppal a régészet szolgálatában. Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest, 2010. ISBN 978-963-88584-3-6 Uda M. – Demortier G. – Nakai I.: X-rays for Archaeology. Springer-Verlag Dordrecht 2005, ISBN-13 978-1-4020-3581-4 (e-book) Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) M. Pollard - C. Heron: Archaeological Chemistry. Cambridge, 1996. Archeometriai Műhely publikációi: http://www.ace.hu/am/	

Tantárgy neve: Archeometria 2 - fémtechnológiai anyagok archeometriája	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN402A BTREGL402A Tárgyfelelős intézet: MAK <u>Fémteni</u> <u>Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet</u> Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Kovács Árpád, mérnöktanár	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -.
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az archeometria előadás kurzus tananyagához kapcsolódva, annak tematikájával párhuzamosan a gyakorlatok tárgya szakirodalom kutatása és feldolgozása. A szakirodalom feldolgozásában külön hangsúlyt kap az egyes fémfajták korabeli előállításához, feldolgozásához kapcsolódó archeometriai vizsgálati módszerek általános jellemzőiről szóló anyagok feldolgozása, valamint az egyes nevezetesebb, kapcsolódó archeometriai esettanulmányok bemutatása és elemzése. A gyakorlatokon ezen kívül az archeometria fémeket, fémtechnológiákat érintő területéhez kapcsolódó vizsgálati módszerek, berendezések bemutatása, illetve az egyes leletfajták (ércek, salakok, félkész- és késztermékek, fűvócsövek, kemencedarabok, tégelyek, stb.) vizsgálati módszerének konkrét példák általi megismerése történik. A vizsgálati módszerek csoportosítása: kémiai analízis, összetétel-vizsgálat (ICP, GD-OES, XRF, EDS); mikroszerkezeti vizsgálatok, metallográfia, felületvizsgálat (OM, SEM, XRD); ásványtani vizsgálatok (XRD).	

A kurzus tömören, összefoglaló jelleggel tárgyalja a korabeli fémtechnológiák kutatásához kapcsolódó rekonstrukciós kísérletek alapvető jellemzőit, törekvéseit, lehetőségeit, az archaikus környezetű és laboratóriumban végzett kísérletek közti különbségeket is. Röviden kitér a rekonstrukciós kísérletek eredményeinek, termékeinek vizsgálatára, illetve a leletek műszaki vizsgálati eredményeivel való összevetésére is.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület (anyagismeret, kémia, fémten, ásványtan, stb.) szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit.

képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

A tárgy féléves programjának kifejtése, 14 téma félévente. A bontás egyértelműen és azonosítható módon mutassa be az elsajátítandó ismeretek körét.

Gyakorlat:

1. Az egyetemen folyó archeometallurgiai jellegű, archeometriai kutatások bemutatása. Szervezeti jellemzők, vizsgálati lehetőségek, nagyobb vizsgálati projektek, hazai és nemzetközi együttműködések.
- 2-12. Az „Archeometria 2 - fémtechnológiai anyagok archeometriája” előadásaiival párhuzamos tematikával, az előadásokhoz köthető szakirodalom feldolgozása, vizsgálati projektek bemutatása, lehetőség esetén konkrét vizsgálatok bemutatása.
13. Féléves feladat prezentálása.
14. ismétlés, pótlások, elővizsga.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Beadandó félévközi dolgozat, amelynek témája előre megadott archeometriai témakörökből kerülhet kiválasztásra. A téma esszé jellegű kidolgozása, kapcsolódó szakirodalom feldolgozásával, releváns kutatások beépítésével 8-10 oldalban, (+ illusztráció és hivatkozások). A dolgozathoz 10-15 perces prezentáció készítése és előadása az utolsó gyakorlaton.

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A félévközi dolgozat és prezentáció minősége és az előadásokon írt zárthelyi dolgozat együttes értékelése 60-40%-os súlyozással.

Kötelező irodalom:

Török B.: Archeometallurgia. Miskolci Egyetem, 2014. digitális tananyag. ISBN 978-963-358-065-3
 Olsen S.L.: Scanning Electron Microscopy in Archaeology. British Archaeological Reports International Series 452. 1988.
 Mikroszkóppal a régészet szolgálatában. Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest, 2010. ISBN 978-963-88584-3-6
 Uda M. – Demortier G. – Nakai I.: X-rays for Archaeology. Springer-Verlag Dordrecht 2005, ISBN-13 978-1-4020-3581-4 (e-book)
Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)
 M. Pollard - C. Heron: Archaeological Chemistry. Cambridge, 1996.
 Archeometriai Műhely publikációi: <http://www.ace.hu/am/>

Tantárgy neve:

Archeometria 3 - kerámiák és üvegek archeometriája

Tantárgy Neptun kódja: MFFATREGN403A
 MFFATREGL403A, MFFATREGN404A,
 MFFATREGL404A

Tárgyfelelős intézet: MFK-ÁFI

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Dr. Kristály Ferenc, tudományos főmunkatárs	
Közreműködő oktató(k): -	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: Bevezetés az archeometriába/Természettudományi ismeretek, Kerámiák és üvegek.
Óraszám/hét: 2+2 / 2x 10 óra levelező	Számonkérés módja: írásbeli/szóbeli vizsga
Kreditpont: 3+2	Munkarend: nappali /+levelező
Tantárgy feladata és célja: A tárgy célja megismerni a kerámia készítés technológiai és felhasználási vonatkozásait, kultúrák és korok jellemző kerámia termékeit, nyersanyag felhasználási szokásait, a technológia fejlődését. Betekintést nyerünk a készítés és nyersanyag származás nyomozásába is.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról képesség: Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására attitűd: Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre autonómia és felelősség: Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek Be kell mutatni a KKK-val összhangban, hogy milyen kompetenciákat igényel, illetve fejleszt a tantárgy	
Tantárgy tematikus leírása: A tantárgy keretében megismerkedünk a kerámia és üveggészítés nyersanyagaival, technológiáival, a készítés és használat feltárásához szükséges ásvány átalakulási reakciókkal, a technológiák és nyersanyagok régészeti korszakokhoz kötött fejlődésével. Az előzetesen megszerzett ismeretek alapján a nyersanyagok és kerámia valamint üveg termékek gyártási folyamatait, származási helyüket, használati módjukat elénk táró vizsgálati módszerek gyakorlati megismerése, adatfeldolgozás, kutatás tervezési feladatok elvégzése.	
Előadás: 1. Kerámia és üveg fogalma, fejlődése a történelem során 2. Kerámiák, üvegek összetételének vizsgálati módszerei 3. Agyagásványok, kova, olvadás 4. Nyersanyagok, adalékok, technológiák 5. Szövet-szerkezeti átalakulások égetéssel és olvadással 6. Égetés során történő ásványi átalakulások 7. Alakadás, mázazás, festés, színezés 8. Kerámia soványító anyagok felismerése, jelentősége 9. Növényi maradványok, jelentőségük a kerámiákban 10. Nyersanyagok provenienciája 11. Speciális nyersanyagok, különleges kerámiák 12. Kulturális jelentőségű kerámiák vizsgálata, kölcsönhatások felismerése 13. Használat és funkció felderítése 14. Kerámia vizsgálatok komplex értelmezése régészeti alkalmazáshoz	Gyakorlat: 1. Kerámia típusok és vizsgálatok tervezése 2. Laborgyakorlat, mikroszkópia 3. Laborgyakorlat, XRD 4. Laborgyakorlat, XRD+mikroszkópia 5. Laborgyakorlat, mikroszkópia 6. Laborgyakorlat, XRD 7. Laborgyakorlat, XRD+mikroszkópia 8. Laborgyakorlat, mikroszkópia 9. Laborgyakorlat, mikroszkópia 10. Kémiai analízis, nyomelem geokémia 11. Geológiai előfordulások nyomozása 12. Nyersanyag-kerámia összefüggés, kísérleti égetés 13. XRD, kémia, mikroszkópia, ATR-FTIR 14. Vizsgálati jegyzőkönyv, kutatási jelentés és tudományos publikációk összeállítása
Félévközi számonkérés módja és értékelése: zárthelyi dolgozat	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli/írásbeli vizsga (2: 50%, 3: 51-70%, 4: 70-85%, 5: 85-100%)	
Kötelező irodalom: <i>Szakkönyv Gy:</i> Kerámia nyersanyagok, kerámiák a mai Magyarország területén a neolitikumtól a XVIII. század végéig. Geotudományok: a Miskolci Egyetem Közleménye, A. sorozat, Bányászat, 74. kötet, 2008, ISSN 1417-5398 Mikroszkóppal a régészet szolgálatában. Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budapest, 2010. ISBN 978-963-88584-3-6	

Rapp G.: Archaeomineralogy. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2009 (DOI 10.1007/978-3-540-78594-1)

Ajánlott irodalom:

Fórizs István Üvegkészítés Magyarországon a kezdetektől a XVIII. századig. Geotudományok: a Miskolci Egyetem Közleménye, A. sorozat, Bányászat, 74. kötet, 2008, ISSN 1417-5398

Pollard M., Batt C., Benjamin S. & Young S. M. M. (2007): ANALYTICAL CHEMISTRY IN ARCHAEOLOGY. Cambridge University Press, 420 o.

Tantárgy neve: Ásatási gyakorlat 2.	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN405, BTREGL405 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 hét egybefüggő gyakorlat	Számonkérés módja: igazolás
Kreditpont: 4	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy lényege, hogy a hallgató terepi tapasztalatot szerezzen az elméletben megtanult módszerek alkalmazásából. Durva bontás, finom bontás, terepi előkészítő munkák, dokumentálás, leletcsomagolás stb. A gyakorlatot javasolt elvégezni a tanszék projektjeihez és tanácsadásihoz kapcsolódóan, ha lehetséges több régészeti korszak ásatásait meglátogatva a 3 gyakorlati egység során. Amennyiben erre nincs lehetőség a hallgató magának gondoskodik a gyakorlat megszervezéséről, mely lehet bármelyik engedéllyel rendelkező hazai vagy külföldi ásatás. Ez esetben a hallgató igazolást hoz az ásatás vezetőjétől és rövid beszámolót ír munkájáról. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát. Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. képesség: Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 2 hét egybefüggő ásatási részvétel, az ásatáson felmerülő összes lehetséges munkafolyamatban való részvétellel.
Félévközi számonkérés módja és értékelése:	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:	
Igazolással igazolt ásatási részvétel esetén jeles osztályzat.	
Kötelező irodalom:	
Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Felelős kiadó: Jankovich-Bésán Dénes, Budapest 2011.	
http://regeszeti.org.hu/regeszeti-kezikonyv/	
Colin Renfrew, Paul Bahn; Cím: Régészet; Alcím: Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999.	
Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)	
Hodder, I. (1992), Theory and Practice in Archaeology, London: Routledge	
Az ásatás korszakának megfelelő szakirodalom	

Tantárgy neve: Középkori írásos források	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN403N, BTREGL403N Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): nincs	
Javasolt félév: 4	Előfeltétel: latin nyelv
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: Kora újkori és késő középkori latin nyelvű, hivatali levéltári források olvasásának begyakorlása, ezek fordítása. A fontosabb rövidítések és latin nyelvű formulák elsajátítása. A magyar nyelvű regeszta készítése. A szöveg értelmezése és kiadásra való előkészítése. A hallgatók az egész félév során olvasnak és fordítanak, megbeszélnek az oktatóval az olvasottak értelmezését. Megismerik a legfontosabb levéltári digitális adatbázisokat. Amennyiben a hallgatók nem rendelkeznek elegendő latin nyelvi kompetenciával, olyan újkori latin-magyar vegyes szövegeket olvasunk, amelyeket a régészeti munkában használni tudnak. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti muzeológia módszereit és feladatkörét. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása: gyakorlat 1. Hivatali írásbeliség, pragmatikus írásbeliség – levéltári és kéziratári források. Szótárak, segédkönyvek. 2. magyar szöveg latin szavakkal 1689. U et C 1-29. 3-4. sátorlajújhelyi urbárium 1676. - U et C 41-11. 5-6. sátorlajújhelyi urbárium 1567. – U et C 40-35. 7. szikszói bevételek 1524- DL 71177. 8. kőműves szerződés 1526 – DL 71201. 9. nyugta 1520. DF 247166. 10. nyugta 1520. DF 247646. 11. királyi levél 1520. DF 241184 12. hiteleshely előtti tiltakozás 1525 – DL 71191. 13-14.vizsgálati parancs és jelentés 1524- DL 71180.	
Kollokvium értékelése: Olvasási készség, nyelvi szint, szövegértési képesség felmérése szóbeli vizsga keretében.	
Kötelező irodalom: Cappelli, Adriano: Dizionario di abbreviature latine ed italiane. 6. ed. Milano, Hoepli, 1979. Latin-magyar német paleográfiai szöveggyűjtemény. Miskolc elektromos tankönyv http://mek.oszk.hu/04800/04866/04866.pdf Ajánlott irodalom: Kovachich, Georgios Martinus: Formulae solennes styli. Pest, 1799. https://books.google.hu/books?id=0xAVAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=kovachich+%2B+Formulae+solennes+styli&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwjJeeNsdjbAhWKbVAKHTRcBIYQ6AEIJjAA#v=onepage&q=kovachich%20%2B%20Formulae%20solennes%20styli&f=false Törvénytudományi műszótár. Pest, 1847. https://books.google.hu/books?id=ECVFAQAAMAAJ&pg=PA412&lpg=PA412&dq=t%C3%B6rv%C3%A9nytani+m%C5%B1sz%C3%B3t%C3%A1r&source=bl&ots=mO6Jq7yIDL&sig=IHF3w3Gx3Ywq	

RCwROjLtSO4IV4&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiOzIXPsNjbAhVQa1AKHdZLAzAQ6AEIJAA#v=onepage&q=t%C3%B6rv%C3%A9nytani%20m%C5%B1sz%C3%B3t%C3%A1r&f=false

Tantárgy neve: Felszínalaktan 2.	Tantárgy Neptun kódja: MFKFTREGN501, MFKFTREGL501 Tárgyfelelős intézet: Földrajz-Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Hevesi Attila, professzor emeritus	
Közreműködő oktató(k): Hegedűs András, PhD, egyetemi docens	
Javasolt félév: 5 (őszi)	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy feladata és célja megismertetni a földfelszín formakincsének létrehozó erőit, a felszínformák kialakulásának törvényszerűségeit, jellegzetes alakjukat, egymással való kapcsolataikat. Bebizonyítani, hogy a felszínalaktan az egész földrajztudomány legcsudálatosabb része.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1. Kőzetalaktan. A mállás és aprózódás folyamata. 2. A karsztosodás folyamata és felszínformáló hatása. 3. Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások fogalma, típusai, felszínformálásuk folyamata. 4. A szél felszínformáló tevékenysége 1. 5. A szél felszínformáló tevékenysége 2. 6. Az „álló” vizek mozgásainak (hullámozgás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása 1. 7. Az „álló” vizek mozgásainak (hullámozgás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása 2. 8. Vízfolyások felszínalakító tevékenysége 1. 9. Vízfolyások felszínalakító tevékenysége 2. 10. Jégárok felszínalakító tevékenysége. 11. Jégtakarók felszínalakító tevékenysége. 12. Az „örök” fagy (permafrost) felszínalakító hatása. 13. Az élővilág felszínformáló hatása 14. Az ember felszínalakító tevékenysége.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A szóbeli vizsga (kollokvium) részét képezi a felszínformák ábráról, fényképről való felismerése és az azokat kialakító folyamatok ismertetése mellett, magyarázó ábrák és térképvázlatok készítése is. A vizsgafelelet értékelése: 100–85%: jeles; 75–84%: jó; 63–74%: közepes; 50–62%: elégséges; 0–50%: elégtelen.	
Kötelező irodalom: Borsy Z. (szerk.) 1993: Általános természetföldrajz: Fejezetek az általános természetföldrajz köréből. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 832 p. Gábris Gy. (szerk.) 2013: Általános természetföldrajz II. ELTE Eötvös Kiadó, 484 p. List of Landforms on Earth. Types of Landforms and Definitions. http://worldlandforms.com/landforms/list-of-all-landforms/ Lóczy D. – Veress M. 2005: Geomorfológia I: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 335 p. Lóczy D. (szerk.) 2008: Geomorfológia II: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 440 p.	

Szabó J. (szerk.) 2013: Általános természetföldrajz I. ELTE Eötvös Kiadó, 414 p.

Ajánlott irodalom:

Cholnoky J. (évsz. nélkül): A földfelszín formáinak ismerete. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi nyomda.

Bulla B. 1954: Általános természeti földrajz II. köt.: A szilárd kéreg általános természeti földrajza a földfelszín formáinak ismerete (geomorfológia). Tankönyvkiadó, Budapest, 549 p.

Butzer, K. W. 1986: A földfelszín formakincse. Gondolat kiadó, Budapest, 520 p.

Gábris Gy. 2007: Földfelszín és éghajlat: A felszínalaktan összegzése. ELTE Eötvös Kiadó, 225 p.

Gouide, A.S. 2004: Encyclopedia of Geomorphology Vol. 1-2. Routledge. 1156 p.

Hevesi A. 1997: Természetföldrajzi kislexikon. PannonKlett Kiadó, Budapest; 2002: Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 194 p.

Huggett, R.J. 2007: Fundamentals of Geomorphology (2nd ed.). Routledge. 458 p.

Tantárgy neve: Felszínalaktan 2.	Tantárgy Neptun kódja: MFKFTREGN502, MFKFTREGL502 Tárgyfelelős intézet: Földrajz-Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Hevesi Attila, professzor emeritus	
Közreműködő oktató(k): Hegedűs András, PhD, egyetemi docens	
Javasolt félév: 5. (őszi)	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy feladata és célja megismertetni a földfelszín formakincsének létrehozó erőit, a felszínformák kialakulásának törvényszerűségeit, jellegzetes alakjukat, egymással való kapcsolataikat. Bebizonyítani, hogy a felszínalaktan az egész földrajztudomány legcsodálatosabb része.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik általános és szaknyelvi tudásának fejlesztésére. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Gyakorlat: 1. Mállás és aprózódás révén létrejövő sajátos formakincs ismerete. 2. A karszt formakincsének ismerete. 3. A szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások által létrehozott felszínformák ismerete. 4. A szél által létrehozott (eolikus) formakincs ismerete 1. 5. A szél által létrehozott (eolikus) formakincs ismerete 2. 6. Az „álló” vizek medrének és partvidékének formakincse 1. 7. Az „álló” vizek medrének és partvidékének formakincse 2. 8. Zárthelyi dolgozat (40 p.). Az eróziós formakincs ismerete 1. 9. Az eróziós formakincs ismerete 2. 10. A glaciális formakincs ismerete 1. 11. A glaciális formakincs ismerete 2. 12. A periglaciális formakincs ismerete. 13. A biogén formakincs ismerete. 14. Zárthelyi dolgozat (40 p.). Az antropogén formakincs ismerete.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Zárthelyi dolgozat.	
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félév során két zárthelyi dolgozat megírása kötelező, melyek kifejtendő kérdések mellett, ábra- és térképelemzési feladatokat is tartalmaznak. A dolgozatok értékelése: 100–85%: jeles; 75–84%: jó; 63–74%: közepes; 50–62%: elégséges; 0–50%: elégtelen. A gyakorlati jegy a két dolgozat értékének számtani	

átlagából (80%) és a gyakorlatokon nyújtott teljesítményből (20%) tevődik össze. (Egyik dolgozat sem lehet elégtelen. Az elégtelen dolgozatot pótolni kell.)

Kötelező irodalom:

Borsy Z. (szerk.) 1993: Általános természetföldrajz: Fejezetek az általános természetföldrajz köréből. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 832 p.

Gábris Gy. (szerk.) 2013: Általános természetföldrajz II. ELTE Eötvös Kiadó, 484 p.

List of Landforms on Earth. Types of Landforms and Definitions. <http://worldlandforms.com/landforms/list-of-all-landforms/>

Lóczy D. – Veress M. 2005: Geomorfológia I: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 335 p.

Lóczy D. (szerk.) 2008: Geomorfológia II: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 440 p.

Szabó J. (szerk.) 2013: Általános természetföldrajz I. ELTE Eötvös Kiadó, 414 p.

Ajánlott irodalom:

Cholnoky J. (évsz. nélkül): A földfelszín formáinak ismerete. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi nyomda.

Bulla B. 1954: Általános természeti földrajz II. köt.: A szilárd kéreg általános természeti földrajza a földfelszín formáinak ismerete (geomorfológia). Tankönyvkiadó, Budapest, 549 p.

Butzer, K. W. 1986: A földfelszín formakincse. Gondolat kiadó, Budapest, 520 p.

Gábris Gy. 2007: Földfelszín és éghajlat: A felszínalaktan összegzése. ELTE Eötvös Kiadó, 225 p.

Gouide, A.S. 2004: Encyclopedia of Geomorphology Vol. 1-2. Routledge. 1156 p.

Hevesi A. 1997: Természetföldrajzi kislexikon. PannonKlett Kiadó, Budapest; 2002: Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 194 p.

Huggett, R.J. 2007: Fundamentals of Geomorphology (2nd ed.). Routledge. 458 p.

Tantárgy neve: Térinformatika szakszeminárium	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN503N BTREGL503N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 5	Előfeltétel: Térinformatika
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A hallgató tudásának fejlesztése térinformatikai rendszerek létrehozásában és használatában. A régészeti adatgyűjtés során keletkezett térbeli és szakadatok térinformatikai rendszerekbe való importálása, közös adatbázisba foglalása, egyszerűbb elemzések elvégzése, régészeti dokumentációhoz szükséges adatok előállítása, exportálása. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészeti térinformatikai speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. képesség: Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. Képes az informatika eszközeivel is hatékonyan kommunikálni. attitűd: Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1-2, területi és szakadatok importálása 3-4, rendszerépítés, fájlstruktúrák 5-6, területi elemzések, 3D elemzések 7-8, területi elemzések, 3D elemzések

	9-10, területi elemzések, 3D elemzések 11-12, Kimeneti adatok előállítása 13-14, Otthon készített rendszerek bemutatása, értékelés
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: a félév során tanultak alapján egy régészeti alkalmazás felépítése és annak bemutatása az utolsó órán 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: Régészeti Kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest, 2011. 3.4. <i>Holl Balázs – Pusztai Tamás:</i> Térinformatika alkalmazása a régészeti feltárásokon <i>Detrekői Ákos-Szabó György:</i> Bevezetés a térinformatikába. Nemzeti Tankönyv Kiadó. Budapest 1995. 9631883973 <i>Szabó Gergő:</i> Quantum GIS felhasználói kézikönyv. http://mek.oszk.hu/09200/09238/09238.pdf Ajánlott irodalom: <i>Conolly J and Lake M</i> (2006) <i>Geographical Information Systems in Archaeology</i> . Cambridge: Cambridge University Press.	

Tantárgy neve: Kulturális antropológia	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN504 BTREGL504 Tárgyfelelős intézet: AFTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr.Kotics József, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 5. félév	Előfeltétel: -.
Óraszám/hét: 2/ 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3 kredit	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: A tantárgy célja, hogy átfogó képet adjon a kulturális antropológia történetéről, témáiról és szakágairól. Az előadás során kiemelt hangsúlyt kap az antropológia szemlélet-változásainak történetisége, az etnokulturális típusok, a vallás és a szertartások, illetve az ökológiai antropológia bemutatása. A tárgy oktatása során a hallgató elsajátítja a kulturális antropológia sajátos megközelítésmódját, a terepmunkán alapuló kutatási módszereit, értelmezési eljárásait. Az antropológia kutatás elméleteinek és irányzatainak a számbavétele azt célozza, hogy az antropológia tudás-előállítás kontextusa elhelyezésre kerüljön a tudományos megismerés rendszerében.	
Fejlesztendő kompetenciák: a) tudása Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról.	
b) képességei Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.	
c) attitűdje Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.	
d) autonómiája és felelőssége Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás	
Tantárgy tematikus leírása:	

1. Az antropológia fogalma, helye a tudományok rendszerében. Az antropológiai kutatás tárgya, a kutatás módszere.
2. Az antropológia és a társtudományok.
3. Az antropológia szakterületei.
4. A saját társadalom antropológiai kutatása.
5. Az antropológia Magyarországon.
6. Elméletek az antropológiai kutatásban.
7. Elméletek az antropológiai kutatásban.
8. Antropológia kultúrafogalmak.
9. Az etnográfiai terepmunka.
10. Az etnográfiai írás.
11. Gazdasági rendszerek
12. Politikai rendszerek.
13. Rokonsági rendszerek.
14. Vallási rendszerek

Félévközi számonkérés módja és értékelése:
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

írásbeli vizsga a leadott tananyag alapján

5 fokozatú értékelés:

Kötelező irodalom:

- Eriksen, Thomas Hylland: Kis helyek – nagy témák. Budapest ,Gondolat Kiadó, 2006 ISBN: 978963961012
- Hollós Marida: Bevezetés a kulturális antropológiába. MTA Pol. Tud. Int. Bp. 1996. ETO jelzet: 303.2(023)
- Bohannon, P. –Glazer, Mark: Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Panem K. Bp. 1997. ISBN: 963-5454-63-5
- Descola, P., Lenclud, G., Severi, C., Taylor A-C.: A kulturális antropológia eszméi. Bp 1993.249.p. ISBN:963-379-028-X
- Geertz, Clifford: Az értelmezés hatalma. Antropológiai írások, Budapest, Századvég Kiadó, 1994. ISBN 9638384522
- Guest Kenneth J. 2013 Cultural Anthropology: A Toolkit for a Global Age W. W. Norton & Company ISBN-13: 978-0393929577

Ajánlott irodalom:

- Biczó Gábor (Szerk.) Antropológiai irányzatok a második világháború után. Debrecen. Csokonai Kiadó, 2003 ISBN: 9632601734
- Boas, Franz : Népek, nyelvek, kultúrák. Válogatott írások. Budapest, Gondolat Kiadó. 1975, 281 p. ISBN:963-280-148-2
- Leach, Edmund: Szociálanropológia. Budapest, Osiris-Századvég, Kiadó1998.ISBN 963-379-196-0

Tantárgy neve: Statisztika	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN505 BTREGL505 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A régészeti leletek feldolgozása során a feltárt maradványokat számszerűsítjük. Ez adja meg a lelőhelyek kiértékelésének alapját, összegzi a jellemzőit, és összehasonlítható teszi más lelőhelyekkel. Ennek általános módszere a statisztikai kimutatások és elemzések. A kurzus során a hallgatók elsajátítják az alapvető	

régészetben használt statisztikai módszereket, tesztek, kimutatásokat, és az adatok vizuális megjelenítését. Ezek elkészítéséhez számítógépes szoftverek használatát tanulják meg a tanórákon.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

A régészeti leletek statisztikai kiértékelésének módszerei, legfontosabb szakkifejezései és szakirodalma.

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét.

Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

Gyakorlat:

- 1, Bevezetés
- 2, Minták és populáció
- 3-4, SPSS program
- 5, Statisztikai jelentések
- 6, Grafikonok készítése
- 7-8, Átlagok összehasonlítása
- 9, Korreláció
- 10, Regresszió
- 11-12, Lineáris modellek
- 13, Faktorelemzés
- 14, Nem parametrikus tesztek

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Beadandó dolgozat: egy régészeti leletegyüttes statisztikai kiértékelése, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Goldman Gy., Goldman J.: Matematikai statisztikai módszerek régészeti felhasználásáról. Archaeológiai értesítő 121-122, 1994-1995: 209-210.

Sajtos L., Mitev A.: SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. én. Alinea Kiadó

Field, A.: Discovering statistics using SPSS. London, 2009

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Drennan, R.D.: Statistics for archaeologists. Springer, 2009.

Vértes L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965.

Tantárgy neve: Vaskor	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN501P, BTREGL501P Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 5	Előfeltétel: Bronzkor
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az előadáson kronológiai sorrendben tárgyaljuk a Kr. e. 900-0 közötti kultúrák tárgyi hagyatékát, különös tekintettel a fémművesség fejlődésére és a társadalomtörténeti problémákra. A fontosabb lelőhelyek	

kutatástörténetével, a jelenleg is folyó ásatásokkal és az időrend szempontjából nélkülözhetetlen, új módszerekkel történt feldolgozásokkal is megismerkednek a hallgatók.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás:

Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát

képesség:

Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére.

Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására.

Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.

attitűd:

Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

- 1, Bronzkor fogalma, kronológiai keretei
- 2, Preszkíták/Mezőcsáti kultúra
- 3, Keleti szkíták
- 4, Szkíták a Kárpát-medencében
- 5, Nyugati Hallstatt kultúra
- 6, Hallstatt kultúra a Kárpát medencében
- 7, Kelták története és időrendje
- 8, Kelta temetkezések
- 9, Kelta települések
- 10, Kelta pénzverés és művészet
- 11, Kelta anyagi kultúra
- 12-13, Anyagismeret
- 14, Összefoglalás

Gyakorlat:

(az 1. oszloppal egyesíthető, ha nincs gyakorlati foglalkozás vagy ha teljes mértékben megegyezik az előadás témájával tartalmát illetően)

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

nincs

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

szóbeli vizsga, 5 fokozatú értékelés

anyagismeret beugró

Kötelező irodalom:

KEMENCZEI 2005: *Kemenczei, T.* Funde ostkarpatenländischen Typs im Karpatenbecken. PBF XX/10. Stuttgart 2005.

PATEK 1993: *Patek, E.*: Westungarn in der Hallstattzeit. Quellen und Forschungen zur prähistorischen und provinzialrömischen Archäologie 7. Weinheim 1993.

Emberek aranyban – Szkíta fejedelmi sírok leletei a sztyeppe piramisaiból” Kiállításvezető MNM *Havassy Péter* (szerk.) Hatalmasok viadala. Az Alföld szkíta kora (Gyulai katalógusok 10. Gyula . 2001

KEMENCZEI, T. 2009: Studien zu den Denkmälern skytisch *Geprägter* Alföld Gruppe. Inventaria Praehistorica Hungariae 2009

Párducz, M. “Le cimetière hallstattien de Szentes-Vekerzug.” Acta archaeologica Academiae scientiarum Hungaricae, 1952,no. 2; 1954, no. 4; 1955, no. 6.

DIE OSTHALLSTATTKULTUR, Akten des Internationalen Symposiums Sopron, 10.–14. Mai 1994 Szerkesztette: Erzsébet Jerem, Andreas Lippert. Archaeolingua

Szabó Miklós: A keleti kelták. L'Harmattan 2005.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Les Celtes. Bompiani, Milano, 1991

Tantárgy neve:

Vaskor szeminárium és anyagismeret

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN502P, BTREGL502P

Tárgyfelelős intézet: BTK TTI

		Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens		
Közreműködő oktató(k): név, beosztás		
Javasolt félév: 5		Előfeltétel: —
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős		Számonkérés módja: szemináriumi jegy
Kreditpont: 2		Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A félév során a hallgatók az azonos című előadás törzsanyagához kapcsolódóan elsősorban önálló feldolgozómunka eredményeként mélyebben megismerkednek 1-1 vaskori lelőhely kutatástörténetével, leletanyagával, és szerepével a korszak megítélésében. Az órai tematika keretében belül a Herman Ottó Múzeum leletanyagából anyagismeretei oktatásban is részesülnek a hallgatók.		
Fejlesztendő kompetenciák:		
tudás: Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát		
képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására.		
attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.		
autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.		
Tantárgy tematikus leírása:		
Előadás:	Gyakorlat: 1, Követelményrendszer megbeszélése, referátumok kiadása, irodalmi tájékoztató 2, Mezőcsát-Hörcsögös 3, Szkíta aranyleletek 4, Szkíta temetkezések 5, Sopron Várhegy és Krautacker 6, Regöly, Strupka-Magyar birtok 7, Százhalombatta-Halomsírmező 8, Kelta pénzverés 9, Kelta fegyverzet 10, A szép kard stílus 11, Bükk-szentlászló-Nagysánc 12-13, Anyagismeret 14, Összefoglalás	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: nincs		
Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: szóbeli vizsga, 5 fokozatú értékelés anyagismeret beugró		
Kötelező irodalom: Zoltán Czajlik – Balázs Holl – Gabriella T. Németh – Sándor Pusztai – Magdolna Vicze: New results in the topographic research on the Early Iron Age tumulus cemetery at Érd-Százhalombatta (Kom. Pest/H). <i>Arc-häologisches Korrespondenzblatt</i> 46 (2016/1) 57-73. Jerem E, Facsar G, Kordos L, Krolopp E, Vörös I: A Sopron-Krautackeren feltárt vaskori telep régészeti és környezetrekonstrukciós vizsgálata I. <i>ARCHAEOLÓGIAI ÉRTESÍTŐ (BUDAPEST)</i> 111: pp. 141-169. (1984) Patek, E.: Westungarn in der Hallstattzeit. Quellen und Forschungen zur prähistorischen und provinzialrömischen Archäologie 7. Weinheim 1993. Kemenczei Tibor, A zöldhalompusztai aranyszarvas, <i>HOMÉ</i> 37 (1999) 167-180. Szabó Géza – Fekete Mária: 2015 Pannon tumulus feltárásának előkészítése – Regöly, Strupka-Magyar birtok. <i>WMMÉ</i> 2014, 7-158.		

Szabó Miklós – Petres F. Éva: Decorated weapons on the La Tene Iron Age in the Carpathian Basin. (Inventaria Praehistorica Hungariae 5; Budapest, 1992)

Párducz, M. "Le cimetière hallstattien de Szentes-Vekerzug." Acta archaeologica Academiae scientiarum Hungaricae, 1952, no. 2; 1954, no. 4; 1955, no. 6.

Szabó Miklós: A keleti kelták. L'Harmattan 2005.

HELLEBRANDT 1992 B. HELLEBRANDT Magdolna: Miskolc kelta kora. In: RÉMIÁS Tibor (szerk.): Régészeti tanulmányok Miskolc korai történetéből. HOM, Miskolc, 1992. 33–74. (Miskolc város történetének dokumentumai II.)

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

KEMENCZEI 2005: Kemenczei, T: Funde ostkarpatenländischen Typs im Karpatenbecken. PBF XX/10. Stuttgart 2005.

Havassy Péter (szerk.) Hatalmasok viadala. Az Alföld szkíta kora (Gyulai katalógusok 10. Gyula . 2001

KEMENCZEI, T. 2009: Studien zu den Denkmälern skytisch Geprägter Alföld Gruppe. Inventaria Praehistorica Hungariae 2009

Les Celtes. Bompiani, Milano, 1991

Tantárgy neve: Régészeti geofizika (Archeo-geofizika)	Tantárgy Neptun kódjai: MFGFTREGN501A, MFGFTREGN502A, MFGFTREGL501A, MFGFTREGL502A Tárgyfelelős intézet: MFK, Geofizikai és Térinformatikai Intézet, Geofizikai Intézeti Tanszék Tantárgyelem: kötelező tárgy
Tárgyfelelős: Dr. habil. Turai Endre, intézetigazgató egyetemi docens, CSc (1994), PhD (1996)	
Közreműködő oktató(k): Dr. Baracza Mátyás Krisztián, tudományos főmunkatárs, PhD (2013)	
Javasolt félév: 5Ö	Előfeltétel: Bevezetés a Geoarcheológiába, Általános földtan, Ásvány és kőzetan.
Óraszám/hét: nappali képzésben: 2+2; levelező képzésben: 18+12 az adott félévben.	Számonkérés módja: a/k
Kreditpont: 3+2=5	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A régészeti objektumok kimutathatóságának földtani-geofizikai alapjai. A régészetben alkalmazott felszíni (gravitációs, mágneses, termikus, elektromos, elektromágneses, radiológiai, NMR, földradar és szeizmikus), légi és fúrasi (karotázs) geofizikai módszerek megismerése. A mérési adatok feldolgozásának és archeo-geofizikai értelmezésének a folyamata. Esettanulmányok bemutatása. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: 6.1.1.2. Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát, ezen belül az archeo-geofizikai módszereket és a geofizikai módszerek régészeti alkalmazásait. képesség: 6.1.2.4. Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására, kiemelten a műszeres régészeti kutatási projektek megvalósítására és/vagy irányításában való részvételre. attitűd: 6.1.3.2. Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. autonómia és felelősség: 6.1.4.1. Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás és gyakorlat: 1. oktatási hét: a régészeti objektumok kimutathatóságának földtani-geofizikai alapjai, 2. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni gravitációs módszer fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése, 3. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni mágneses és termikus módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése, 4. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni elektromos módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése, 5. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni elektromágneses módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,	

6. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni NMR módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,
7. oktatási hét: 1. beszámoló, a régészetben alkalmazott felszíni földradar módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,
8. oktatási hét: a régészetben alkalmazott felszíni szeizmikus módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,
9. oktatási hét: a régészetben alkalmazott légi geofizikai módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,
10. oktatási hét: a régészetben alkalmazott fúrasi (karotázs) geofizikai módszerek fizikai alapjai, műszerei, a terepi mérések kivitelezése, a mért adatok feldolgozása és régészeti célú értelmezése,
11. oktatási hét: a régészeti geofizikai projektek tervezése, a projektekben alkalmazott módszerek adatainak együttes feldolgozása (képi és inverziós),
12. oktatási hét: a régészeti geofizikai projektek feldolgozott adatainak régészeti célú komplex értelmezése,
13. oktatási hét: 2. beszámoló, esettanulmányok bemutatása,
14. oktatási hét: az egyéni feladatok megoldásának prezentációi, a tárgy kurzusának lezárása.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

```
(prezentáció, zárthelyi dolgozat, beadvány stb.)
```

két félévközi beszámoló teljesítése, egyéni feladatok megoldása és ezek prezentálása.

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

```
(félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok)
```

Szóbeli vizsga írásbeli felkészüléssel.

Értékelés: félévközi teljesítmény (a beszámolók és a prezentáció átlaga) – 20%,
vizsgán elért minősítés – 80%.

A kollokvium ötfokozatú értékelése: 0% - 39%, **elégtelen (1)**,
40% - 54%, **elégséges (2)**,
55% - 69%, **közepes (3)**,
70% - 84%, **jó (4)**,
85% - 100%, **jeles (5)**.

Kötelező irodalom:

Sharma P.V. 1997: Environmental and engineering geophysics, Cambridge Univ. Press.

Ádám O., Steiner F., Takács E. 1988: Bevezetés az alkalmazott geofizikába. Tankönyvkiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

Kearey P. H., Brooks M., Hill I. 2004: An introduction to geophysical exploration, Blackwell Publ. Co, Oxford.

Detrekői Á., Szabó Gy. 2000: Bevezetés a térinformatikába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Turai E., Herczeg Á. 2011: Geoinformatika. Digitális egyetemi jegyzet, Digitális tankönyvtár (www.tankonyvtar.hu), Budapest-Miskolc.

Tantárgy neve:

Szakdolgozati szeminárium 1.

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN506
BTREGL506

Tárgyfelelős intézet: BTK TTI

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára., egyetemi docens, Dr. Lengyel György egyetemi adjunktus

Közreműködő oktató(k):

Javasolt félév: 5

Előfeltétel: –

Óraszám/hét: heti 2 / 10 levelezős
a tárgy tartalmának megfelelően egyéni konzultációval
akár tömbösítve

Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy

Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy célja egyéni témavezetéssel a szakdolgozat folyamatának követése, segítése. A témaválasztásnál BA képzésnek megfelelő módon a tanszék preferálja a kisebb önálló anyagfeldolgozásokat, ahol a hallgató végigmegy a régészeti leletfeldolgozás folyamatain. Mosás, leltározás, dokumentáció készítés és vagy értelmezés, párhuzamok keresése, irodalmazás, összefoglaló készítése. Az első félév értelem szerűen a témaválasztás és a tágabb irodalom megismerése illetve a leletanyag elsődleges feldolgozása. Levelezős hallgatók esetében, mivel kevésbé van lehetőség a leletanyaggal való dolgozásra nagyobb százalékban fordul elő elméleti témaválasztás. Ez esetben preferáljuk a lakóhely vagy munkahely környékének régészeti korszakaiból történő választást és gyűjtőmunkát. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szakkifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes a feltárt és dokumentált régészeti források és lelőhelyek tudományos igényű feldolgozására és közlésére attitűd: Hitelesen közvetíti a társadalom számára a régészet gondolkodásmódját és tudományos eredményeit. Tudatosan képviseli szakmájának nyelvi és kommunikációs normáit. autonómia és felelősség: Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: A tárgy féléves programjának kifejtése, 14 téma félévente. A bontás egyértelműen és azonosítható módon mutassa be az elsajátítandó ismeretek körét.	Gyakorlat: 1, témaválasztás 2, irodalmi alapok 3, tematika, módszertan, tartalomjegyzék 4-12, a dolgozat témájának megfelelő lépésekben a munkafolyamat ellenőrzése 13-14, elvégzett munka bemutatása, 2. félévi feladatok kijelölése, időbeosztás
Félévközi számonkérés módja és értékelése: konzultáción való megjelenés Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: elvégzett munka alapján 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: <i>Eco, Umberto:</i> Hogyan írunk szakdolgozatot? Kairosz, Bp. 1996. Magyar Régészet online folyóirat – http://www.magyarregeszett.hu/ Régészeti kutatások Magyarországon sorozat kötetei 2007-től Ajánlott irodalom: a szakdolgozat témájának megfelelően egyénileg kijelölve	

Tantárgy neve: Ásatási gyakorlat 3.	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN507 BTREGL507 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr Lengyel György, egyetemi adjunktus	

Javasolt félév: 5	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2 hét egybefüggő gyakorlat	Számonkérés módja: igazolás
Kreditpont: 4	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy lényege, hogy a hallgató terepi tapasztalatot szerezzen az elméletben megtanult módszerek alkalmazásából. Durva bontás, finom bontás, terepi előkészítő munkák, dokumentálás, leletcsomagolás stb. A gyakorlatot javasolt elvégezni a tanszék projektjeihez és tanácsaitaihoz kapcsolódóan, ha lehetséges több régészeti korszak ásatásait meglátogatva a 3 gyakorlati egység során. Amennyiben erre nincs lehetőség a hallgató magának gondoskodik a gyakorlat megszervezéséről, mely lehet bármelyik engedéllyel rendelkező hazai vagy külföldi ásatás. Ez esetben a hallgató igazolást hoz az ásatás vezetőjétől és rövid beszámolót ír munkájáról. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri a régészeti felderítés és feltárás módszertanát. Tájékozott a régészeti szakterület speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát. képesség: Képes MA végzettségű régész irányításával régészeti források és lelőhelyek felkutatására, feltárására és dokumentálására. attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 2 hét egybefüggő ásatási részvétel, az ásatáson felmerülő összes lehetséges munkafolyamatban való részvétellel.
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Igazolással igazolt ásatási részvétel esetén jeles osztályzat.	
Kötelező irodalom: Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Felelős kiadó: Jankovich-Bésán Dénes, Budapest 2011. http://regesztet.org.hu/regeszteti-kezikonyv/ Colin Renfrew, Paul Bahn; Cím: Régészet; Alcím: Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris, 1999. Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) Hodder, I. (1992), Theory and Practice in Archaeology, London: Routledge Az ásatás korszakának megfelelő szakirodalom	

Tantárgy neve: Térinformatika szakszeminárium	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN503N BTREGL503N Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára, tanszékvezető egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): név, beosztás	
Javasolt félév: 5	Előfeltétel: Térinformatika
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A hallgató tudásának fejlesztése térinformatikai rendszerek létrehozásában és használatában. A régészeti adatgyűjtés során keletkezett térbeli és szakadatok térinformatikai rendszerekbe való importálása, közös adatbázisba foglalása, egyszerűbb elemzések elvégzése, régészeti dokumentációhoz szükséges adatok előállítása, exportálása. Fejlesztendő kompetenciák:	

tudás:

Tájékozott a régészeti térinformatikai speciális ismeretanyagában, ismeri annak legfontosabb problémaköreit, módszertanát, szakkifejezéseit és szakirodalmát.

képesség:

Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

Képes az informatika eszközeivel is hatékonyan kommunikálni.

attitűd:

Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre.

Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására

autonómia és felelősség:

Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.

Tantárgy tematikus leírása:**Előadás:****Gyakorlat:**

1-2, területi és szakadatok importálása
3-4, rendszerépítés, fájlstruktúrák
5-6, területi elemzések, 3D elemzések
7-8, területi elemzések, 3D elemzések
9-10, területi elemzések, 3D elemzések
11-12, Kimeneti adatok előállítás
13-14, Otthon készített rendszerek bemutatása, értékelés

Félévközi számonkérés módja és értékelése:**Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:**

a félév során tanultak alapján egy régészeti alkalmazás felépítése és annak bemutatása az utolsó órán
5 fokozatú értékelés

Kötelező irodalom:

Régészeti Kézikönyv. Magyar Régész Szövetség, Budapest, 2011. 3.4. Holl Balázs – Pusztai Tamás: Térinformatika alkalmazása a régészeti feltárásokon

Detrekői Ákos-Szabó György: Bevezetés a térinformatikába. Nemzeti Tankönyv Kiadó. Budapest 1995. 9631883973

Szabó Gergő: Quantum GIS felhasználói kézikönyv. <http://mek.oszk.hu/09200/09238/09238.pdf>

Ajánlott irodalom:

Conolly J and Lake M (2006) Geographical Information Systems in Archaeology. Cambridge: Cambridge University Press.

Tantárgy neve:	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN601
Kommunikáció	BTREGL601
	Tárgyfelelős intézet: BTK ATTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Osváth Andrea egy. adj. Ph.D	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6.	Előfeltétel: -.
Óraszám/hét: 2 / 10 óra levelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) Az egymáshoz való viszonyainknak, sőt egyes teoretikusok szerint magának a társadalmi rendszernek is elemi egysége, illetve operációja, de legalábbis központi vetülete a kommunikáció. A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a szóbeli és írásbeli kommunikáció különböző formáival, így elsajátítsák a tudományos írás és beszéd, az esszéírás, a prezentáció felépítésének alapelemeit. Az elméleti és gyakorlati képzés célja, hogy a hallgatók olyan ismeretekre tegyenek szert, amellyel mind a hétköznapi, mind a tudományos életben megfelelő szinten kommunikálhatnak szóban és írásban egyaránt.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: elméleti és empirikus ismeretek képesség: elemzés, értékelés, alkalmazás, kommunikáció, kooperáció	

attitűd: nyitottság, elkötelezettség, objektivitás, korrektség

autonómia és felelősség: önállóság, tisztelet, fejlődés

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

Gyakorlat:

1. A kommunikáció alapfogalmai
2. A nonverbális kommunikáció
3. A metakommunikáció dimenziói
4. 5-6. Konfliktushelyzetek és feloldási lehetőségek a mindennapi kommunikációban
- 7-8-9. Empátia és asszertív kommunikáció a mindennapi kommunikációban
- 10-11. Prezentációs technikák
- 12-13-14. Kiselőadások megtartása

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

nincs

Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A gyakorlaton való aktív részvétel, szerepjátékokban való aktivitás, kiselőadás megtartása a tanultak felhasználásával, választott témában, 15-20 percen. 5 fokú értékelés.

Kötelező irodalom:

Fodor László – Kriskó Edina: A hatékony kommunikáció alapjai. Noran Libro, Budapest. 2014

DOMSCHITZ Mátyás – HAMP Gábor: A kommunikáció színtereiről. In: Horányi Ö. (szerk.): A kommunikáció mint participáció. AKTI – Typotex, Budapest, 2007

ROSENGREN, Karl Erik: Kommunikáció. Typotex, Budapest, 2004

RÓKA Jolán: Kommunikációtan: Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából. Századvég, Budapest, 2002

Journal of Social and Personal relationships

ACZÉL Petra – BENCZE Lóránt (2007): Hatékonyság és meggyőzés a kommunikációban : Gyakorlati retorika, Budapest, L'HARMATTAN ; Zsigmond Király Főiskola

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Branco, Angela Uchoa - Valsiner, Jaan (2004): Communication and Metacommunication in Human Development (PB) Information Age Publishing

Carmine Gallo (2014): TED-előadások - Az inspiráló nyilvános beszéd 9 titka, HVG Könyvek kiadó. ISBN: 9789633041987

Tantárgy neve:
Technikatörténet

Tantárgy Neptun kódja: BTREGN602
BTREGL602

Tárgyfelelős intézet: MAK Fémtani
Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet

Tantárgyelem: kötelező

Tárgyfelelős: Dr. Török Béla, egyetemi docens

Közreműködő oktató(k): név, beosztás

Javasolt félév: 6

Előfeltétel: -

Óraszám/hét: 2 / 10 levelező

Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy,.

Kreditpont: 2

Munkarend: nappali + levelező

Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter)

A kurzus célja, hogy a régészeti alapképzés valamennyi hallgatója számára speciális történeti ismereteket nyújtson a technika értelmezése, az ember és a technika viszonyának alakulása, fejlődése vonatkozásában. Alapozó és szemléletet adó tárgyként fókuszál az ember és a technika kapcsolatának kronológiai áttekintésére, a technika fejlődésének földrajzi differenciálódására.

Az elsajátítandó ismeretanyag témakörei: a technika, technológia értelmezése, kapcsolt fogalmak alapvető definíciói, a technikatörténet módszere, eszköze, szakirodalma, a területhez tartozó nevezetesebb

szerveződések, kutatási tevékenységek, technikatörténeti alapvetések, a technika-társadalom-gazdaság összefüggéseinek korszakonkénti vizsgálata, leíró technikatörténet és a főbb tevékenységek technológiai fejlődésmenete az őskortól a koraújkorig (az ipari forradalom közvetlen előzményéig).

A tárgy alapvetően az ismertetés mellett a hallgatók gyakorlati munkájára épít szakirodalom-, forrásfeldolgozás, illetve egyéni kutatói munka révén.

A kurzus révén a hallgatók történeti ismeretei speciális, multidiszciplináris jelleggel bővülnek. Az egyes korszakok, társadalmak technikai fejlettségi szintjét, társadalmi berendezkedésüket, gazdasági potenciáljukat alapvetően befolyásoló technikai-technológiai jellemzőiket megismerik.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: Általános tájékozottsággal rendelkezik néhány más tudományterület szakmai problémáiról. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit.

képesség: Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes felhasználni a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit.

attitűd: Céltudatos magatartással törekszik értékek feltárására és megtartására. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. Törekszik szakmai hivatástudat kialakítására és önképzésre.

autonómia és felelősség:

Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.

Tantárgy tematikus leírása:

Előadás:

A tárgy féléves programjának kifejtése, 14 téma félévente. A bontás egyértelműen és azonosítható módon mutassa be az elsajátítandó ismeretek körét.

Gyakorlat:

1. A technika értelmezése, alapfogalmak, definíciók. Az ember, a társadalom, a környezet, a termelés, a gazdaság és a technika közötti kapcsolatrendszer. Technicista és technika-ellenes nézetek.
2. A technika alapkategóriái, ismeretrendszere, fejlődésének általános és sajátos törvényszerűségei. A technikatörténet, mint tudományág módszerei, kapcsolatai más szaktudományokkal. Technikatörténeti mérőföldkövek, fontosabb művek.
3. A technika és az emberiség kialakulásának párhuzama, az őskor technikája. Az ókori Kelet és Egyiptom technikája.
4. Az ókori görög népek időbeni és területi technikai jellemzői, fejlesztések, találmányok, technikatörténeti szempontból meghatározó személyiségek. Technikai fejlődés a Római Birodalom történetében. A technika és a birodalom változó társadalmi, gazdasági viszonyainak kapcsolata.
5. A korai középkor általános technikai jellemzői. A növénytermesztés, állattenyésztés, kézművesipar eszközei, technikai változásai. A korabeli fémelőállítás, fémalakítás és építészeti.
6. A Kárpát-medence technikai színvonala, sajátosságai a népvándorlás, az Avar Birodalom, a honfoglalás-kalandozások-államalapítás korszakaiban.
7. Európa technikai fejlődése az érett feudalizmusban. Építészeti, kohászati, textilipari, malomipari, mezőgazdasági eszközök, fegyver- és kézművesipar, közlekedés, finomabb

	szerkezetek. Találmányok, alkímia, polihisztorok, a technikai fejlődés bölcsői. 8. Az Árpád-kori és 14-15. századi Magyarországi technikai szintje, jellemzői. 9. A korai újkor technikai problémái. A társadalmi-gazdasági változások és a technikafejlődési nehézségek közötti összefüggések. A technikai gondolkodásmód változása. Megtorpanás, vagy szükséges átmenet az ipari forradalomhoz? 10. Technológiák, eszközök, gépek, találmányok, feltalálók a 16-18. századi Európában (bányászat, kohászat, fémművesség, szerszámkészítés, építészet, közlekedés) 11. Technológiák, eszközök, gépek, találmányok, feltalálók a 16-18. századi Európában (textilipar, mezőgazdaság, élelmiszertermelés) 12. Az ipari forradalom, a nagyipari termelés előzményei, az ahhoz vezető utak technikatörténeti szempontból. Magyarország technikai színvonala az újkori Európában (16-18. sz.). 13. Zárthelyi dolgozat. 14. Féléves feladatok prezentációi, hiánypótlás.
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Zárthelyi dolgozat megírása az aláírásért, amely 20 tesztkérdésből (3 lehetséges válaszból 1 jó kiválasztása). Aláírás adható 11 helyes választól. Beadandó félévközi dolgozat, amelynek témája előre megadott technikatörténeti témakörökből kerülhet kiválasztásra. A téma esszé jellegű kidolgozása, kapcsolódó irodalom feldolgozásával 5-8 oldalban. A dolgozathoz 10 perces prezentáció készítése és előadása az utolsó gyakorlaton. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félévközi dolgozat és prezentáció minősége és a zárthelyi dolgozat együttes értékelése 50-50%-os súlyozással.	
Kötelező irodalom: <i>Endrei W. – Makkai L. – Nagy D. – Szűcs E.</i>: Ember és technika I. Technikatörténet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1994. <i>Headrick, D.R.</i>: Technology: A World History. Oxford University Press, 2009. <i>Rosta I.</i>: Magyarország technikatörténete. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2001 Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű) <i>Licskó Gy.</i>: A technikatörténet vázlata. A tűzgyújtástól az automatizálásig. Műegyetemi Kiadó. Budapest, 1995 <i>Wille, H.H.</i>: A szakócától a dinamóig. A technika története a kezdetektől 1900-ig. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1988 <i>McClellan, J.E. – Dorn, H.</i>: Science and Technology in World History – An Introduction. The Johns Hopkins University press, london, Baltimore, 1999. <i>Landels, J.G.</i>: Engineering in the Ancient World. University of California Press, Berkeley, 1978, 2000.	

Tantárgy neve: Levéltárismeret	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN603 BTREGL603 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Süttő Szilárd, egy. docens	
Közreműködő oktató(k):	

Javasolt félév: 6	Előfeltétel: nincs
Óraszám/hét: 2/10 lelvelező	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali+levelező
Tantárgy feladata és célja: A kurzus célja a régészeti kutatáshoz szükséges levéltári ismeretek közvetítése, mint amilyenek a levéltári anyag fogalma, a levéltári rendszerek mibenléte és jellemzői, az iratokat létrehozó intézmények története, az egyes levéltárfajták (országos levéltár, területi levéltár, szaklevéltár, stb.) ismérvei, a történettudomány és a levéltári források kapcsolata, a segédletkészítés gyakorlata, továbbá a levéltári kutatás során legszükségesebb történeti segédtudományi ismeretek alkalmazása. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A hallgató ismerje meg a levéltári munka aktuális kutatási kérdéseit, elemzési és értelmezési módszereit. képesség: A hallgató váljon képessé a levéltári anyagból nyerhető ismeretek megszerzésére és rendszerezésére. attitűd: A hallgató fejlesszen ki igényt a történettudományi elméletek írásos forrásokkal történő konfrontáltatására. autonómia és felelősség: A hallgató az írásos források révén alakítson ki olyan történetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete szellemi fejlődését.	
Tantárgy tematikus leírása: Gyakorlat: 1. A levéltári anyag fogalma. 2. A <i>pertinentia</i> és <i>provenientia</i> fogalma. 3. A regeszta fogalma, készítésének szabályai. 4. A Magyar Országos Levéltár története és szervezete. 5. A szaklevéltárak intézménye. 6. A területi levéltárak. 7. A levéltári anyag történeti hasznosítása. 8. Az állományvédelem és reprográfia. 9. A levéltári kutatáshoz szükséges legfontosabb történeti segédtudományi ismeretek. 10. A levéltári kutatáshoz szükséges legfontosabb kormányzattörténeti ismeretek. 11. A levéltári jog alapjai. 12. A levéltári informatika alapjai. 13. Összefoglalás. 14. Zárthelyi dolgozat írása.	
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Az órákon való aktív részvétel a kurzus végén írt zárthelyi dolgozaton alapuló, elégtelennél jobb kalkuluson eggyel javíthat. Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A félév végi zárthelyi dolgozat ötfokozatú értékelésének szintjei a következőképp határolódnak el: 50% és ez alatt elégtelen, 51–60% elégséges, 61–75% közepes, 76–90% jó, 91–100% jeles. A félév végi osztályzatot a félévközi munka a fent említett módon befolyásolhatja.	
Kötelező irodalom: – Levéltári kézikönyv. Szerkesztette <i>Körmendy Lajos</i>. Budapest, Osiris Kiadó / Magyar Országos Levéltár, 2009. 85–171., 279–343., 466–488.; 507–523.; 567–575. – <i>Süttő Szilárd</i>: Zur Frage der Rechtsprechung des Palatins und des Hofrichters in den letzten Jahren König Ludwigs des Großen von Ungarn. In: Wiener Archivforschungen. Festschrift für den ungarischen Archivdelegierten in Wien, István Fazekas. Herausgegeben von Zsuzsanna Cziráki, Anna Fundárková, Orsolya Manhercz, Zsuzsanna Peres und Márta Vajnági. (Publikationen der ungarischen Geschichtsforschung in Wien, Bd. X.) Wien, Institut für Ungarische Geschichtsforschung in Wien; Ungarische Archivdelegation beim Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Wien, 2014. 35–40. Ajánlott irodalom: – <i>Brenneke, Adolf – Leesch, Wolfgang</i>: Archivkunde. Ein Beitrag zur Theorie und Geschichte des europäischen Archivwesens; mit einem Lebensbild Adolf Brennekes. Bearbeitet nach Vorlesungsnachschriften und Nachlasspapieren und ergänzt von Wolfgang Leesch. (Nachdruck der Originalausgabe Leipzig 1953) München – New York, Saur, 1988. – Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerkesztette Endrényi Ferenc. Budapest, Tankönyvkiadó, 1980. – <i>Ember Győző</i>: Levéltári terminológiai lexikon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.	

– *Süttő Szilárd*: Az Anjou- és Zsigmond-kor határán (két okmánytár regesztái). In: Magyar Levéltárosok Egyesülete két konferenciája. Kaposvár 2002. szeptember 4–6. Budapest, Balassi Intézet 2003. május 14. Szerkesztette: *Bőőr László*. Budapest, Magyar Levéltárosok Egyesülete, 2003. 117–123.

Tantárgy neve: Geoarchaeológiai alapismeretek	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN604 BTREGL604 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A régészeti leletek szakszerű értékeléséhez meg kell ismerni azt a régészeti környezetet, amelyben a leletek megőrződnek. Mivel a leletek rétegekből kerülnek napvilágra, amelyek eredete lehet geológiai, antropogén, és e kettő keveréke, az üledékek vizsgálatával a rétegek keletkezését és a leletek eltemetődésének körülményeit a geológia módszereivel lehet feltárni. A geoarcheológia (geológiai analitikus módszerek alkalmazása régészeti lelőhelyek üledékein) feltárja a lelőhelyek képződési folyamatait és a kialakult rétegeket ért hatásokat. A hallgatók megismerik a geoarcheológia módszereit, és az egyes vizsgálati módszerek alkalmazhatóságát. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A régészeti leleteket befoglaló üledékek képződésének körülményei, a lelőhely régészeti integritásának osztályozása, a témakör legfontosabb szakkifejezéseinek és szakirodalmának ismerete. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. attitűd: Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre. autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: 1, Bevezetés 2, Rétegtan 3, Talajok 4, Lejtős tömegmozgás 5, Tavi és folyóvízi üledékek 6, Eolikus üledékek 7, Barlangi üledékek 8, Periglaciális felszínfejlődés 9, Régészeti üledékképződés I 10, Régészeti üledékképződés II 11, Tafonómia 12, Terepi módszerek 13, Laboratóriumi technikák 14, Összefoglalás	Gyakorlat:
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: Írásbeli kollokvium, öt kérdés, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.	
Kötelező irodalom:	

Garrison, E.: Techniques in Archaeological Geology. Springer, 2016.
 Kovács G.: Régészeti talaj-mikromorfológia.: Antropogén rétegek talaj- mikromorfológiai vizsgálata. Százhalombatta: Matrica Múzeum. 2011
 Müller R. (Főszerk.): Régészeti kézikönyv. Budapest, 201.
 Sümegei P.. A régészeti geológia és a történeti ökológia alapjai Szeged : JATEPress, 2003.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

GEO-PEDOLÓGIAI PROTOKOLL (<http://www.mnm-nok.gov.hu/szakmai-protokollok.html>)

Goldberg, P., Meehan, I.R.: Practical and theoretical geoarchaeology. Wiley, 2006.

Kovács G.: A talaj-mikromorfológiai vékonycsiszolatok régészeti alkalmazásának lehetőségei Százhalombatta-Földvár bronzkori tell településen. In: Kreiter Attila, Pető Ákos, Tugya Beáta (szerk.) Környezet – ember – kultúra: Az alkalmazott természettudományok és a régészet párbeszéde = Environment – human – culture: Dialogue between applied sciences and archaeology: Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ 2010. október 6 – 8-án megrendezett konferenciájának tanulmánykötete. 423 p. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2010.10.06-2010.10.08. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ, 2012. pp. 99-106.

Tantárgy neve: Fényképezés, képalkotás, illusztráció	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN605 BTREGL605 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Lengyel György, egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 6	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: előadás, heti 2 óra/ 10 óra levelezős	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A régészet feladata a kulturális örökség feltárása során a leletek, objektumok, jelenségek pontos dokumentációja. A dokumentáció szerves részét képezi a terepi képi archiválás. A terepen készült nyers felvételek feldolgozása elengedhetetlen a múzeumi adattárban tárolás megvalósításához, valamint a további tudományos kutatómunka bárki számára történő elvégzéséhez. Az archivált és feldolgozott felvételeket alkalmassá kell tenni publikációkban történő felhasználására, nyomdakész állapot előkészítésére. A kurzus ezeket az ismereteket adja át a hallgatóknak, akik elsajátítják a fényképezőgép és fényképfeldolgozó szoftverek használatát. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: A régészeti vizuális dokumentálás speciális ismeretanyaga és technikái. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak autonómia és felelősség: Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1-2, A fényképezés alapjai 3-4, Kameratípusok és lencsék ismertetése 5-6, Kamerahasználat 7-8, Kamerahasználat 9-10, Digitális utómunka 11-12, Digitalizálás 13-14, Kiadványszerkesztés
Félévközi számonkérés módja és értékelése: Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése:	

Szimulált régészeti dokumentáció elkészítése, 0-50% elégtelen, 51-70% elégséges, 71-80% közepes, 81-90% jó, 91-100% jeles.

Kötelező irodalom:

Howell, C.L.: A practical guide to archaeological photography / illustrations by Keith Abernathy. - 2nd ed. Los Angeles, Calif. : Institute of Archaeology, University of California, Los Angeles, - Archaeological research tools v6, 1995.

Kelby, S.: A digitális fotós könyv. Budapest, 2013.

Kelby, S.: Scott Kelby photoshop könyve digitális fotósoknak. Budapest, 2013

Müller R. (Főszerk.) Régészeti kézikönyv. Magyar Régész Szövetség. Budapest, 2011.

Ajánlott irodalom: (legalább 1 idegen nyelvű)

Dorrell, P: Photography in Archaeology and Conservation. 2nd edition, Cambridge University Press, 1994.

Feltárási dokumentációs protokoll (<http://www.mnm-nok.gov.hu/szakmai-protokollok.html>)

Tantárgy neve: Levéltár, történeti térképek	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN601N, BTREGL601N Tárgyfelelős intézet: ME BTK Történettudományi Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Tringli István egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): nincs	
Javasolt félév: 6	Előfeltétel: Levéltárismeret.
Óraszám/hét: 2 óra hetenként / 10 óra levelező	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: A hallgató megismerje a hagyományos térképészeti módszereket, e térképeket a helyesen tudja nyilvántartásba venni, adataikat történeti alapon értelmezni. Ezeket az adatokat összhangba tudja hozni a régészeti lelőhelyekkel. Az órán egy közeli régió, a Hegyalja különböző korszakban készült térképeit tanulmányozzuk, hasonlítjuk össze ugyanazon kérdések alapján, elemezzük a települések morfológiáját, megkeresünk rajtuk régészeti lelőhelyeket. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Általános tájékozottság más tudományterület szakmai problémáiról. A régészeti felderítés és feltárás módszertanának ismerete. képesség: Ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Feltárt és dokumentált régészeti források és lelőhelyek tudományos igényű feldolgozása és közlése. Felhasználja a régészet rokon tudományterületeinek eredményeit. attitűd: Érti és elfogadja, hogy a kulturális jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Mérlegeli a problémák sokoldalú módszertani megközelítésének lehetőségét. Törekszik a régészet rokon tudományterületeivel való együttműködésre autonómia és felelősség: Hatékonyan együttműködik a régészet területéhez kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai közösségekkel. Felelősséget érez Magyarország és a világ kulturális örökségének megőrzéséért.	
Tantárgy tematikus leírása: Előadás: 1. A térképrajzolás és a térképezési felvételek hagyományos módszerei 2. A térképek sokszorosítása 3. Általános térképtörténet 4. Magyarországi térképtörténet 5. A térképek leírása, archiválása, reprodukálása 6. Régi magyarországi hossz-és területmértékek 7. Térképolvasás 8. Tájékozódás a terepen hagyományos módszerekkel	

9. A térkép, mint régészeti forrás
10. Térkép és tervrajz, a régi térképek georeferálása
11. Történeti nevek a térképeken
12. Településmorfológia
13. Hegyaljai gyakorlat: katonai felvételek és a kamarai településtérképek
14. Hegyaljai gyakorlat: kataszteri térképek és szaktérképek

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

Szóbeli kollokvium, mely három részből áll: húzott tétel elmondásából, egy bemutatott, órán elemzett térkép felismeréséből, annak megadott szempontok szerinti elemzéséből. A három jegy átlaga adja a kollokvium jegyét, kivéve, ha az egyik elégtelen, akkor ugyanis a hallgató kollokviuma elégtelen.

Kötelező irodalom:

P. D: A. Harvey: The History of Topographical Maps. Symbols, pictures and Surveys. Thames & Hudson, London, 1980.

Hajts Lajos A térképolvasás gyakorlati kézikönyve Bp. 1921.

Fodor Ferenc: Magyar térképirás Bp. 1952.

Klinghammer István – Pápay Gyula – Török Zolt: Kartográfiatörténet Bp. 1995.

Tringli István: Sátoraljaújhely (Magyarország városainak történeti atlasza 2.) Bp. 2011.

Hungaricana adatbázis térképei

Catastrum.hu tanulmányai

Ajánlott irodalom:

Bierbauer Virgil A múlt és közelmúlt magyar városépítészete Bp. 1941.

Blaschke, Karlheinz Stadtgrundriß und Stadtentwicklung Forschungen zur Entstehung mitteleuropäischer Städte. Ausgewählte Aufsätze Herausgegeben von: Peter Johanek, Bearbeitet von Uwe John Böhlau, 2001, Borbély Andor- Nagy Júlia Magyarország I. katonai felvétele II. József korában Bp. 1932.

Dörflinger, Johannes Atlantes Austriaci. Österreichische Atlanten 1561-1918. Böhlau, Wien 1995. Band 1: Österreichische Atlanten 1561-1918. Band 2: Österreichische Atlanten 1919-1994.

Dörflinger, Johannes - Wagner, Robert – Wawrik, Franz Descriptio Austriae. Österreich und seine Nachbarn im Kartenbild von der Spätantike bis ins 19. Jahrhundert Wien, 1977.

Faragó Kálmán – Major Jenő A magyar városok szerkezeti jellegzetességei és azok kialakulása Településtudományi Közlemények 23 (1971) 5- 42.

P. D: A. Harvey: The History of Topographical Maps. Symbols, pictures and Surveys. Thames & Hudson, London, 1980.

The History of Cartography. Univerity Chicago Press, Chicago, 1987. J. B. Harley, David Woodward (Eds.) - <http://www.press.uchicago.edu/books/HOC/index.html>

Imrédi-Molnár László A térképolvasás és tereptan elemei Bp. 1941.

Lexikon zur Geschichte der Kartographie. Von den Anfängen bis zum ersten Weltkrieg. Wien, Deutliche, 1986.

Mendöl Tibor Általános településföldrajz Budapest, 1963.

Nurminen, Marjo T. Die Welt in Karten. Meisterwerke der Kartographie. Darmstadt, Theiss, 2017

Pálffy Géza: A haditérképészet kezdetei a Habsburg Monarchiában. Bp. MOL 2011.

Prinz Gyula Magyarország településformái Bp. 1922.

Schneider, Ute Die Macht der Karten. Eine Geschichte der Kartographie vom Mittelalter bis heute. Darmstadt, Primus, 2004.

Tantárgy neve: Szakdolgozati szeminárium 2.	Tantárgy Neptun kódja: BTREGN606, BTREGL606 Tárgyfelelős intézet: BTK TTI
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Pusztainé dr Fischl Klára,. egyetemi docens, Dr. Lengyel György egyetemi adjunktus	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: 5	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: heti 2 / 10 levelezős a tárgy tartalmának megfelelően egyéni konzultációval akár tömbösítve	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy

Kreditpont: 2	Munkarend: nappali + levelező megjelölése
Tantárgy feladata és célja: (200-300 karakter) A tantárgy célja egyéni témavezetéssel a szakdolgozat folyamatának követése, segítése. A témaválasztásnál BA képzésnek megfelelő módon a tanszék preferálja a kisebb önálló anyagfeldolgozásokat, ahol a hallgató végigmegy a régészeti leletfeldolgozás folyamatain. Mosás, leltározás, dokumentáció készítés és vagy értelmezés, párhuzamok keresése, irodalmazás, összefoglaló készítése. Az első félév értelem szerűen a témaválasztás és a tágabb irodalom megismerése illetve a leletanyag elsődleges feldolgozása. Levelezős hallgatók esetében, mivel kevésbé van lehetőség a leletanyaggal való dolgozásra nagyobb százalékban fordul elő elméleti témaválasztás. Ez esetben preferáljuk a lakóhely vagy munkahely környékének régészeti korszakaiból történő választást és gyűjtőmunkát. A 2. félév folyamata a szakdolgozat fejezetenkénti elkészítése és ellenőrzése. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Tájékozott a régészet általános ismeretanyagában, ismeri annak módszertanát, legfontosabb szak kifejezéseit és szakirodalmát. Tájékozott a régészet különböző természettudományos módszereiben, és ismeri azok felhasználási lehetőségeit. Ismeri a tudományos közlés formai és tartalmi követelményeit. képesség: Képes az ismeretek önálló elsajátítására és rendszerezésére. Képes a szakirodalomból szerzett információk kritikus elemzésére és feldolgozására. Képes az információk, érvek és elemzések különböző szempontok szerinti bemutatására, átgondolására. Képes a feltárt és dokumentált régészeti források és lelőhelyek tudományos igényű feldolgozására és közlésére attitűd: Hitelesen közvetíti a társadalom számára a régészet gondolkodásmódját és tudományos eredményeit. Tudatosan képviseli szakmájának nyelvi és kommunikációs normáit. autonómia és felelősség: Felelősséget vállal magyar és idegen nyelvű szövegeiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás:	Gyakorlat: 1-14, egyéni konzultációs rendszerben fejezetenkénti ellenőrzés, útmutatás
Félévközi számonkérés módja és értékelése: konzultáción való megjelenés Gyakorlati jegy / kollokvium teljesítésének módja, értékelése: elvégzett munka alapján 5 fokozatú értékelés	
Kötelező irodalom: <i>Eco, Umberto:</i> Hogyan írjunk szakdolgozatot? Kairosz, Bp. 1996. Magyar Régészet online folyóirat – http://www.magyarregeszet.hu/ Régészeti kutatások Magyarországon sorozat kötetei 2007-től Ajánlott irodalom: a szakdolgozat témájának megfelelően egyénileg kijelölve	

Nyilatkozat

A Régészet BA képzés keretén belül a szabadon választható tárgyak eseti tartalommal kerülnek meghirdetésre. Ha a tanszéknek futó kutatási projektje van azzal kapcsolatos tárgyat hirdetünk, ha az évfolyamnak kialakult érdeklődési köre van akkor abban a témában tartunk órát, ha Miskolcon tartózkodik valamely korszak specialistája akkor őt kérjük fel tömbösített órák adására és ha egyik variáció sem áll fent akkor a szabadon választható tárgy a hallgató által nem választott szakterület egyik az oktató által kijelölt tárgya lesz. Ennek értelmében e tárgyakhoz nem tudunk egységes tartalommal ellátott tantárgyi adatlapot kitölteni, hiszen a hallgató és a tanszék speciális igényeinek megfelelően döntünk mindig a tartalomról.

Pusztainé dt Fischl Klára